

HVA VET VI OM MANGFOLD OG INKLUDERING I IDRETTEEN?

EN KUNNSKAPSSAMMENSTILLING OM
DELTAKELSE, BARRIERER OG TILTAK

Oppdragsnavn: Hva vet vi om mangfold og inkludering i idretten? - En kunnskapssammenstilling om deltakelse, barrierer og tiltak

Mottaker: Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité

Dokument type: Rapport

Versjon: 1

Dato: 29. januar 2023

Utført av: Rambøll Management Consulting

Foto forside og bakside: Eirik Førde / Norges idrettsforbund

TAKK TIL

Stor takk til informanter, kvalitetssikrer og førstemanuensis, Prisca Bruno Massao (Høyskolen i Innlandet), og Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité for gode innspill og godt samarbeid.

Foto: Eirik Førde / Norges idrettsforbund

Foto: Eirik Førde / Norges idrettsforbund

SAMMENDRAG

Kunnskapssammenstillingens formål har vært å synliggjøre litteratur og annen relevant kunnskap om organisert idretts deltakersammensetning, og hvilke barrierer og tiltak som påvirker denne sammensetningen. Søkelyset har vært rettet mot NIFs fire prioriterte områder; arbeid for kjønnsbalanse og likestilling, mot sosiale- og kulturelle barrierer, øke deltakelse blant personer med funksjonsnedsettelse, og motvirke rasisme, diskriminering og hets.

Metode

Prosjektet ble gjennomført med bruk av tre metoder; Rapid Evidence Assessment (REA), kartlegging av tiltak med bruk av spørreskjema og intervjuer med relevante aktører.

Den sammenstilte litteraturen og kartleggingen er rettet mot deltakelse, barrierer og tiltak for å øke mangfold og bedre inkludering, på fire prioriterte områder og inkluderer mangfoldsfaktorene; familiens økonomi, etnisitet/landbakgrunn, funksjonsnedsettelse, kjønn og seksuell orientering. Rapporten beskriver utelukkende organisert idrett, og inkluderer ikke kroppsøving og andre treningsformer.

Litteratursøket identifiserte **83** relevante kilder. Majoriteten av kildene besto av studier fra forskningsinstitusjoner, etterfulgt av offentlige rapporter, policydokumenter og dokumenter fra bransjeorganisasjoner. Det ble søkt etter litteratur som beskriver alle aldersgrupper, fra barn og unge, til studenter og voksne, i både topp- og breddeidrett.

For å supplere litteratursøket og få dypere innsikt i tiltak for mangfold og inkludering, samt relevante aktørers erfaringer og behov i det videre arbeidet, gjennomførte vi en kartlegging og intervju. 15 aktører svarte på et spørreskjema og oversendte ytterligere dokumentasjon. Fem aktører ble intervjuet i etterkant.

Funn

De fleste bidragene om deltakelse omhandler barn og unge som utøvere, og i liten grad studenter og voksne. I de tilfellene hvor voksne er omtalt, er det gjerne som deltakere på toppidrettsnivå eller som ansvarspersoner. Mye av det kvantitative datagrunnlaget litteraturen baseres på er analyser av Ungdata-undersøkelsen (Bakken, 2017). Datasettet blir ofte brukt i kombinasjon med kvalitativ forskning med dybdeintervju og feltstudier som metode.

Deltakelse og barrierer

I søket på deltakelse og barrierer framkom flest kilder om kjønnsbalanse og likestilling, dernest sosiale- og kulturelle barrierer hvor søkelyset oftest var rettet mot familiens økonomi og etnisk minoritetsbakgrunn. Selv om det er identifisert noe litteratur om forekomsten av rasisme, diskriminering og hets i idretten, er det lite forskning som peker på hvordan dette eksplisitt påvirker deltakelse og frafall i norsk idrett. Vi vet imidlertid fra tidligere forskning på rasisme, diskriminering og hets, at dette har store konsekvenser for individer, grupper og samfunn. Det kan derfor antas at det også har en påvirkning på deltakelse og opplevelser i idretten.

Det er videre identifisert mindre litteratur om personer med funksjonsnedsettelsers deltakelse og barrierer. Det framkom minst litteratur om LHBT+ -personers deltakelse og barrierer.

Litteratur om deltakelse viser at denne er svært høy blant barn og unge, hvor nesten alle (93%) er innom en gang i løpet av oppveksten (Bakken, 2017).

Studiene som utgjør grunnlaget for kunnskapssammenstillingen viser evidens for underrepresentasjon i idretten av personer med lav sosioøkonomisk status, etnisk minoritetsbakgrunn, funksjonsnedsettelse, og LHBT+ -personer (se for eksempel Sisjord, Fasting og Sand, 2017; Norges idrettsforbund, 2022; Aspvik og Ingebrigtsen, 2009; Moldenmfl., 2014; Bakken, 2017; Lauritzenmfl., 2019).

Studiene viser også at kvinner er underrepresentert som ansvarspersoner på alle idrettens nivåer (se for eksempel Norges idrettsforbund, 2022; Fasting og Sand, 2017).

Barrierene fremstilt i litteraturen kan inndeles i individuelle, familiære og strukturelle barrierer. Vektlagt i litteraturen og i rapporten er de familiære eller strukturelle barrierene direkte relatert til idrettsaktiviteter og organisering av disse. Rapporten har sammenstilt hovedbarrierene for hvert område.

Barrierene for kjønnsbalanse og likestilling

- Ulik fordeling av økonomiske ressurser hvor jente- og damelag og konkurranser for jenter og damer får færre midler
- Ulike treningsmuligheter
- Ulike forventninger og standarder hvor kvinner opplever å måtte prestere bedre enn menn
- Ulik lønn hvor kvinner tjener mindre enn menn
- Ulik mediedekning i kvinners disfavør
- Reproduksjon av tradisjonelle stereotypiske kjønnsnormer som kan forme utøveres og ansvarspersoners muligheter og ambisjoner i idretten

De sosioøkonomiske barrierene

- Høye kostnader til utstyr, aktiviteter og medlemskap
- Mangel på tilgjengelige aktiviteter i nærheten av boligen
- Mangel på kunnskap om tilgjengelige idrettsaktiviteter og økonomiske støtteordninger
- Idrettsklubber og -lags vanskeligheter med å identifisere deltakere med behov for støtteordninger

De kulturelle barrierene

- Språkbarrierer
- Mangel på relaterbare aktiviteter
- Mangel på kompetanse om idrettskultur
- Mangel på trenere og norske forbilder som representerer personer med etnisk minoritetsbakgrunn
- Kort botid i Norge og/eller fortrolighet til samfunnet
- Mangel på kompetanse og tilrettelegging fra idrettsklubber og idrettslag

Barrierene for personer med funksjonsnedsettelse

- Mangel på informasjon
- Idrettens evne til å møte barrierene utøvere og deres foreldre møter i hverdagen og tilrettelegge etter behov¹
- Ikke tilstrekkelig universelt utformede lokaler og idrettsanlegg

Litteraturen viser at selv om organisert idrett er en god arena for inkludering og fellesskap, forekommer rasisme, diskriminering og hets.

Dette er barrierer som

- Trakassering og utestengelse
- Holdninger til LHBT+ -personer
- Rasisme ovenfor personer med etnisk minoritetsbakgrunn

Tiltak for å øke mangfold og bedre inkludering

Litteratur om arbeid for mangfold og inkludering i norsk idrett funnet gjennom søket er begrenset. Datagrunnlaget om tiltak er derfor supplert med innsikt innhentet gjennom kartlegging og intervjuer.

Formålet med den supplerende kartleggingen var å innhente eksempler på tiltak for mangfold og inkludering, samt kunnskap om relevante aktørers erfaringer og behov i arbeidet. Formålet var ikke å fremskaffe en fullstendig oversikt over bredden av tiltak som er iverksatt, og det presiseres at ikke alt arbeidet med mangfold og inkludering som i dag gjøres i norsk idrett er identifisert eller presentert.

Tiltakene varierer både i formål og innhold. Noen av rapportens identifiserte tiltak er målgruppespesifikke, mens andre har et overordnet fokus på mangfold og inkludering.

Det er også en variasjon i hvem tiltakene retter seg mot; utøvere, personer i ledelse og styrer, foreldre eller publikum. Noen tiltak inneholder informasjon og utvikling av verktøy. Andre inneholder egne kurs og utdanninger, kampanjer, eller personer som jobber aktivt med rekruttering.

De identifiserte tiltakene kan kategoriseres i tre typer tiltak; bevisstgjøring, rekruttering og kompetanseheving. Kategoriseringen er ikke gjensidig utelukkende og flere av kategoriene overlapper. Samtidig er det viktig å se tiltakene i sammenheng, og at de ofte bygger på hverandre.

Bevisstgjøring er tiltak som innebærer bevisstgjøring av holdninger, hvorfor det er viktig med mangfold og inkludering, synliggjøring og vise motstand. Dette gjøres eksempelvis gjennom kampanjer og andre informasjonstiltak, som #GNIST og #STOP. Disse tiltakene retter seg gjerne mot en større målgruppe: både deltakere, utøvere, ansvarspersoner, foreldre og publikum.

Rekruttering innebærer tiltak for å rekruttere deltakere og ansvarspersoner til idretten. Dette kan være økonomiske ordninger, tilrettelegging, dedikerte ressurser som jobber med mangfold og inkludering og informasjon, samt andre rekrutteringsverktøy. Eksempler på dette er Powderpuff Girls med formål om å øke deltakelse blant kvinnelige snowboardere og Female Box for kvinnelige bokserere med samme formål. Coopdugnaden er også et rekrutteringstiltak for å inkludere barn fra lavinntektsfamilier i organiserte fritidsaktiviteter, og tilrettelagt idrettsleir i Hurdal er et eksempel på et rekrutteringstiltak for personer med funksjonsnedsettelse.

Kompetanseheving er tiltak for å heve kompetansen innen inkludering og mangfold og er hovedsakelig rettet mot ansvarspersoner i idretten. Tiltaket kan innebære kurs, verktøy, veiledere, utdanninger, konferanser og seminarer, at idretten selv bygger opp kompetansepakker, plattformer fra NIF og styreplattformer.

For eksempel har Unge funksjonshemmede utviklet en inkluderingsveileder for aktivitetstilbydere, slik at de bedre kan tilrettelegge og tilgjengeliggjøre sine aktiviteter for alle. Andre eksempler er seminarer og studier på Idrettshøyskolen og Norges basketballforbund i samarbeid med ROSA kompetanse og FRI.

Kunnskapshull

Kunnskapssammenstillingen om mangfold og inkludering i idretts-Norge viser at vi vet en del om hvem som deltar i organisert idrett, grupper som havner utenfor, samt individuelle, familiære og strukturelle årsaker til hvorfor det er slik.

Likevel vet vi ikke nok om hva som skal til for å legge til rette for treffsikre tiltak. Det største kunnskapshullet sammenstillingen setter søkelys på systematisk dokumentasjon av tiltak som fungerer godt for å øke deltakelse og motvirke barrierer

Det er funnet en del litteratur om økonomiske barrierer i møte med idretten, og at barrieren forsterkes i ungdomstiden fordi ulike kostnader tilknyttet medlemskap og utstyr øker. Stigma rundt familiens økonomi og mottak av økonomiske støtteordninger i idrett er et tema vi har lite kunnskap om.

Litteratur som omhandler personer med funksjonsnedsettelse i idretten, fokuserer i liten grad på ulike typer funksjonsvariasjoner og hvordan variasjoner kan utgjøre ulike barrierer i møte med idretten. Det er også lite forskning på hvilke tiltak som kreves utover generell tilrettelegging av idrettsanlegg, transport, og et generelt informasjonsbehov.

Det finnes noe litteratur om forekomsten av rasisme, diskriminering og hets i norsk idrett (se for eksempel Kristiansen og Sonne, 2021; Massao, 2016). I hvilken grad og på hvilken måte rasisme, diskriminering og hets utfolder seg på ulike nivåer i idretten er det få undersøkelser om. Det er derfor et kunnskapsbehov om omfang og forekomst av rasisme, diskriminering og hets. Det er verdt å merke seg at verken nasjonale minoriteter eller urbefolkning var nevnt i litteraturen.

Det er funnet lite litteratur om deltakelse, barrierer og tiltak for mangfoldsfaktorene seksuell orientering og kjønnsidentitet. Her er det et stort behov for mer forskning på deltakelse og barrierer for LHBT+-personer, og sist, men ikke minst; tiltak for at idretten skal være en trygg arena for alle.

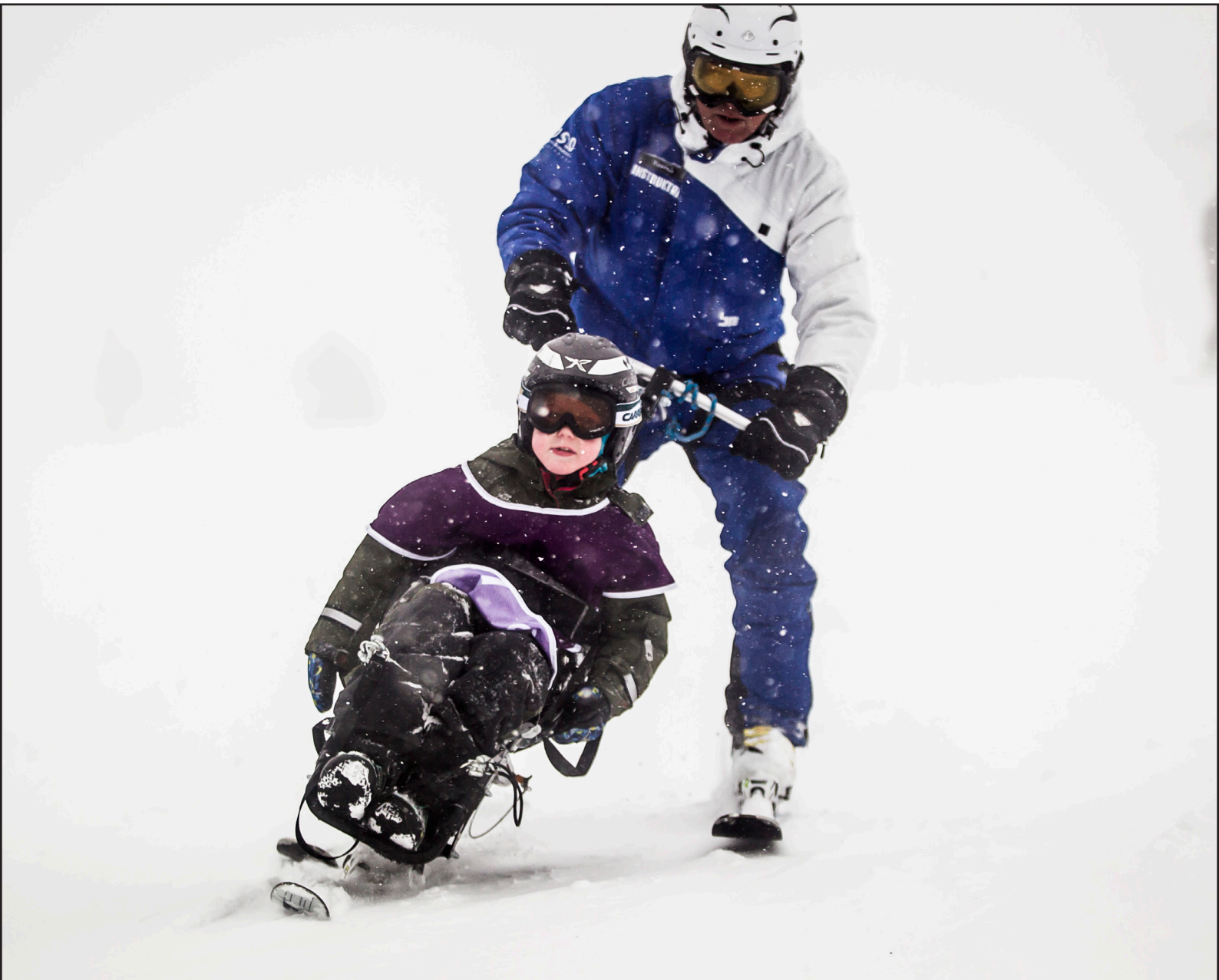
sikre representasjon og tillit mellom ulike grupper og idretten. Til sist fremheves viktigheten av å fortsette utviklingen av kompetansehevingstiltak, samt gjøre disse tilgjengelige for alle.

Avsluttende refleksjoner

Rapporten avsluttes med noen refleksjoner rundt det videre arbeidet med mangfold og inkludering i idretten, basert på kunnskapen som framkommer av litteraturgjennomgangen, kartleggingen og intervjuene.

Vi ser for det første et behov for systematisk dokumentasjon og forankring i alle idrettens nivåer. Dernest pekes det på viktigheten av et felles inkluderende språk for å sikre en retorikk som ikke er ekskluderende og reproducerer negative stereotypier. Videre påpekes viktigheten av mangfold i forbilder og ansvarspersoner, for å sikre representasjon og tillit mellom ulike grupper og idretten. Til sist fremheves viktigheten av å fortsette utviklingen av kompetansehevingstiltak, samt gjøre disse tilgjengelige for alle.

Foto: Eirik Førde / Norges idrettsforbund

INNHALDSFORTEGNELSE

1. Innledning.....	1
1.1. Bakgrunn og definisjoner.....	1
1.1.1. Arbeid for kjønnsbalanse og likestilling.....	2
1.1.2. Arbeid mot sosiale og kulturelle barrierer for deltakelse.....	2
1.1.3. Arbeid for å øke deltakelse av personer med funksjonsnedsettelse.....	2
1.1.4. Arbeid for å motvirke rasisme, diskriminering og hets.....	2
1.2. Leserveiledning.....	4
2. Metode og vurdering av kunnskapsgrunnlag.....	5
2.1. Litteratursøk.....	5
2.2. Søk på internett.....	7
2.3. Supplerende kartlegging.....	7
2.4. Intervju.....	8
2.5. Begrensinger ved datagrunnlaget.....	8
3. Status for mangfold og inkludering i norsk idrett.....	9
3.1. Deltakelse og represensjon i idretten på de fire prioriterte områdene.....	9
3.2. Overordnet om barrierer.....	10
3.3. Barrierer for kjønnsbalanse og likestilling.....	11
3.3.1. Institusjonelle barrierer.....	11
3.3.2. Kjønnsnormer i idretten.....	11
3.4. Sosiale- og kulturelle barrierer.....	12
3.4.1. Sosioøkonomiske barrierer.....	12
3.4.2. Språkbarriere og mangel på informasjon.....	13
3.4.3. Kulturelle barrierer for deltakelse og foreldresamarbeid.....	13
3.5. Barrierer for deltakelse for personer med funksjonsnedsettelse.....	14
3.5.1. Mangel på informasjon.....	14
3.5.2. Mangel på kompetanse og tilrettelegging.....	15
3.6. Rasisme, diskriminering og hets som barrierer.....	15
3.6.1. Barrierer for kvinner.....	16
3.6.2. Barrierer for LHBT+ personer.....	16
3.6.3. Barrierer for personer med funksjonsnedsettelse.....	16
3.6.4. Barrierer for personer med etnisk minoritetsbakgrunn.....	16
3.7. Drøfting.....	17
4. Inkluderende tiltak.....	19
4.1. Arbeid for kjønnsbalanse og likestilling.....	19
4.1.1. Eksempler på arbeid for å øke deltakelse blant jenter og kvinner som utøvere i idretten.....	19
4.1.2. Eksempler på rekrutteringsarbeid for å øke deltakelse blant kvinner i lederverv.....	20
4.1.3. Videre arbeid med kjønnsbalanse og likestilling.....	20
4.2. Arbeid for å motvirke sosiale- og kulturelle barrierer.....	21
4.2.1. Eksempler på økonomiske støtteordninger.....	21
4.2.2. Eksempler på tiltak for å møte kulturelle barrierer.....	21
4.2.3. Videre arbeid for å motvirke sosiale- og kulturelle barrierer.....	22

4.3. Arbeid for å øke deltakelse og representasjon av personer med funksjonsnedsettelse.....	23
4.3.1. Eksempler på fagkonsulenter og kontaktpersoner for paraidrett.....	23
4.3.2. Eksempler på studier og seminarer for kompetanseheving på Norges Idrettshøgskole.....	24
4.3.3. Eksempler på tilrettelagte tilbud.....	24
4.3.4. Eksempler på tiltak i Danmark og andre fritidsaktiviteter.....	25
4.3.5. Videre arbeid for å øke deltakelse og representasjon av personer med funksjonsnedsettelse.....	25
4.4. Arbeid for å motvirke rasisme, diskriminering og hets.....	26
4.4.1. Eksempler på kampanjepreget arbeid.....	26
4.4.2. Eksempler på andre tiltak for å motvirke diskriminering, rasisme og hets.....	27
4.4.3. Eksempler på tiltak for kompetanseheving.....	27
4.4.4. Videre arbeid for å forebygge og motvirke rasisme, diskriminering og hets.....	28
4.5. Erfaringer og behov i arbeidet med tiltak for mangfold og inkludering.....	29
4.5.1. Opplevde forutsetninger for å lykkes i arbeid med mangfold og inkludering.....	29
4.5.2. Felles språk og god kommunikasjon rundt arbeidet med mangfold og inkludering.....	30
4.5.3. Samarbeid og helhetlig forankring på tvers av aktører.....	31
4.5.4. Kunnskap og kompetanse om mangfold og inkludering.....	31
4.5.5. Ressurser til å utvikle og gjennomføre tiltak.....	32
4.5.6. Gode indikatorer for måloppnåelse.....	32
4.6. Drøfting.....	33
5. Oppsummering avsluttende refleksjoner.....	34
5.1. Hva vet vi om mangfold og inkludering i idretteten?.....	34
5.2. Hva trenger vi mer kunnskap om?.....	37
5.3. Avsluttende refleksjoner.....	38
5.3.1. Systematisk dokumentasjon og forankring.....	8
5.3.2. Felles inkluderende språk.....	8
5.3.3. Viktigheten av mangfold i forbilder og ansvarspersoner.....	9
5.3.4. Kompetanseheving.....	39
6. Litteraturliste.....	40
7. Vedlegg.....	48

1. INNLEDNING

Idretten er en betydningsfull lærings- og inkluderingsarena som tilrettelegger for sosial, psykisk og fysisk utvikling. Idretten bidrar slik til utøveres følelse av tilhørighet, fellesskap og livslange vennskapsbånd og kan ha stor betydning for den enkelte og for samfunnet. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (heretter NIF) er Norges største frivillige organisasjon hvor nesten alle barn og unge er innom i løpet av oppveksten (Bakken, 2017). For at alle skal bli inkludert, er det viktig at arenaene hvor idretten utøves er tilgjengelig for alle, slik at barn, ungdom og voksne som ønsker skal ha mulighet til å delta som man er. Dette gjenspeiles både idrettspolitisk (Meld. St. 26 (2011–2012)) og i NIFs formål:

«Arbeide for at alle mennesker gis mulighet til å utøve idrett ut fra sine ønsker og behov, og uten å bli utsatt for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling.»

(NIFs lov §1-2 Formål).

Den norske idrettsmodellen er internasjonalt anerkjent, på grunn av dens struktur, medlemsandel og kjønnsbalanse blant utøvere (Eriksen, 2022). Andersson (2008) skriver at idrett, og spesielt toppidrett, blir fremhevet som en viktig markør for norske kjerneverdier, og at det har blitt, og fortsatt blir sett på, som et viktig symbol på nasjonal identitet. Skal idretten lykkes med å fremstå som en samlende kraft for den norske befolkningen, som blir stadig mer mangfoldig, er det viktig å sikre representasjon også blant toppidrettsutøvere, trenere og ledere, så vel som utøvere i breddeidretten.

For å nå målene om representasjon, tilgjengelighet og deltakelse for alle, er det viktig å vite noe om status for mangfold og inkludering i idretten. Denne kunnskapssammenstillingen vil gi innsikt i hva vi vet, og hva vi trenger mer kunnskap om.

Rapportens formål

Rapportens formål har vært å synliggjøre hva foreliggende litteratur viser om idrettens deltakersammensetning, hvilke barrierer som kan påvirke denne, samt hvilke tiltak som kan bidra til økt mangfold og bedre inkludering. Søkelyset har vært rettet mot Krafttak for mangfold og inkluderings

fire prioriterte områder; **arbeid for kjønnsbalanse og likestilling, mot sosiale- og kulturelle barrierer, øke deltakelse blant personer med funksjonsnedsettelse, og motvirke rasisme, diskriminering og hets.** Rapporten gir et overordnet kunnskapsgrunnlag om hvem deltar, og hvem står utenfor, hvilke mekanismer som ligger bak de opplevde barrierene, og eksempler på tiltak som har som mål å motvirke disse barrierene.

1.1 Bakgrunn og definisjoner

Med sine over 1.7 millioner medlemmer i 9500 idrettslag, 55 særforbund, 11 idrettskretser og 328 idrettsråd, utgjør NIF Norges største frivillige organisasjon. Krafttak for mangfold og inkludering er finansiert gjennom Kulturdepartementets tilskuddsordning knyttet til idrettsstrategien Sterkere tilbake – en mer inkluderende idrett, hvor målet er å styrke det allerede pågående mangfolds- og inkluderingsarbeidet som gjøres på alle nivåer i idretten. Krafttak for mangfold og inkludering skal bygge ny kunnskap og beste praksis, og gi arbeidet i norsk idrett et ekstraordinært løft (Kulturdepartementet, 2021).

Krafttak for mangfold og inkludering jobber målrettet mot fire prioriterte områder, basert på tidligere arbeid fra blant annet Elsafadi mfl. (2020):

1. Arbeid for kjønnsbalanse og likestilling
2. Arbeid mot sosiale og kulturelle barrierer
3. Arbeid for å øke deltakelse og representasjon av personer med funksjonsnedsettelse
4. Arbeid for å motvirke rasisme, diskriminering og hets

1.1.1. Arbeid for kjønnsbalanse og likestilling

Mål om **kjønnsbalanse** beskrives av NIF som lik representasjon av kjønn på alle nivå i idretten. NIFs bruk av kjønnsbalanse tar utgangspunkt i de to kjønnskategoriene; mann og kvinne. Selv om kjønnsbalanse her har dette utgangspunktet, har sammenstillingen også rettet søkelyset mot mangfoldsfaktoren **kjønnsidentitet**.

Med **likestilling** menes likeverd, like muligheter og rettigheter mellom kjønn (og andre mangfoldskategorier) i idretten.

1.1.2. Arbeid mot sosiale og kulturelle barrierer for deltakelse

Sosiale barrierer viser til sammenhengen mellom sosioøkonomisk status og lav deltakelse i idretten. **Kulturelle barrierer** er på sin side barrierer som kan oppstå i møte mellom ulike former for kulturell praksis og idretten.

Frivillige lag og foreninger kan spille en viktig rolle for inkludering ved å legge til rette for samhandling mellom mennesker på tvers av for eksempel etnisitet og sosioøkonomiske forskjeller (Straume mfl., 2019). Som Norges største fritidsorganisasjon for barn og unge spiller NIF dermed en viktig rolle i dette inkluderingsarbeidet

1.1.3. Arbeid for å øke deltakelse av personer med funksjonsnedsettelse (paraidrett)

Funksjonsnedsettelse refereres av NIF til tap av, skade på, eller avvik i en kroppsdel eller i en av kroppens psykologiske, fysiologiske eller

biologiske funksjoner. I idretten betegnes dette som paraidrett. De fire kategoriene innen paraidretten er: bevegelseshemmede, hørselshemmede, synshemmede og utviklingshemmede.

Mennesker med funksjonsnedsettelse er en stor og sammensatt gruppe og deres barrierer for deltakelse på ulike arenaer, er ifølge Demiri og Gundersen (2016), et resultat av samspillet mellom en persons funksjonsnedsettelse, og samfunnets strukturer. I 2021 er det omtrent 1000 klubber i 46 særforbund som gir et aktivitetstilbud til personer med funksjonsnedsettelse.

1.1.4. Arbeid for å motvirke rasisme, diskriminering og hets

Barrierer for likeverdig deltakelse er ofte forestillinger om samværsformer som ekskluderer og skaper avstand mellom grupper. Innsatsområder i mangfoldsarbeid innbefatter derfor ofte tiltak som forebygger og motvirker diskriminering og ekskludering. Dette er også tilfellet for Krafttak for mangfold og inkludering.

Denne rapporten har undersøkt hva litteraturen forteller om hvordan diskriminering og ekskludering skjer på grunnlag av mangfoldsfaktorene familiens økonomi, etnisitet/landbakgrunn, funksjonsnedsettelse, kjønn og seksuell orientering. Vi har også sett på hvilke tiltak som gjøres og enkelte aktørers opplevelse av hva som burde gjøres for å motvirke rasisme, diskriminering og hets i norsk idrett.

Forskning viser at rasisme, diskriminering og hets generelt kan ha alvorlige individuelle, gruppebaserte og strukturelle negative konsekvenser. Det kan påvirke personers fysiske og psykiske helse, føre til sosial eksklusjon og isolasjon. Rasisme og diskriminering kan også ha negative konsekvenser for samfunnet som helhet, som økt vold, konflikt og kriminalitet, arbeidsledighet og lavere økonomisk vekst. I siste instans kan det ha alvorlige implikasjoner for det demokratiske fellesskapet og tillitssamfunnet det avhenger av (Midtbøen og Lidén, 2015).

Hets defineres av NIF som å snakke nedsettende om en person, eller personlige forhold for å virke krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende eller ydmykende. Omfanget av hets har med fremveksten av sosiale medier økt betydelig (Lenz, mfl., 2018).

Rasisme har ikke en entydig definisjon fordi fenomenet er i stadig endring. I denne rapporten benytter vi Anderssons (2022) definisjon der hun definerer rasisme som nedvurdering og forskjellbehandling av mennesker på grunnlag av deres hudfarge, etnisitet og/eller kultur, og at slike brede kategorier antas å bestemme hvem mennesker "egentlig" er og hvordan de vil handle. Slik nedvurdering og forskjellbehandling kan forekomme i ulike former og på ulike nivåer i både samfunn og idrett, og kan være både intendert og ikke.

Diskriminering er et resultat av ekskluderingshandlinger som rasisme, hets og andre typer fordommer. Diskriminering betyr at noen blir behandlet dårligere enn andre, uten at denne forskjellsbehandlingen er saklig,

nødvendig eller forholdsmessig (Midtbøen og Lidèn, 2015). Det spiller ingen rolle om hensikten med forskjellsbehandlingen er intendert eller ikke, konsekvensene er de samme. Ulike diskrimineringsgrunnlag kan videre virke sammen og interseksjonelt. Man kan oppleve diskriminering på flere grunnlag samtidig og effekten blir slik forsterket.

Strukturell diskriminering viser til overordnede strukturer som fører til at visse diskriminerende effekter ligger innebygget i et system. De diskriminerende strukturene er ikke nødvendigvis et resultat av en bevisst handling, men eksisterer like fullt. Kulturelle normer blant ulike grupper i befolkningen kan bygge på strukturer som fører til diskriminering (Strand, 2018).

Sammenstillingen bruker følgende begreper om grupper og mangfoldsfaktorer

Barn og unge fra lavinntektsfamilier referer til mangfoldsfaktoren familiens økonomi.

Personer med etnisk minoritetsbakgrunn referer til mangfoldsfaktoren etnisitet/landbakgrunn. I litteraturen brukes ulike begreper for å referere til faktisk eller antatt etnisk-relatert tilhørighet, som nasjonalitet, religion, hudfarge, kultur, osv. Synlig minoritet, innvandrers-bakgrunn, flyktninger og personer med kort botid i Norge, er eksempler på slike begreper. Vi har valgt å benytte begrepet personer med etnisk minoritetsbakgrunn i denne rapporten, som et samlende begrep på minoritetsrelaterte kjennetegn, som kultur, hudfarge, nasjonalitet, språk, religion, botid, og fluktbakgrunn.

Personer med funksjonsnedsettelse refererer til mangfoldsfaktoren funksjonsnedsettelse.

LHBT+ -personer referer til mangfoldsfaktoren seksuell orientering og kjønnsidentitet. Vi har valgt å benytte dette begrepet fordi det omfavner alle personer som, ifølge organisasjonen FRI, bryter med normer for kjønn og seksualitet (FRI, u.å.).

1.2 Leserveiledning

Kapittel 2 redegjør for rapportens metodegrunnlag.

Kapittel 3 fremstiller litteratursøkets funn om status for mangfold og inkludering i norsk idrett. Gjennom en sammenstilling av litteraturen, tegnes et bilde på hvem som deltar og hvem som står utenfor, samt mulige bakenforliggende faktorer.

I **kapittel 4** sammenstiller kunnskap om arbeid med og tiltak for, mangfold og inkludering i norsk idrett, innen de fire prioriterte områdene. I **delkapittel 4.5** fremstilles erfaringer og behov fra intervjuer med aktører som jobber med mangfold og inkludering.

I **kapittel 5** oppsummerer den identifiserte litteraturen og kunnskapshullene som belyses underveis i rapporten. Til slutt presenteres noen avsluttende refleksjoner.

Kapittel 6 viser litteraturliste.

Kapittel 7 viser vedlegg.

2. METODE OG VURDERING AV KUNNSKAPSGRUNNLAG

2.1 Litteratursøk

Litteratursøket identifiserte **83** relevante kilder. Majoriteten av kildene består av forskningsstudier fra forskningsinstitutt som NOVA ved OsloMet, Norges Idrettshøgskole, NTNU Samfunnsforskning og Høgskolen i Innlandet. I tillegg har vi også identifisert offentlige rapporter, policydokumenter og dokumenter fra bransjeorganisasjoner.

Rapporten har undersøkt litteratur som utelukkende beskriver organisert idrett, og inkluderer derfor ikke kroppsøving og andre treningsformer. Videre er det søkt etter litteratur som beskriver alle aldersgrupper, fra barn og unge, til studenter og voksne, i både topp- og breddeidrett.

Rapid Evidence Assessment (REA) er brukt som metode for litteratursøket. Metoden er godt egnet til å raskt skape et systematisk overblikk over ønsket forskningsfelt. Metoden tar utgangspunkt i en streng avgrensning av søkestrenger og kilder. Ved gjennomgang av primærkilder er det skrevet sammendrag av de viktigste funnene. I REA anvendes den samme systematiske tilnærmingen til søk og kvalitetssikring av litteratur som i forskningsgjennomgang, men skiller seg fra metoden ved:

- Søk i **strategisk utvalgte databaser** som vurderes som særlig relevante for studiets emner.
- Rapporten ikke gir en detaljert gjennomgang av alle inkluderte studier, men heller fremsetter en **syntese** som gir overblikk over sentrale funn på tvers av de innsamlede studiene.
- Anvender en **bred forståelse av kunnskap**, som også omfatter ikke-vitenskapelig publisert kunnskap, eksempelvis fra bransjeundersøkelser, evalueringer og utviklingsprosjekter som er beskrevet skriftlig.

Søkeprotokollen har gitt utgangspunktet for litteraturstudien, men i gjennomføringen har søkingen også vært iterativ. Vi har ikke gjennomført et endelig søk, men har søkt kontinuerlig gjennom oppdraget med mål om å identifisere så mange relevante kilder som mulig. Protokollen ble justert underveis i prosjektet. Dato for søket og databaser ble utvidet. I følgende tabeller (1 og 2) presenteres litteratursøkets inklusjons- og eksklusjonskriterier. frafall i krafttak for mangfold og inkludering fire prioriterte områder.

Tabell 1: Inklusjonskriterier

Dato	Forskningsfeltet mangfold og inkludering er i konstant utvikling og mest relevant er derfor nye og oppdaterte kilder. Det er primært vært søkt etter kilder de siste 10 årene. Der det har blitt gjort få eller ingen funn, har søket blitt utvidet til 20 år.
Språk	Primært utgivelser på norsk og engelsk fordi kunnskapssammenstillingens fokus er på organisert idrett i Norge. Der det har blitt gjort få eller ingen funn, har utgivelser på svensk og dansk blitt søkt etter for å dekke kunnskapshull.
Type litteratur	Utgivelser fra forsknings- og kunnskapsmiljøer, rapporter og undersøkelser fra offentlige myndigheter, interesse- og medlemsorganisasjoner i idrettssektoren, årsrapporter, handlingsplaner, strategidokumenter og nettsider på organisasjonsnivå.

Forskningsdesign	Alle typer forskningsdesign.
Undersøkelsestema	1. Omfang av deltakelse og representasjon basert på mangfoldsfaktorene: familiens økonomi, etnisitet/landbakgrunn, funksjonsnedsettelse, kjønn og seksuell orientering. 2. Barrierer for deltakelse og representasjon basert på mangfoldsfaktorene: familiens økonomi, etnisitet/landbakgrunn, funksjonsnedsettelse, kjønn og seksuell orientering. 3. Tiltak og arbeid for rekruttering til og for å motvirke frafall i de fire prioriterte områder: • Arbeid for kjønnsbalanse og likestilling • Arbeid mot sosiale- og kulturelle barrierer for deltakelse • Arbeid for deltaking blant personer med funksjonsnedsettelse • Arbeid mot rasisme, diskriminering og hets
Databaser	Google Scholar, Oria, ODA, SportDiscus
Søkeord	Følgende søkeord var relevante for søket, men søket var ikke begrenset til disse søkeordene: • Idrett: Idrett, paraidrett, norsk idrett, svensk idrett, dansk idrett, organisert idrett, sport, osv. • Mangfold i idrett: mangfold, idrettsglede, idrettsglede for alle, allemed, inkludering, osv. • Barrierer: utenforskap, barrierer, minoritet, sosial ulikhet, sosiale forskjeller, sosioøkonomisk status, kulturelle forskjeller, sosiale og kulturelle forskjeller, barnefattigdom. osv. • Mangfoldsfaktorer: funksjonsnedsettelse, kjønn, kjønnsidentitet, kjønnsbalanse, kjønnsuttrykk, pride, lhbtq, lhbtq+, flerkulturelle, innvandrerbakgrunn, rasisme, diskriminering, hets, hatytringer, osv. Disse søkeordene ble satt i ulike kombinasjoner av kjeder, eksempelvis: • Norge + idrett + tiltak • Norge + idrett + tiltak + arbeid mot sosiale og kulturelle barrierer for deltakelse • Norge + Idrett + Tiltak + arbeid mot sosiale og kulturelle barrierer for deltakelse + rekruttering • Norge + Idrett + Tiltak + sosial ulikhet • Norge + Idrett + Tiltak + sosioøkonomisk status

Tabell 2: Eksklusjonskriterier

Eksklusjonskriterier	• Nyhetsartikler • Kronikker • Poster på sosiale medier • Masteroppgaver Dette er informasjonskilder som ikke er forankret i forskning, ekspertmiljøer eller interesseorganisasjoner. Masteroppgaver er ikke inkludert fordi kvalitet og overførbarhet i funn kan variere.
-----------------------------	--

Foto: Eirik Førde / Norges idrettsforbund

2.2 Søk på internett

Det systematiske litteratursøket resulterte i et begrenset utvalg tiltak for mangfold og inkludering. Det ble derfor søkt etter og identifisert noen flere forskningsrapporter, fagrapporter, nettsider, og foredrag gjennom et supplerende søk på internett.

2.3 Supplerende kartlegging

Vi gjorde deretter en supplerende kartlegging blant relevante aktører for å få bedre innsikt i hvilke tiltak for mangfold og inkludering som finnes i organisert idrett. Kartleggingen ble utført i to steg. Først etterspurte vi relevant dokumentasjon på aktørenes arbeid med mangfold og inkludering, deretter fikk de samme aktørene tilsendt et spørreskjema med kartleggingsspørsmål. Totalt fikk vi informasjon fra 15 aktører¹. Dette må ikke leses som en fullstendig kartlegging av alle tiltak for mangfold og inkludering i norsk idrett, men eksempler på arbeid som gjøres.

Steg 1: Dokumentasjon

Basert på litteratur, søket på internett og dialog med NIF, identifiserte vi ulike aktører som jobbet med mangfold og inkludering i idretten. Aktørene ble kontaktet med spørsmål om de hadde ytterligere dokumentasjon på deres arbeid med mangfold og inkludering. Dokumentasjonen vi fikk tilsendt var handlingsplaner, beskrivelser av tiltak og arbeidet for mangfold og inkludering, samt rapporter eller kunnskapsgrunnlag som lå til grunn for tiltak.

Steg 2: Kartleggingsspørsmål

Fokuset i kartleggingsspørsmålene tilsendt aktørene var deres egne beskrivelser av arbeid med mangfold og inkludering, samt erfaringer og behov. Deretter ble snøballmetoden brukt for å finne flere relevante

tiltak. Det vil si at vi spurte aktører vi var i dialog med om de kjente til andre aktører som jobbet målrettet med mangfold og inkludering i idretten.

Følgende aktører sendte over dokumentasjon og/eller svarte på deler av eller alle kartleggingsspørsmålene:

- NIF og Tromsø idrettsråd: Aktivitetsguiden
- Norges Bordtennisforbund
- Norges fotballforbund
- NIF: #GNIST
- Norges Rugbyforbund
- Norges Gymnastikk – og turnforbund
- Norges idrettshøgskole
- Viken idrettskrets, NIF og særforbund: Tilrettelagt aktivitetsleir i Hurdal
- Norges Svømmeforbund
- Norges Danseforbund: Drømmefanger
- Vålerenga fotball: Vålerenga mot rasisme
- Norges Basketballforbund
- NIF og Norges studentidrettsforbund: Mentorprogram for unge ledere
- Norges Håndballforbund
- Norges Kampsportforbund

1

To av aktørene hadde ansvar for eller kunnskap om flere tiltak

2.4 Intervju

På bakgrunn av innsendt dokumentasjon og kartleggingsspørsmål ble det valgt ut fem aktører til dybdeintervju. Formålet var å innhente dybdekunnskap om erfaringer de har gjort seg og behov i fremtiden. De valgte aktørene hadde ulik tilnærming og forskjellige tematiske satsninger. Dette var viktig for å ha dekning for alle de prioriterte områdene i Krafttak for mangfold og inkludering. Informantene ble rekruttert via e-post vedlagt informasjonsskriv av formålet med prosjektet, retten til å trekke sitt samtykke og hvordan informasjonen fra intervjuene skulle brukes. Der vi har brukt direkte sitater har vi gitt informantene mulighet for sitatsjekk.

Følgende aktører ble intervjuet:

- Representant for Aktivitetsguiden i regi av NIF og Tromsø idrettsråd
- Representanter fra Norges fotballforbund
- Representant fra Norges idrettshøgskole
- Representant fra Norges Rugbyforbund
- Representant fra NIF med kunnskap om tiltaket #Stopp og Med idretten mot homohets

Intervjuene ble gjennomført digitalt via Teams eller telefon, og hadde en varighet på ca. en time. To konsulenter fra Rambøll var til stede. Intervjuguiden var semistrukturert som vil si at vi hadde noen konkrete spørsmål, samtidig som det var mulighet for å utdype informantens svar og gå i dybden på temaer og problemstillinger som oppstod underveis i samtalen. Informasjonen som ble innhentet gjennom kartleggingsspørsmålene og dybdeintervjuene har dannet grunnlaget for refleksjonene om erfaringer og behov i arbeidet med tiltak for mangfold og inkludering i kapittel 4.5.

2.5 Begrensninger ved datagrunnlaget

Datagrunnlaget for temaet deltakelse i idretten er for det meste tuftet på overordnede tall. Det foreligger ikke informasjon om deltakersammensetning rettet mot ulike idrettsgrener, idrettsklubber og idrettslag, basert på mangfoldsfaktorene i sammenstillingen. Rapporten kan derfor kun si noe om ulike gruppers generelle deltakelse i organisert idrett. Videre er datagrunnlaget for temaet tiltak for mangfold og inkludering begrenset fordi litteratursøket resulterte i få kilder på tematikken.

Litteraturen beskriver enten arbeid som allerede gjøres eller forfatteres vurdering av tiltak som bør iverksettes, basert på hypoteser om barrierer for deltakelse. Det er funnet få tiltaksevalueringer, og det er derfor også utfordrende å belyse eventuelle effekter og måloppnåelse av tiltaksarbeid. Framstillingen av tiltak har derfor en overvekt av illustrasjoner og eksempler på hva som gjøres i dag, samt aktørenes refleksjoner på muligheter og behov i arbeidet med mangfold og inkludering.

Da vi ikke har gjennomført en breddekartlegging av tiltak kan det derfor ikke sies med sikkerhet hvilke områder det gjennomføres flest tiltak på, og hvilke tiltak som gjennomføres i ulike deler av landet. Videre er innsikten fremstilt i delkapittel 4.5 erfaringer og behov i arbeidet med tiltak for mangfold og inkludering innhentet gjennom intervju og skriftlig svar på spørsmål fra noen utvalgte aktører. Delkapittelet må derfor leses som aktørenes egne ord på opplevelser og erfaringer med tiltak for mangfold og inkludering i norsk idrett.

3. STATUS FOR MANGFOLD OG INKLUDERING I NORSK IDRETT

Kapittel 3 omhandler deltakelse og barrierer for deltakelse i organisert idrett, rettet mot de fire prioriterte områdene i Krafttak for mangfold og inkludering. Først fremstilles forskning om deltakersammensetning i idretten. Deretter beskrives hovedbarrierer for de ulike prioriterte områdene, identifisert gjennom litteraturen fra REA. Til sist drøftes funnene opp mot aktuelle problemstillinger og kunnskapshull.

Kapittel 3 omhandler deltakelse og barrierer for deltakelse i organisert idrett, rettet mot de fire prioriterte områdene i Krafttak for mangfold og inkludering. Først fremstilles forskning om deltakersammensetning i idretten. Deretter beskrives hovedbarrierer for de ulike prioriterte områdene, identifisert gjennom litteraturen fra REA. Til sist drøftes funnene opp mot aktuelle problemstillinger og kunnskapshull.

Litteratur på alle fire prioriterte områder er undersøkt og inkluderer mangfoldsfaktorene; familiens økonomi, etnisitet/landbakgrunn, funksjonsnedsettelse, kjønn og seksuell orientering.

De fleste bidragene i litteraturen om deltakelse omhandler barn og unge som utøvere, og i liten grad studenter og voksne. I de tilfellene hvor unge voksne er omtalt, er det gjerne som deltakere på toppidrettsnivå eller som ansvarspersoner. Mye av det kvantitative datagrunnlaget i litteraturen er analyser fra Ungdataundersøkelsen (Bakken, 2017). Ungdata blir ofte brukt i kombinasjon med kvalitativ forskning hvor dybdeintervju og feltstudier brukes som metode.

3.1 Deltakelse og representasjon i idretten på de fire prioriterte områdene

Norge er et av landene i verden med høyest deltakelse i idrett, særlig blant barn og unge (Green mfl., 2015a). I 2021 rapporterte NIF i overkant av 1,7 millioner medlemmer, fordelt på 7808 ordinære idrettslag og 1528 bedriftsidrettslag. Fotball, golf og håndball er de tre største grenene totalt, hvorav fotball og håndball er de største blant barn og unge (NIF, 2022). Bakken (2017) viser at deltakelsen i idretten er svært høy. 93% av ungdom mellom 13-18 år oppga at de enten var aktive i idretten, eller i løpet av oppveksten har vært innom idretten. Denne andelen har økt betraktelig de siste 20 årene (Ødegård

mfl., 2016). Forskingen på deltakelse viser at trivselsnivået generelt blant de som deltar er høyt og at idrettssosiale fellesskap oppleves meningsfulle for deltakerne (Solstad mfl., 2022). Flere opplever at det gir status å være god i idrett (Bakken, 2017; Bakken, 2019). På starten av ungdomstrinnet er det rundt seks av ti som trener eller konkurrerer i idrettslag fast hver uke. Det skjer likevel et tydelig frafall i idretten gjennom ungdomsårene. Frafallet er størst blant jenter (Bakken, 2017), selv om både jenter og gutter rekrutteres i omtrent like stor grad (Persson, 2022). Mens 7 % aldri har vært med i organisert idrett, er det rundt 20% som slutter med idrett før de begynner på ungdomsskolen. I tillegg slutter omtrent 30 % i løpet av ungdomsskolen. Frafallet er høyest blant ungdom fra lavere sosioøkonomiske lag (Bakken, 2017).

Kjønnsfordelingen blant jenter og gutter er relativ lik i barne- og ungdomsidretten, hvor det i 2021 var så mange som 46,4% jenter mellom 6-12 år som deltok i diverse idrettslag. Andelen minsker noe med alderen, men medlemsprosenten blant voksne kvinner er likevel høy på 40,5 % (Norges idrettsforbund, 2022). Fasting og Sand (2017) finner at kvinneandelen i alle funksjoner i idretten har økt fra 2006 til 2016, bortsett fra blant presidenter (17 % kvinner). Selv om deltagelse blant kvinner i organisert idrett gradvis har økt, er kvinner fortsatt underrepresentert i styrende organer i idretten (Norges idrettsforbund, 2022; Fasting og Sand, 2017). Den samme studien viser at mens 40 % av styremedlemmene i særforbund er kvinner, utgjør kvinneandelen blant generalsekretærer, sportsjefer, ansatte i administrasjonen, komite og utvalgsledere, samt presidenter henholdsvis 24 %, 15 %, 37 %, 28% og 11 %. De ansatte kvinnene i særforbundene utgjør 37 %, men det er stor kjønnsforskjell i arbeidsoppgaver, da det er relativt mange flere menn (74 %) enn kvinner (26 %) som har «sportslige» oppgaver som sine primære arbeidsoppgaver. Det samme gjelder for kvinnelige landslagstrenerne, som i 2016 kun var på 18 % (Fasting og Sand, 2017).

I 2021 anslo NIF at det er 10 039 aktive utøvere i paraidrett, hvorav 40 % var kvinner. Dette tallet er basert på innrapportert anslag for hvert enkelt idrettslag. Det er usikkert hvor mange personer med funksjonsnedsettelse som finnes i idretten utenom paraidretten, da denne mangfoldsfaktoren ikke registreres særskilt i medlemsregistre av hensyn til personvern (Norges idrettsforbund, 2022). Samme hensyn gjelder for andre mangfoldsfaktorer i de prioriterte områdene; familiens økonomi, etnisitet/landbakgrunn, funksjonsnedsettelse, kjønn og seksuell orientering. Forskning viser likevel at personer med funksjonsnedsettelse er underrepresentert på alle områder i idretten (Oslo Economics, 2020a; Molden mfl., 2009). Det er ikke blitt identifisert tall eller litteratur som omhandler representasjon blant personer med funksjonsnedsettelse blant ansvarspersoner i idretten.

Barn og unge fra lavinntektsfamilier er også underrepresentert i idretten. Blant ungdom med god eller høy familieøkonomi, har 96 % deltatt i idrett gjennom oppveksten, mot 85 % blant ungdom fra lavere sosioøkonomiske lag (Bakken, 2017).

Forskning om **personer med etnisk minoritetsbakgrunn** viser at også denne gruppen er underrepresentert på alle områder i idretten.

Ungdom med etnisk minoritetsbakgrunn med kort botid i Norge har lavest deltakelse, men også personer med lang botid i Norge eller er født i Norge deltar i mindre grad enn ungdom som har norskfødte foreldre (Kristiansen og Sonne, 2021; Strandbu og Bakken, 2007; Bakken, 2019). Innenfor denne gruppen er det særlig unge jenter som både i minst grad deltar og i størst grad faller fra (Kristiansen og Sonne, 2021; Kulturdepartementet, 2014; Andersson, 2008). Likevel har andelen blant jenter med etnisk minoritetsbakgrunn som har vært innom idretten økt betraktelig, i takt med økningen blant barn og

unge generelt (Ødegård mfl., 2016). Kristiansen og Sonne (2021) finner i rapporten Idrettsglede for alle, at særforbundene i NIF rapporterte en opplevelse av lavere eller nesten ingen deltakelse av personer med minoritetsbakgrunn i toppidrett og

blant trenere. Tillitsvalgte skilte seg ut ved at bare ett forbund mener at det spiller samfunnet for øvrig, mens 25 forbund opplever andelen som lav og 28 forbund mener at det er nesten ingen deltakelse.

For LHBT+ -personer er deltakelse i idrett, ifølge levekårsundersøkelsen fra 2020, også lavere enn befolkningen for øvrig. Andelen som deltar i idrettslag eller foreninger er 9 % for homofile menn og 29 % heterofile menn. Blant kvinnene i utvalget rapporterte 22 % av heterofile kvinner, 24 % av lesbiske kvinner og 16 % av bifile kvinner å være medlem i idrettslag eller forening. Omtrent 1 av 4 (24 %) binære transpersoner og 1 av 5 (21 %) ikke- binære transpersoner var medlemmer av idrettslag eller foreninger (Anderssen m.fl, 2021). Her er det viktig å understreke at seksuell orientering er selvrapportert. Det er ikke identifisert tall eller litteratur som omhandler representasjon av LHBT+ -personer blant ansvarspersoner i idretten.

3.2 Overordnet om barrierer for deltakelse og representasjon

Barrierer for de aktuelle gruppene kan deles inn i individuelle, familiære og strukturelle barrierer.

Individuelle barrierer er faktorer tilknyttet den enkelte person og kan være egen forståelse av nytten og interessen for idretten, fysiske, psykiske, følelsesmessige eller sosiale funksjonsnivå, botid i Norge og grad av fortrolighet til det norske samfunnet.

Familiære barrierer handler om familien man er en del av og er særlig relevant når en ser på barn og unges deltakelse. Slike barrierer kan være familiens økonomi, mangel på tid, demografi, interesse for, og kompetanse, om idrett.

Strukturelle barrierer retter blikket utover individet og familien og er tilknyttet ytre forhold og strukturer. Slike barrierer kan være tilgjengelighet til aktiviteter, idrettens evne og ressurser til å informere og tilrettelegge etter behov, samt fordeling av økonomiske ressurser og rammebetingelser.

3.3 Barrierer for kjønnsbalanse og likestilling

Slik det vises i delkapittel 3.1 Deltakelse i idretten, er andelen kvinner og menn som deltar i organisert idrett stort sett den samme. Det finnes imidlertid idrettsgrener som er overrepresentert av enten menn eller kvinner (Alsarve og Tjønndal, 2020; Tjønndal, 2019a; Seland og Eriksen, 2019). Samtidig er kvinner underrepresentert blant ansvarspersoner i idretten, særlig som trenere og ledere. Eriksen (2022) skriver at kvinner historisk sett har blitt diskriminert i og ekskludert fra idrett og det er derfor viktig å se nærmere på likestillingsbegrepet i denne konteksten. De to største¹ identifiserte barrierene for kjønnsbalanse og likestilling (Eriksen, 2022; Alsarve og Tjønndal, 2020; Johansen og Green, 2019; Sisjord og Kristiansen, 2009; Lauritzen mfl., 2019; Skogvang, 2006) er strukturelle:

- Institusjonelle barrierer
- Tradisjonelle og stereotypiske kjønnsnormer

3.3.1. Institusjonelle barrierer

Forskning har gjentatte ganger identifisert institusjonelle barrierer for deltakelse og representasjon for kvinner i idrettsfeltet. Litteraturen (Hargreaves og Anderson, 2014; Norman, 2014; Cahn, 1994; Pfister, 2011; Fasting, mfl., 2017; Eriksen, 2022; Persson 2022; Skogvang, 2006; Ottesen mfl. (2010; Svender og Nordensky, 2017; Habermann mfl., 2006) peker eksempelvis på:

- Ulik fordeling av økonomiske ressurser hvor jente- og damelag og konkurranser for jenter og damer får færre midler
- Ulike treningsmuligheter
- Ulike forventninger og standarder hvor kvinner opplever å måtte prestere bedre enn menn
- Ulik lønn hvor kvinner tjener mindre enn menn
- Ulik mediedekning i kvinners disfavør

Krafttak for mangfold og inkludering beskriver disse bakenforliggende mekanismene for institusjonelle barrierer:

¹ For denne gruppen er også andre individuelle barrierer som interesse og prioritering av fritid viktig, men litteratur om dette er i liten grad identifisert i dette søket, fordi det ofte knyttes opp til forskning om deltakelse og alder.

«I norsk idrett har gutter og jenter, kvinner og menn, like rettigheter, men i mange sammenhenger ulike muligheter og verdsettelse. Grunnen til dette er mange, men vi vet at utdaterte forestillinger om hva kvinner og menn er, eller ideer om hva vi er i stand til å gjøre, på bakgrunn av hvilket kjønn vi har blitt tildelt, er styrende for holdningene våre. Holdningene våre påvirker hvordan vi omtaler hverandre og hvilke valg vi tar - også i norsk idrett.»

Poenget utdypes i neste delkapittel 3.2.1 Kjønnsnormer i idretten.

3.3.2. Kjønnsnormer i idretten

Norsk idrett, som i mange andre idrettsnasjoner, reproducerer tradisjonelle og stereotypiske kjønnsnormer. Disse forestillingene kan forme utøveres og ansvarspersoners muligheter og ambisjoner i idretten (Eriksen, 2022; Fasting mfl., 2017).

Persson finner i sin doktorgradsavhandling (2022) at jenter ofte ses på som annenrangs spillere med et begrenset potensial. Denne kulturelle forestillingen påvirker hvordan jentene blir møtt i idrettsklubbene. Et viktig poeng i artikkelen er hvordan disse prosessene forsterker hverandre: Når jenter ses på som annenrangs, kan man forsvare skjevfordelingen av ressurser (nevnt i delkapittelet over). Og når jentene har dårligere vilkår som utøvere, begrenser det utviklingen deres og bekrefter fortellingen om at de har et begrenset potensial, og at de har færre muligheter innenfor fotballen. Dette kan være med å forklare hvorfor jenter oftere enn gutter velger bort idretten når de blir eldre.

Sentrale kulturelle fortellinger om kjønn i idretten fremhever egenskaper som tøffhet, aggressivitet og konkurranseevne. Egenskaper som i vår kulturelle fortelling også er knyttet til hegemonisk maskulinitet (Eriksen, 2022; Connell, 2008; Hickey,

Sisjord og Kristiansen (2009) understøtter dette poenget da de skriver at kvinnelige brytere bryter tradisjonelle sosiale normer ved å delta på en av de mest maskuline arenaene i idrettsverdenen. I møtet med idretten opplever utøverne selv å bli tatt mindre seriøst, å måtte bevise sin verdi som utøvere og utrykke sin femininitet, noe som ble opplevd som belastende og problematisk.

Slike kjønnsnormer kan også være en barriere for kjønnsbalanse blant trenere og ledere i idretten. Forestillinger om at ledelse er en mannsdominert rolle og at kvinner ikke er like egnet til å lede som menn (Fasting mfl., 2017). Også Lauritzen mfl. (2019) skriver at selvtillit, mestringstro og trygghet i trenerrollen er faktorer som fører til at kvinner ser på seg selv som mindre egnet som trenere. Forfatterne hevder at dette er kjente barrierer for kvinner, og at kvinner ser på seg selv som lite egnet for jobben selv når de er kvalifisert og har høy idretts- og trenerkapital. Poenget kan videre understøttes av Fasting mfl. (2017) som finner at kvinnelige trenerne opplevde at typiske «maskuline» trekk som selvtillit, ambisjoner og sterke lederferdigheter er avgjørende for å bli trener. De intervjuede kvinnene opplevde derfor å føle seg oversett i rekrutteringssammenhenger fordi det ofte også er menn som rekrutterer og setter premissene for hvilke kvaliteter en trener skal og ikke skal ha.

3.4 Sosiale og kulturelle barrierer

Sosial ulikhet og skjevt fordelte goder er en utfordring som fortsatt er aktuell i dagens samfunn og idrett. Barn og unge i familier med lav sosioøkonomisk status deltar mindre enn barn og unge i familier med høy sosioøkonomisk status, og faller oftere fra. Den mest utsatte gruppen er barn og unge under 18 år som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt (Norges Idrettsforbund, 2020a).

De sosioøkonomiske barrierene fremhevet i sammenstillingen er både familiære og strukturelle:

- Høye kostnader til utstyr, aktiviteter og medlemskap
- Mangel på tilgjengelige aktiviteter i nærheten av boligen

- Mangel på kunnskap om tilgjengelige idrettsaktiviteter og økonomiske støtteordninger
- Idrettsklubber og -lags vanskeligheter med å identifisere deltakere med behov for støtteordninger
- Videre er kulturelle barrierer ofte til stede for personer med etnisk minoritetsbakgrunn (også familiære og strukturelle):
- Språkbarrierer
- Mangel på relaterbare aktiviteter
- Mangel på kompetanse om idrettskultur
- Mangel på trenere og norske forbilder som representerer personer med etnisk minoritetsbakgrunn
- Kort botid i Norge og/eller fortrolighet til samfunnet
- Mangel på kompetanse og tilrettelegging fra idrettsklubber og idrettslag.

3.4.1. Sosioøkonomiske barrierer

Litteraturen om sosioøkonomiske barrierer viser et tydelig klasseskille i organisert idrett (Green mfl., 2015a; Espedalen mfl., 2021; Bakken, 2017; Strandbu, 2004; Straume mfl., 2018; Kulturdepartementet, 2021; Oslo Economics, 2020a). Det er relativt få barnefamilier som opplever økonomiske barrierer i den grad at de yngste barna ikke kan delta (2%) (Barstad og Sandvik, 2015), men familiens økonomi får større betydning i ungdomsårene. Dette gjelder særlig fra 12-årsalderen hvor idretten begynner å bli mer kostbar som følge av økte lisenser, mer utstyr og flere arrangementer (Aspvik og Ingebrigtsen, 2009; Solstad og Bakken, 2020).

Både tilbudet av varer og tjenester relatert til idrett og fysisk aktivitet har økt i takt med samfunnets økonomiske utvikling og forbruksmønster (Bakken, 2017; Oslo Economics, 2020a; Meld. St. 26 (2011-2012)). Straume, mfl. (2018) finner også at transport til og fra treninger kan være vanskelig, spesielt i distriktene hvor avstandene er lenger og kollektivtilbudene færre.

Forskning viser at flere familier med etnisk minoritetsbakgrunn har større økonomiske utfordringer enn befolkningen ellers (Straume mfl., 2019; Ødegård mfl., 2016; Meld. St. 26 (2011–2012); Bakken, 2017; Andersen og Bakken, 2019; Kulturdepartementet, 2021). Flere foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn peker på dyre medlemsavgifter, turneringer, arrangementer og dyrt utstyr som hinder for at barna kan delta (Carlsson og Haaland, 2006; Espedalen mfl., 2021; Straume mfl., 2018; Solstad og Bakken, 2020).

Ettersom økonomiske barrierer hindrer mange barn og unge i å delta, finnes det flere økonomiske støtteordninger for å tilrettelegge for økt deltakelse (Straume mfl., 2019; Nodeland og Vassenden, 2011). Slike ordninger blir beskrevet i kapittel 4. Selv om støtteordninger finnes, peker litteraturen på at det er vanskelig for idrettslag og idrettsklubber å identifisere hvem som er barn av lavinntektsfamilier og derfor har behov for økonomisk støtte. Konsekvensen er at familiens situasjon ofte ikke blir plukket opp før de allerede er ute av idrettslaget eller klubben (Straume mfl., 2019; Skutlaberg mfl., 2020). Det kan være stigma tilknyttet å vokse opp med dårlig familieøkonomi, og det kan være vanskelig å be om økonomisk støtte.

3.4.2. Språkbarriere og mangel på informasjon

Flere studier peker på utfordringer med kommunikasjon og språk som en barriere i møte mellom idretten og utøvere og foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn (Gjesdal og Hedenborg, 2021; Straume mfl., 2018; Sundvoll og Tjønndal, 2015). I intervjuer med trenere trekkes det fram at kommunikasjon i form av språk og sjargong både mellom trener og barn, men også mellom trenere og foreldre, er en utfordring i noen sammenhenger (Sundvoll og Tjønndal, 2015; Carlsson og Haaland, 2006). Dette kan være fordi god informasjon til utøvere og deres foreldre om hva ulike klubber kan tilby av idrettsgrener, programmer, hvordan idretten er organisert og eventuell tilrettelegging er et stort behov hos denne gruppen, særlig for jenter med etnisk minoritetsbakgrunn og deres foreldre. Enda viktigere enn innholdet i

informasjonen er selve formidlingen, hvor direkte fysisk kommunikasjon opplevdes mest effektivt fordi det bidrar til å bygge tillit og skape relasjon (Gjesdal og Hedenborg, 2021; Straume mfl., 2018).

3.4.3. Kulturelle barrierer for deltakelse og foreldresamarbeid

Foreldres involvering i ungdommers idrettsaktiviteter får stadig større betydning for deltakelse. Ungdom som vokser opp i familier hvor verdien av idrett står sterkt, og hvor foreldre deltar som frivillige, har mindre sannsynlighet for å falle fra idretten i ungdomsårene (Kulturdepartementet, 2021).

Comte analysebyrå (2012) fant at kort botid i landet kan ha betydning for sannsynligheten for deltagelse for utøvere og frivillig deltakelse blant foreldre. Andre studier (Straume mfl., 2018; Reitlo, 2012) finner at personer med kort botid, særlig personer med fluktbakgrunn av ulike omstendigheter ikke har hatt samme mulighet til å delta i organisert idrett tidligere i livet. Det samme gjelder deres foreldre. Det kan derfor være vanskelig å begynne med idrett i ungdomsårene som følge av manglede erfaring fra og kompetanse om idrettsgrenen, både når det gjelder utøverne selv og deres foreldre. Dette kombinert med at andre på laget har gode ferdigheter kan gjøre at mestringsfølelsen derfor blir lavere og at man ikke ønsker å delta.

Foreldredeltakelse og støtte har vist seg å være viktig for barn og unges idrettsdeltakelse (Strandbu og Bakken, 2020; Espedalen mfl., 2021). I litteraturen er det videre identifiserte noen kulturelle barrierer for foreldredeltakelse; kort botid i Norge som kan medføre liten grad av fortrolighet og kulturell kompetanse om den norske idrettsmodellen, mangel på kommunikasjon og informasjon om idrettskultur og tilgjengelige aktiviteter, samt andre prioriteringer hos barn og unge og deres foreldre. Argumentet kan underbygges av litteratur som påpeker at foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn i mindre grad deltar i det frivillige arbeidet i idretten og at frivillighetskulturen i idrett står sterkere i familier med foreldre født i Norge (Sundvoll og Tjønndal, 2015; Meld. St. 26 (2011–2012); Ødegård mfl., 2016; Solstad og Bakken, 2020).

Foto: Erik Ruud / Norges idrettsforbund

Espedalen mfl. (2021) skriver imidlertid at flere foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn er svært aktive i dugnadsarbeid. Studien viser også at flere foreldre som ikke var aktive ønsket seg mer sosial kontakt i idrettslaget, men utfordringer knyttet til krevende arbeids- og familiesituasjoner og språk resulterte i at de ikke fikk deltatt. Comte analysebyrå (2012) finner i denne sammenhengen at enkelte fotballklubber underkommuniserer viktigheten av dugnadsarbeidet som kjøring osv., og at det slik blir mange normer og forventninger som ikke kommuniseres tydelig nok. Forfatterne skriver at idrettsklubber og idrettslag har vist en mangel på evne til å tilpasse seg et stadig mer mangfoldig samfunn. Idrettsklubber drives etter samme prinsipper som før de demografiske endringene ble merkbare, og det er behov for endring og nytenkning, særlig med hensyn til kommunikasjon, informasjon og dialog med personer med etnisk minoritetsbakgrunn.

3.5 Barrierer for deltakelse for personer med funksjonsnedsettelse

Barrierer for deltakelse blant personer med funksjonsnedsettelse kan deles inn i både individuelle, familiære og strukturelle barrierer (Farshchian og Mikalsen, 2017).

Individuelle barrierer:

- Deltakernes egen forståelse av idrettens nytte for utvikling og fellesskap

- Fysisk og psykisk funksjonsnivå
- Følelsesmessige og sosiale forhold
- Preferanse av fritidsaktiviteter.

Familiære barrierer:

- Tid og økonomi (slik det ble skrevet om i 3.3.1)
- Understøttende hjemmemiljø
- Familiens interesse for deltakelse

Barrierene som utbroderes av den identifiserte litteraturen er imidlertid strukturelle:

- Mangel på informasjon
- Idrettens evne til å møte utfordringene utøvere og deres foreldre møter i hverdagen og tilrettelegge etter behov
- Ikke tilstrekkelig universelt utformede lokaler og idrettsanlegg

3.5.1. Mangel på informasjon

Behovet for informasjon er stort hos utøvere med nedsatt funksjonsevne og deres foreldre, skriver Farshchian og Mikalsen (2017). Både den nesten og Elnan (2010) finner at mangel på relevant informasjon er en utfordring for familiene da beskrivelser av fritidsaktiviteter generelt, organisert idrett inkludert, og informasjonen som finnes ofte mangler ytterligere informasjon om muligheter for tilrettelegging.

Elnan (2010) viser at flere særforbund nevner rekruttering av personer med funksjonsnedsettelse som en særskilt utfordring fordi det er vanskelig å komme i kontakt med og nå ut til mulige utøvere og deres familier. Denne barrieren knyttes blant annet til det sterke personvernet i Norge (Elnan, 2010). I en forlengelse av dette finner Farshchian og Mikalsen (2017) at aktørene bak initiativene opplever utfordringer knyttet til produksjon og oppdatering av slik informasjon. Fordi personer med funksjonsnedsettelse har forskjellige behov for tilrettelegging, er det også vanskelig for aktørene å beskrive hvem enkelte aktiviteter er egnet for.

Dette i tillegg til at mange fritidsaktiviteter drives av frivillige aktører, som av den grunn mangler insentiver, tid og ressurser til formidling av informasjon om tilrettelegging av aktiviteter (Farshchian og Mikalsen, 2017). Mangel på informasjon fører derfor til at personer med funksjonsnedsettelse som ønsker å delta, ikke har mulighet, mens mangel på riktig informasjon kan føre til at de får dårlige erfaringer på grunn av feilaktige antakelser og forventninger til aktiviteten, og således ikke ønsker å delta.

3.4.2. Mangel på kompetanse og tilrettelegging

Flere studier har undersøkt tilgjengelige tilbud og aktiviteter og tilrettelegging for personer med nedsatt funksjonsevne og konkluderer med at både tilgjengelige aktiviteter og tilrettelegging etter behov er mangelfull (Oslo Economics, 2020a; Barne- og likestillingsdepartementet, 2016; Elnan, 2010; Kissow, 2020; Molden mfl., 2009; Farshchian og Mikalsen, 2017).

Oslo Economics (2020a) skriver at idrettsregistreringen viser at det på overordnet nivå finnes tilbud i paraidrett innenfor en rekke ulike idretter i Norge, men at ikke alle personer med funksjonsnedsettelse opplever at det finnes et egnet tilbud for dem. I målgruppen finnes mennesker med svært ulike funksjonsnedsettelse, og det er ikke nødvendigvis slik at det som er et godt tilbud for en utviklingshemmet også er et godt tilbud for en synshemmet eller en bevegelseshemmet.

Videre er det store variasjoner innad i disse kategoriene. Mennesker kan ha ulike grader av utviklingshemming, synshemming og bevegelseshemming, og dermed også ulike

forutsetninger for å mestre en idrett. Utenom manglende tilgjengelighet trekkes det fram mangel på eller uhensiktsmessig tilrettelegging. Personer med funksjonsnedsettelse har ulike behov for tilrettelegging når det gjelder transport, ledsagere eller andre nødvendige hjelpemidler. Kompetanse om slik tilrettelegging er derfor nødvendig, i tillegg til ressurser til assistenter, transport og hjelpemidler (Kissow, 2020; Farshchian og Mikalsen, 2017). Elnan (2010) skriver at dette er en særlig stor barriere for konkurransedrevet paraidrett i toppidrett fordi slike tiltak er dyrt, og mange kommuner har for eksempel bare et begrenset antall reiser inkludert.

Oslo Economics (2020a) finner videre at det viktigste for mange personer med funksjonsnedsettelse er at idretten gir en følelse av mestring, og mestringsfølelsen oppstår når idretten er tilpasset ens nivå og ambisjoner. Det er imidlertid ikke gitt hva som er et tilpasset tilbud. Mens noen i målgruppen har behov for et spesialtilpasset lavterskeltilbud, har andre behov for et integrert tilbud med mulighet til å konkurrere. For å møte denne barrieren er det derfor viktig med både kompetanse om behov og ressurser til gjennomføring.

Et annet overordnet funn i denne rapportens litteratur er at muligheter for medlemskap i idrettslag eller idrettsforeninger ikke er like tilgjengelig eller tilpasset personer med funksjonsnedsettelse, ettersom disse arenaene ikke er tilstrekkelig tilrettelagt og universelt utformet, for eksempel mangel på eller dårlig tilrettelagte lokaler, lang avstand til aktivitet og tilhørende transportproblemer (Molden mfl., 2009; Kissow, 2020; Meld. St. 26 (2011-2012); Elnan, 2010). For eksempel gjelder dette idrettshaller, idrettsstadioner, haller eller løyper som ikke er utformet universelt.

3.6 Rasisme, diskriminering og hets som barriere

Litteraturen viser at selv om organisert idrett er en god arena for inkludering og fellesskap, forekommer rasisme, diskriminering og hets, som på ulike måter fører til at enkelte personer og grupper blir ekskludert eller ikke ønsker å delta. Flere former for diskriminering er tidligere nevnt i dette kapitlet:

- Mangel på tilgjengelige idrettsanlegg, aktiviteter, og tilrettelegging for personer med funksjonsnedsettelse og personer med etnisk minoritetsbakgrunn-
- Kjønnsskjevhet i støtte, muligheter og rammebetingelser.
- Dette kapitlet vil derfor adressere andre former for rasisme, diskriminering og hets nevnt i litteraturen:
- Trakassering og utestengelse av kvinner
- Holdninger til LHBT+ -personer
- Rasisme mot personer med etnisk minoritetsbakgrunn

3.6.1 Barrierer for kvinner

Kvinner kan, slik det ble redegjort for i del 3.2, bli diskriminert i organisert idrett ved at de ikke har like mange muligheter til å delta som menn, eller ved at de ikke får like god støtte, mediedekning, ressurser og rammevilkår som menn får.

En annen form for diskriminering og hets enkelte kvinner har opplevd i idretten er utestengelse og seksuelle overgrep. Tjønndal (2019a) viser til et eksempel hvor noen kvinnelige boksere forteller om seksuell trakassering, grenseoverskridende atferd, og seksuelle overgrep. Slike hendelser kan være en konsekvens av kjønnte maktforhold som kan oppstå i en mannsdominert idrett, skriver forfatteren. Det er ikke identifisert ytterligere litteratur på forekomst av slik diskriminering og hets mot kvinner i idretten. Mangel på denne type studier er å anse som et kunnskapshull.

3.6.2. Barrierer for LHBT+ personer

Skogvang og Fasting (2013) finner at noen fotballspillere, spesielt homofile mannlige fotballspillere, sliter med diskriminering og mangel på toleranse innenfor idrettsgrenen. Darj mfl., (2013) understøtter dette funnet da forfatterne finner at mange LHBT+ -personer ikke er åpne om egen seksualitet som følge av frykt for reaksjoner. Studien viser at flere LHBT+-personer har sluttet med idrett. Noen utøvere i denne studien oppgir å bli trakassert og at støtten fra trenere er fraværende. Studien viser at normer rundt maskulinitet, femininitet og heteroseksualitet skaper betingelser

og begrensninger for hvordan ungdommene føler at de kan uttrykke sin seksualitet. Flere av de homofile guttene i studien forteller hvordan macho-idealer har gjort at det oppleves vanskelig å være homofil idrettsutøver. Flere av de homofile og bifile jentene forteller hvordan de blir påvirket av femininitetsidealer, hvordan jenter som ikke snakker om gutter og utseende blir mistenkeliggjort blant andre utøvere. Konsekvensen var at informantene tilpasser seg idrettens normer ved å regulere sin atferd.

Det er ikke identifisert noen studier som undersøker omfang av diskriminering og hets blant LHBT+ -personer i idretten. Det er heller ikke funnet studier som ser på hvordan diskriminering og trakassering på grunnlag av seksuell orientering påvirker LHBT+ -utøvere. Likevel kan man basert på de to ovennevnte studiene anta at det skjer, og det vil være viktig å undersøke nærmere, for å arbeide målrettet med forebygging og for å motvirke slike hendelser.

3.6.3. Barrierer for personer med funksjonsnedsettelse

Litteraturen beskrevet tidligere i dette kapitlet viser til mangel på kompetanse om og tilrettelegging for personer med funksjonsnedsettelse. Dette kan anses som strukturell diskriminering, fordi det kan ekskludere personer som ønsker å delta. Hvordan denne formen for diskriminering oppleves av personer utenfor idretten og deres familier er det derimot ikke identifisert litteratur om, og dette anses som en kunnskapshull. Det er heller ikke funnet studier som undersøker samspillet mellom ansvarspersoner i idretten og personer med funksjonsnedsettelse, eller eventuelle negative holdninger og direkte former for diskriminering eller hets personer i denne gruppen kan bli utsatt for i idretten.

3.6.4. Barrierer for personer med etnisk minoritetsbakgrunn

Studier om individuell og institusjonell rasisme og diskriminering i idretten mot personer med etnisk minoritetsbakgrunn fra siste 20 årene viser at dette forekommer på flere måter. (som Kristiansen og Sonne, 2021; Massao, 2016, Andersson, 2008; Friberg og Gautun, 2007; Strandbu og Bakken, 2007; Walseth, 2006). For eksempel har flere utøvere opplevd muntlige angrep fra publikum eller motspillere og ekskludering fra lagfelleskap.

Enkelte utøvere med minoritetsbakgrunn opplever å måtte prestere bedre enn de med majoritetsbakgrunn for å bli lagt merke til og at det er underrepresentasjon av ansvarspersoner i idretten med etnisk minoritetsbakgrunn, selv i idretter som har en etnisk mangfoldig sammensetning. Resultatet av slik rasisme og diskriminering er underrepresentasjon av utøvere med etnisk minoritetsbakgrunn i både bredde- og toppidrett (Kristiansen og Sonne, 2021; Massao, 2016).

Idrettsledere i Massaos doktorgradsavhandling (2016) mente at rasisme og diskriminering mot personer med etnisk minoritetsbakgrunn var større før det ble igangsatt tiltak som holdningskampanjer, men forfatteren skriver at dette står i sterk kontrast til hva utøverne selv faktisk opplever, og at lederne enten ikke ønsker å anerkjenne at rasisme faktisk skjer, eller at de ikke har nok kunnskap om tematikken. Noen av deltakere i Massaos studie opplyste også at de flere ganger har vurdert å slutte med idrett på grunn av rasisme. Utøverne forteller at det særlig er den indirekte diskrimineringen og hverdagsrasismen de opplevde som var utfordrende å takle.

Rapporten til Kristiansen og Sonne (2021) synliggjør mekanismer som kan føre til diskriminering og rasisme i idretten. Forfatterne peker på implementeringsfeil når det kommer til institusjonelle og politiske føringer for nulltoleranse og bekjempelse av rasisme og diskriminering, samt idrettens regelverk som mulige årsaker. Det legges vekt på organisatoriske og institusjonelle rammer som hindrer implementeringen. Det kan handle om rammebetingelser som mangel på ressurser, kunnskap, kompetanse og opplæring, hvor konsekvensen uavhengig av om det er intendert eller ikke er sosial ekskludering og diskriminering.

3.6 Drøfting

Den identifiserte litteraturen om deltakelse og tilhørende barrierer i Krafttak for mangfold og inkluderings fire prioriterte områder er presentert i dette kapittelet. Av søket framkom flest kilder om kjønnsbalanse og likestilling, dernest sosiale- og kulturelle barrierer hvor søkelyset oftest var rettet mot familiens økonomi og personer med etnisk minoritetsbakgrunn. Det er videre identifisert lite litteratur om personer med funksjonsnedsettelsers deltakelse og barrierer. Det fremkommer minst litteratur om LHBT+-personers deltakelse og barrierer.

Selv om det er identifisert noe litteratur tilknyttet forekomst av rasisme, diskriminering og hets i idretten, er det lite forskning som peker på hvordan dette eksplisitt påvirker deltakelse og frafall. Det er viktig at NIF og idretten generelt fortsetter å forebygge og motvirke rasisme, diskriminering og hets, da vi vet fra tidligere forskning at dette kan ha store konsekvenser for personer, grupper og samfunn. Det er derfor behov for både bredde og dybde i forskning som kan avdekke bakenforliggende mekanismer. Mekanismer identifisert i litteraturen er eksempelvis kjønnskjevhet i ressursdistribusjon, trakassering og utestengelse, samt negative holdninger mot enkelte grupper.

De ulike gruppenes deltakelse og barrierer er presentert på et overordnet nivå. Det er naturlig å anta at det vil være store variasjoner innad i gruppene med tanke på hvilke idrettsgrener man deltar i og hvilke barrierer man møter der. Særlig kan dette gjelde for personer med funksjonsnedsettelse, som har svært ulike behov og følgelig har behov for ulike typer tilrettelegging.

Vi ser derfor et behov for interseksjonelle analyser av hvordan mangfoldsfaktorer som familiens økonomi, etnisitet/landbakgrunn, funksjonsnedsettelse, kjønn og seksuell orientering kan påvirke og forsterke barrierer for deltakelse. Et interseksjonelt perspektiv kan også bidra til større forståelse for hvordan idrettsutøvere opplever rasisme, diskriminering og hets.. Perspektivet muliggjør analyser som ser på faktorer som hudfarge, livssyn og funksjonsnedsettelse og familiens økonomi, som alene kan bidra til rasisme, diskriminering og hets, og i kombinasjon kan gjøre individer ekstra sårbare for slike hendelser. Til sist er det et behov for ytterligere litteratur som belyser majoritetens holdninger overfor underrepresenterte grupper i idretten. Slike undersøkelser kan bidra til å synliggjøre på hvilken måte majoritetens holdninger påvirker deltakelsen til grupper som i dag er underrepresentert i idretten, samt bidra til å utvikle mer målrettede tiltak for å utfordre slike holdninger.

De strukturelle barrierene presentert i dette kapittelet er mangel på tilrettelegging og informasjon, ulikhet i støtte, ressurser og mediedekning, samt mangel på rollemodeller for flere av gruppene. Barrierene kan indikere at dagens organisering av idretts-Norge tilfredsstiller og reproducerer majoritetens normer, verdier og ønsker fordi grupper som i mindre grad er representert i idretten ikke får samme mulighet til å være med og forme idrettskulturen.

Noen av forfattere nevnt over (se for eksempel Skauge og Hjelset, 2021; Ødegård, 2016) forklarer disse dynamikkene med Bourdieus ulike former for kapital; økonomisk, kulturelt og sosial (Bourdieu, 1984). Økonomisk kapital knytter seg for eksempel til økt deltakelse ved å ha råd og fritid til å delta i idrett. Den kulturelle kapitalen handler om kulturelle aspekter og uttrykk, det som læres gjennom oppvekst og gjennom formell og uformell utdanning. Den sosiale kapitalen innebærer verdier, tillit og hvilket nettverk man har.

Disse kapitalformene henger sammen og forsterker hverandre. Økonomisk kapital kan gi tilgang på verdifulle nettverk, som igjen kan gi tilgang til verdifull kompetanse om samfunnet, eller i denne sammenheng; idretten. De som besitter de ulike

kapitalene har også definisjonsmakt for det gitte sosiale rommet og bestemmer, i stor grad, hva som verdsettes og hvordan ulike institusjoner i samfunnet organiseres. Konsekvenser av dette kan være at grupper som ikke har samme type kapital eller like muligheter til å opparbeide seg denne kapitalen, både blir ekskludert ved at for eksempel utøvere med andre funksjonsbehov enn majoriteten ikke får like muligheter til å delta på grunn av ansvarspersoners manglende kompetanse til å tilrettelegge, eller at foreldre med lav inntekt og ugunstige arbeidstider ikke kan bidra i det frivillige dugnadsarbeidet som idrettens organisering er tuftet på. Underrepresentasjonen fører igjen til at disse gruppene ikke får være med på å forme hva som anses som verdifull kapital og forblir stående på utsiden. mulighet eller ønske om å delta.

Foto: Jens Erik Thyholdt / Norges idrettsforbund

4. INKLUDERENDE TILTAK

Kapittel 4 omhandler inkluderingstiltak rettet mot de fire prioriterte områdene i **Krafttak for mangfold og inkludering**. Først fremstilles eksempler på tiltak som gjøres i de ulike områdene, beskrevet i litteraturen fra REA og supplerende søk på internett. Deretter beskrives resultater fra kartleggingen og intervju med relevante aktører, med fokus på erfaringer, muligheter og behov i arbeid med mangfold og inkludering. Til sist drøftes kapittelets funn opp mot en mulig kategorisering av tiltak.

I søket etter litteratur var fokuset rettet mot tiltak for rekruttering til idretten og tiltak som motvirker frafall i idretten. Litteraturen viser at disse tiltakene ofte overlapper, og at aktører som gjennomfører rekrutteringstiltak, også har et fokus på å motvirke frafall blant deltakerne de har rekruttert. Det er funnet få evalueringer eller litteratur med antagelser om måloppnåelse for tiltakene. Det er derfor utfordrende å si noe spesifikt om hvilke tiltak som er treffende og effektive.

Litteraturen om arbeid for mangfold og inkludering i norsk idrett er begrenset. Datagrunnlaget om tiltak er derfor basert på både litteraturens beskrivelser, samt innsikt innhentet gjennom kartleggingen og intervjuer. Formålet med den supplerende kartleggingen var å innhente eksempler på tiltak for mangfold og inkludering, samt kunnskap om relevante aktørers erfaringer og behov i arbeidet. Formålet var ikke å fremskaffe en fullstendig oversikt over bredden av tiltak som er iverksatt, og kapittelet må leses med forbehold om at ikke alt arbeidet med mangfold og inkludering som i dag gjøres i norsk idrett er identifisert eller presentert.

4.1 Arbeid for kjønnsbalanse og likestilling

I idretten strebes det etter kjønnsbalanse og likestilling på alle nivåer. Dette forutsetter at alle har likeverdige muligheter til å delta uavhengig av kjønn (Kulturdepartementet, 2021). I tiltakslitteraturen finnes det noen eksempler på tiltak for å øke deltakelse blant jenter og kvinner som utøvere i mannsdominerte idretter og rekrutteringsarbeid for å øke deltakelse blant kvinner i lederverv.

4.1.1. Eksempler på arbeid for å øke deltakelse blant jenter og kvinner som utøvere i idretten

Selv om kjønnsbalansen er stor i organisert idrett generelt, finnes det idretter som er overrepresentert av menn. Flere tiltak forsøker å møte den lave deltakelsen av kvinner i slike idrettsgrener, og fremheve kvinnelige rollemodeller.

Powderpuff Girls er et tiltak med formål om å øke deltakelse blant kvinnelige snowboardere. Det er Norges Snowboardforbund (NSBF) som står bak initiativet fra 2003. Organiserte tiltak har eksempelvis vært camper kun for kvinner, som har bidratt til å sette kvinnesaker på agendaen i forbundet.

Videre er **Prøv og Stopp Oss** i regi av Norges Rugbyforbund en kampanje med formål om å promotere kvinnelige deltakelse i rugby. Hovedmålet med prosjektet er å styrke inkluderingsarbeid, samt kjønnsbalanse og likestilling i rugby. Forbundet ser for seg å rekruttere kvinnelige trenere, dommere og styremedlemmer fra ulike nasjonaliteter som kan fungere som forbilder.

I kunnskapssammenstillingen er det identifisert tiltak for å inkludere yngre jenter i idretten. Et eksempel på dette er UEFA og Disneys fotballprosjekt **Playmakers** hvor det brukes lek, historiefortelling og basisøvelser som en inngang til fotball for de yngste jentene (Waagard, 2021). Målet med prosjektet er å doble antall fotballspillende jenter i Europa. I Norge har flere idrettsklubber gjennomført prosjektet.

4.1.2. Eksempler på rekrutteringsarbeid for å øke deltakelse blant kvinner i lederverv

I arbeidet med å øke representasjon av kvinner i lederverv finnes tiltaket **#GNIST**, en satsning i regi av NIF og Norsk Tipping, hvor formålet er å oppnå kjønnsbalanse og mangfold i idretten.

Målet er å øke deltakelsen blant kvinner i leder- og trenerposisjoner. Det er utarbeidet en digital verktøykasse som inneholder redskap og anbefalinger for idrettslag som skal rekruttere kvinner inn i leder- og trenerverv, hvor det blant annet er konkrete råd til rekrutteringen og tilgang til markedsmateriell. Videre har de laget en visuell profil og filmer som synliggjør forbilder i norsk idrett, samt kurs, temakvelder og foredrag om arbeidet.

Innlandet idrettskrets har hatt hovedansvaret for utviklingen med intensjonen om at produsert materiell aktivt skal anvendes av idrettslag i kommunikasjonen med medlemmer for å inspirere og motivere kvinner til å ta lederposisjoner i sine distrikter. Idrettskretsen oppgir at de opplever at «det å være så konkret i dette arbeidet, ved å ha både en verktøykasse og et konsept for å rekruttere kvinner, gjør det enklere å arbeide med tematikken».

Norges Rugbyforbund har også et **ledernetverk** for kvinner, i tillegg til mentorer/coacher som bistår kvinner i fullføring av trenerutdanningen. I 2022 har forbundet utvidet målgruppefokuset, og rekrutterer aktivt flere personer med etnisk minoritetsbakgrunn til styrer og lederposisjoner. De nevnte tiltakene er konkrete og målrettede for å øke representasjon av kvinner i lederverv.

Mentorprogram for unge ledere mellom 19 og 29 år, et utviklingsprogram i regi av Norges studentidrettsforbund og NIF, legger blant annet vekt på 50 prosent kjønnsbalanse i opptaket. Mentorprogrammet skal legge til rette for at unge ledere i norsk idrett får en arena for kompetanse om idrettens organisering, personlig utvikling, faglig påfyll og nettverksbygging på tvers av bakgrunn, roller og kjønn. Programmet består av en kombinasjon av faglig påfyll, refleksjon, praktisk ledererfaring og støtte av mentor.

4.1.3. Videre arbeid med kjønnsbalanse og likestilling

I arbeidet for kjønnsbalanse og likestilling på alle nivåer i idretten, står det i regjeringens idrettsstrategi *Sterkere tilbake – En mer inkluderende idrett* (2021), at styret i Norges idrettsforbund har satt et mål om å ha 40 prosent kvinnelige ledere i idrettskretser og særforbund. Alle organisasjonsledd skal sette seg tydelige mål for kjønnsbalanse. Det skal utarbeides en strategi for rekruttering av kvinnelige ledere, og kjønnsbalanse skal bygges nedenfra. I strategien står det:

«Gitt dagens lave andel kvinnelige ledere vil realisering av idrettsstyrets mål kreve systematisk og målrettet arbeid. Arbeidet skal inngå som en sentral prioritering i Krafttak for mangfold og inkludering. Likeverdige muligheter skal også prege toppidretten. I mange idretter er det nødvendig å heve statusen til kvinnene. Synligheten må styrkes, og man må jobbe aktivt for å heve markedsverdien».

Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet og Forskningssenter for barne- og ungdomsidrett (FOBU) ved Norges idrettshøgskole gjennomfører en evaluering av idrettssatsingen *Idrett for alle* i Oslo (Solstad og Bakken, 2020), som ferdigstilles i 2024. Forfatterne skriver i prosjektets kartleggingsrapport at de ser en økning i idrettsdeltakelsen til unge jenter i Oslo, hvor økningen i størst grad gjelder jenter med minoritetsbakgrunn. Funnene vil kunne gi en pekepinn på sammenhengen mellom økt deltakelse og evaluerte tiltak. Selv om denne evalueringen utelukkende ser på tiltak i Oslo, kan den gi oss en indikasjon på hva effekten av å jobbe målrettet med rekrutteringsarbeid kan være.

4.2 Arbeid for å motvirke sosiale og kulturelle barrierer

Litteraturen i sammenstillingen viser en historisk satsing for å minske sosiale- og kulturelle barrierer for deltakelse i idretten (Skutlaberg mfl., 2020; Nødland og Vassenden, 2011; Carlsson og Haaland, 2004). Omfanget av tiltaksarbeidet på dette satsingsområdet er omfattende og gjenspeiles i bredden av type tiltak og tilskudd.

Tiltakene forsøker å møte mange av barrierene identifisert i kapittel 3 som omhandler kostnader til utstyr og aktiviteter, mangel på kunnskap om tilgjengelige idrettsaktiviteter, kulturelle og sosiale barrierer som gjør at man ikke føler seg velkommen eller inkludert i idretten, mangel på trenere og norske forbilder som representerer personer med etnisk minoritetsbakgrunn, samt språkbarrierer.

4.2.1. Eksempler på økonomiske støtteordninger

Som nevnt i kapittel 3, er familiens økonomi en tydelig barriere for deltakelse i idretten. Det er identifisert flere tiltak for å motvirke økonomiske barrierer. Evalueringen av idrettssatsingen Idrett for alle i Oslo (Solstad og Bakken, 2020) fremhever et anonymisert idrettslags implementering av ulike **betalingsmodeller** for målgrupper som har utfordringer med å betale for idrettstilbud. Eksempler på dette er lavterskeltilbud, i tillegg til sletting av kontingent for de med betalingsvansker.

Et annet eksempel på tiltak for å motvirke økonomiske barrierer i idretten er prosjektet **Drømmefanger** i Oslo i regi av Norges danseforbund (Norges danseforbund, u.å.). Drømmefanger benytter seg av profesjonell undervisning i urbane dansestiler som metode i sosialt arbeid med barn og unge som har lavere sosioøkonomisk status. Formålet med prosjektet er å senke terskelen for deltagelse både økonomisk og demografisk.

Coop-dugnaden er et annet tiltak for barn fra lavinntektsfamilier (Kock og Skenteris, 2020), i regi av Røde Kors. Dugnaden er en støtteordning for barn og unge opp til 20 år som lever i lavinntektsfamilier, slik at de kan delta på faste, organiserte fritidsaktiviteter på lik linje med resten av samfunnet. Dugnaden dekker utgifter til aktivitet og utstyr som er nødvendig for en fullverdig deltakelse i en fritidsaktivitet.

Norges Fotballforbund (NFF) har utviklet **veiledere** for både å inkludere personer med fluktbakgrunn i fotballen og barn og unge fra lavinntektsfamilier. I forkant av utvikling av veilederne gjennomførte Møreforskning undersøkelser på oppdrag fra Norges Fotballforbund, for å ha et faktabasert grunnlag for veilederne (se Straume mfl., 2018 og Straume mfl., 2019).

Kolstad fotballklubb har egne tilbud etter skoletid gjennom **Camp Kolstad**, hvor de tilbyr gratis mat, leksehjelp, fritidsaktiviteter og nærhet til voksenpersoner for barn mellom 10 og 12 år.

Norges Basketballforbund har flere initiativer for å redusere økonomiske barrierer for deltakelse i idretten. De har blant annet **InklBasket**, som er et landsomfattende inkluderingsprosjekt med gratis aktivitet i SFO- tiden (Norges Basketballforbund, u.å.1). De neste årene vil prosjektet ha fokus på integrering i klubb, og ikke bare være et skoletilbud. Forbundet har i tillegg en tilskuddsordning med navn **Alle Med**, en ordning for å gi alle mulighet til å delta i organisert basketball. Forbundet har en søknadsportal for spillere som opplever økonomi som barriere, og klubber kan søke om støtte til utlegg for spillere i klubben (Norges Basketballforbund, u.å.2).

4.2.2 Eksempler på tiltak for å møte kulturelle barrierer

Furuset Idrettsforening er en av aktørene som målrettet jobber for inkludering av jenter med minoritetsbakgrunn i fotball med et lavterskelarrangement en gang i uken hvor unge kan komme sammen med venner, uten at man trenger å være medlem for å delta. I tillegg er fotballen tilrettelagt for at jenter kan spille med hijab og langbukser.

Norges Håndballforbund har gjennom **Fargerik Håndball** jobbet aktivt med tiltak rettet mot barn, unge og voksne med landbakgrunn utenfor Norge til klubbene. Noen konkrete tiltak de har satt i gang er; håndballskole for barn, håndballskole for ungdom/voksne, samarbeid mellom klubb og asylmottak i et lokalmiljø, aktivitetsdag, turneringen Fargerik Håndball, håndballskole for barn i mottak/mottaksskoler, Åpen Hall, trener- og lederutdanning for unge voksne, og aktivitet rettet mot familien/foresatte til barn med etnisk minoritetsbakgrunn (Norges Håndballforbund, u.å.2).

Aktivitetsguiden er et tiltak for å hjelpe familier med kort botid i Norge med å bli kjent med norsk idrett. Frivillige med etnisk minoritetsbakgrunn rekrutteres som aktivitetsguiden, der deres hovedoppgave er å jobbe aktivt for at flere barn og familier blir kjent med og starter i organisert idrett (Aure mfl., 2022). Tiltaket består av språkhjelp, sosial støtte, informasjon og veiledning. Et eksempel på dette arbeidet er at aktivitetsguiden følger barn og foresatte til deres første trening, snakker med trener og sørger for at barnet og foresatte får en forståelse for hva idretten handler om (Kulturdepartementet, 2021). Tiltaket startet i Tromsø idrettsråd, men er i dag tilgjengelig i flere andre kommuner. I arbeidet med aktivitetsguiden har Tromsø idrettsråd begynt å tenke en lignende tiltaksutvikling også for barn og unge med funksjonsnedsettelse.

Oslo idrettskrets har også erfaringer med bruk av aktivitetsguiden, og de fikk i perioden 2018-2021 støtte til prosjektet Aktivitetsguide Oslo (Oslo idrettskrets, 2021). Målet var å hjelpe barn og unge fra lavinntektsfamilier og deres familie inn i et idrettslag. I sluttrapporten til prosjektet vises det til resultat og resultatvurdering, hvor de blant annet peker på at de har hjulpet flere barn og unge inn i idrettsaktivitet og at det er blitt bedre kommunikasjonen mellom lavinntektsfamilier, idrettslag og bydelen. For det videre arbeidet ønsker de å utvide fokuset til å jobbe mer for at de man hjelper inn i idretten også blir værende.

Norges Rugbyforbund jobber også for å appellere til og inkludere en mangfoldig utøvergruppe gjennom å tilpasse informasjon om sine tiltak. Konkret har forbundet en engelsk versjon av nettsiden sin, oversatt dokumenter til engelsk og alle kurs og møter kan foregå på engelsk ved behov, da forbundet har mange engelsktalende medlemmer. Videre jobber de med informasjon om norsk idrettskultur til nye deltakere. De fokuserer også på mangfold og representasjon blant ansatte.

Kolstad fotballklubb jobber også for å inkludere utøvere med etnisk minoritetsbakgrunn i dugnadsarbeidet i idretten. Dette gjør de blant annet gjennom trenerskolen Kolstad Fotball Trenereskole og ved å jobbe aktivt med rekruttering av medlemmer med etnisk minoritetsbakgrunn i idrettsklubbens styre. Dette arbeidet er inkludert i klubbens større satsning Fair play, med mål om at fotballen skal være trygg, inkluderende og modig. Satsningen har sin opprinnelse i Norges fotballforbund, hvor det er utviklet flere verktøy

for å realisere deres verdierarbeid, som kurs for ledere, spillere og støtteapparat, trenerforum og kampverter som skal sikre trygge rammer før, under og etter kamper (Norges fotballforbund, u.å.1).

4.2.3 Videre arbeid for å motvirke sosiale og kulturelle barrierer

Litteraturen om tiltaksarbeid, spesielt i idrettslag, er hovedsakelig evalueringer av tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag (tidligere også kjent som Storbyprogrammet/Storbyprosjektet, og Tilskuddsordningen for fysisk aktivitet og sosial integrasjon – idretten som samarbeidspart) som innvilges til idrettslag (Carlsson og Haaland, 2004; Nødland og Vassenden, 2011; Skutlaberg m.fl., 2020). NIF har mottatt disse midlene av Kulturdepartementet siden 1993. I 2022 fikk tilskuddsordningen 25 millioner kroner fra regjeringen, som var 5 millioner mer enn i 2021.

Tilskuddsordninger kan ses på som idrettspolitiske virkemidler, som middelet til målet om inkludering av alle, og ikke som tiltak i seg selv. Tilskuddene legger til rette for at tiltaksarbeid kan prioriteres, og en økning i tilskudd kan være et tegn på at arbeid med mangfold og inkludering prioriteres sentralt.

Skille og Waddington (2006) trekker fram at storbyprogrammet har hatt en klar rolle i å bryte klassebarrierer for barn og unges deltakelse i idretten med fleksible og gratis tilbud som **Åpen Hall**. Dette tilbudet eksisterer fortsatt i flere kommuner, som Bergen, Lier og Askøy. I 2020 konkluderte Skutlaberg m.fl. (2020) at tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag (Storbyprogrammet) burde videreføres nettopp fordi samfunns-målet bak ordningen er viktig og fordi det er et reelt behov for den økonomiske bistanden. Effekten av målrettet inkluderingsarbeid kommer også frem i Solstad og Bakkens (2020) evaluering av Idrett for alle i Oslo. Foreløpig kartlegging viser at forholdene på mange måter ligger til rette for at Idrett for alle i Oslo kan føre med seg økt og bredere idrettsdeltakelse blant barn og ungdom i Oslo, på tvers av sosiale- og kulturelle bakgrunner. Satsningen ferdigstilles i 2024.

Disse evalueringene er publisert på ulike tidspunkt og favner ikke nødvendigvis alle tiltak som er nevnt i underkapittelet, men gir en indikasjon på effekten av inkluderingsarbeidet som gjøres og har blitt gjort innenfor det prioriterte området; arbeid for å motvirke sosiale- og kulturelle barrierer.

Videre er det nedfelt i regjeringens idrettsstrategi Sterkere tilbake – En mer inkluderende idrett (2021), at alle særforbund må ha oversikt over kostnader og kostnadsdrivere i sine idretter. De bør ha mål og strategier for hvordan de skal redusere kostnader, og de bør bistå lagene med å holde kostnadene nede. Strategien viser til rapportering på bruk av midler til arbeid med økonomi som barriere. Rapporteringen viser at 30 særforbund oppnår full score på sitt arbeid med økonomi som barriere, mens 21 forbund oppnår halv score. Fire forbund scorer 0 poeng. Regjeringen hevder at det må være et mål at alle særforbund oppnår full score for sitt arbeid på dette området.

Strategien peker også på at idrettslag selv må ta grep for å redusere kostnader ved deltakelse. Det er viktig at lagene har differensierte tilbud tilpasset barn og ungdoms ulike ambisjoner og behov. Lagene må involvere foreldrene i arbeidet med å

I rapporten nevnes samarbeid med ulike minoritetsorganisasjoner som en måte å få til dette på. Videre påpekes nødvendigheten av god informasjon og kommunikasjon for å imøtekomme barrierer knyttet til språk og kunnskap om hvordan klubbene er organisert. Her trekkes det blant annet frem behov for å oversette informasjon som sendes ut fra klubbene til flere språk og at innholdet i større grad tilpasses målgruppen.

Mange idrettslag opplever økte krav og forventninger fra omgivelsene til aktivitetstilbudet, både i form av bedre kvalifiserte trenere og i form av utstyr og fasiliteter. Kulturdepartementet (2021) konkluderer i den ovennevnte idrettsstrategien at lagene bør søke en god balanse mellom kompetanse- og kvalitetskrav og ivaretagelse av frivilligheten.

4.3 Arbeid for å øke deltakelse og representasjon av personer med funksjonsnedsettelse

Likeverdige muligheter for personer med funksjonsnedsettelse er en grunnleggende forutsetning i en idrett som skal være inkluderende og mangfoldig (Kulturdepartementet, 2021). I 1996 vedtok Idrettstinget å innlemme paraidrett i alle organisasjonsledd i norsk idrett (Sørensen og Kahrs,

2006), et strategisk valg i utviklingen mot å skape en inkluderende idrett for alle. Som en følge av dette jobbes det i dag målrettet med paraidrett i NIF. Litteraturen peker på viktigheten av å identifisere og gjennomføre tiltak som gir målgruppen et ønske om å starte med idrett, og som samtidig gir glede over å utøve idretten når man først er i gang (Oslo Economics, 2020a; Norges idrettsforbund, 2022). Nødland og Vassenden (2011) finner at ulike idrettslag har ulike kulturer og derfor ulik tilnærming til hvordan de jobber med tiltak for personer med funksjonsnedsettelse. I Oslo Economics-rapporten Idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse (2020a) nevnes det at det jobbes godt både innenfor og utenfor idretten med å inkludere mennesker med funksjonsnedsettelse i organisert idrett.

NIF anslår at det i 2021 er omtrent 1000 klubber i 46 særforbund som tilbyr et aktivitetstilbud til mennesker med funksjonsnedsettelse, og om lag 7000 utøvere med funksjonsnedsettelse som deltar i norsk idrett gjennom tilrettelagt trening og konkurranse i idrettslagene (Norges idrettsforbund, u.å.10). De beskriver arbeidet med paraidrett som komplekst, og at det ikke er et enkelt virkemiddel som vil øke målgruppens deltakelse i organisert idrett, men heller summen av tiltak som er målrettet innen flere satsingsområder. NIF lanserte i 2022 en ny parastrategi som skal styre satsingen på feltet.

I kapittel 3 ble det identifisert både individuelle, familiære og strukturelle barrierer for deltakelse i idretten for personer med funksjonsnedsettelse. De strukturelle barrierene omhandler blant annet idrettens evne til å møte barrierene utøvere og deres foreldre møter i hverdagen og tilrettelegge etter behov, hvor evne i denne sammenhengen handler om tid, ressurser og kompetanse. I kartleggingen er det identifisert har identifisert noen tiltak som forsøker å møte disse barrierene.

4.3.1. Eksempler på fagkonsulenter og kontaktpersoner for paraidrett

NIF har dedikerte ressurser til arbeid med paraidrett (Oslo Economics, 2020a). Forbundet har som mål å ha **fagkonsulenter** innen paraidrett i alle idrettskretser, og alle særforbundene skal ha en **kontaktperson for paraidrett**.

Det varierer mellom særforbundene i hvilken grad de har prioritert ansattressurser til å jobbe med paraidrett, noe som blant annet kan være avhengig av størrelsen og økonomien til

særforbundet (Oslo Economics, 2020a). Gjennom kartleggingen ble det ikke funnet eksempler på fagkonsulenter i idrettskretser, kun noen eksempler på paraidrettsressurser i forbundene rundt hvordan arbeidet foregår. I det følgende beskrives tre eksempler på dette tiltaket.

Bordtennisforbundet har en dedikert ressurs som har ansvar for rekruttering av parautøvere.

Ressursen jobber proaktivt med oppsøkende rekrutteringsarbeid, der forbundet besøker steder som helsesportssentre og rehabiliteringssentre hvor de møter målgruppen. Videre samarbeider de med særforbund og parakonsulenter i NIF som de anser som deres viktigste samarbeidspartnere.

Norges svømmeforbund jobber aktivt for å rekruttere parasvømmere. Konkret er målgruppen deres ungdom med syns-, hørsels-, og bevegelsesnedsettelse. På tiltakssiden tilbyr Norges svømmeforbund fire svømmeklubber, og klubbene rapporterer tilbake til forbundet.

Norges Gymnastikk og turnforbund har en egen komite for å ivareta paraturn. Komiteen skal implementere ny parastrategi i forbundet og komme med innspill og konkrete forslag til aktiviteter og tiltak, samt revidere konkurransereglementet, dommerskjemaer o.l. slik at det blir mer tilpasset paraturnerne. Dette arbeidet går på tvers av avdelinger og organisasjonsledd i forbundet.

4.3.2. Eksempler på studier og seminarer for kompetanseheving på Norges Idrettshøgskole

Tilrettelegging av idrett etter funksjonsevne er som nevnt i kapittel 3 en tydelig barriere i arbeidet innenfor dette prioriterte området. Norges Idrettshøgskole (NIH) tilbyr studieretninger og seminarer for kompetanseheving om hvordan legge til rette for idrett for personer med funksjonsnedsettelse.

Påbygningsstudiet Fysisk aktivitet og funksjonshemming er et årsstudium som har til hensikt å lære studenter å legge til rette for fysisk aktivitet, idrett, kroppsøving og friluftsliv for personer med funksjonsnedsettelse (Norges

idrettshøgskole, u.å.1). De tilbyr i tillegg seminaret Fysisk aktivitet og funksjonshemming rettet mot ansatte i rehabiliteringsinstitusjoner, idretten, frivillige organisasjoner og skoler/barnehager som jobber med personer med funksjonsnedsettelse (Norges Idrettshøgskole, u.å.2).

4.3.3. Eksempler på tilrettelagt tilbud

Litteraturen presentert tidligere om barrierer denne gruppa kan møte på, viser til mangel på gode tilrettelagte tilbud som spesifikt går på enkelte funksjonsvariasjoner. I det følgende presenteres to eksempler på forbund som aktivt jobber med slik tilrettelegging.

Norges Rugbyforbund jobber med tilrettelegging, og tilbyr **rullestolrugby** i Bergen, Fredrikstad, Horten, Oslo, Skien, Sandnes og Trondheim (Norges Rugbyforbund, u.å.). Idrettsgrenen stiller krav til fysisk styrke og kondisjon, og det spilles i utviklede rugby-rullestoler. Norges Rugbyforbund og Trondheim Rugbyklubb har også arrangert en paraidrettsdag for rullestolrugby. Dette er et tiltak som ble gjennomført i samarbeid med NIF (Oslo Economics, 2020a).

Norges fotballforbund arrangerer **Landsturneringen i fotball og håndball for utviklingshemmede** i samarbeid med Norges Håndballforbund (Norges Fotballforbund, u.å.). Av andre tiltak, arrangeres CP-fotball for personer med Cerebral Parese eller skader som slag eller hodeskade. CP-fotball er ikke like utbredt i Norge som i enkelte andre land, og mange spillere med Cerebral Parese spiller på ordinære lag eller på andre tilrettelagte lag. Det tilbys også fotball for personer med hørselsnedsettelse i «døveklubbene» i Oslo, Stavanger, Bergen, Ålesund, Trondheim, Hamar og Sandefjord (Norges Fotballforbund, u.å.2).

Tilrettelagt idrettsleir i Hurdal rekrutterer personer med funksjonsnedsettelse til ordinært eller tilrettelagt idrett i eget nærmiljø ved å gi deltakerne en uke med fokus på aktivitet og mestring, samt informasjon om idretten. Leieren er arrangert av Viken idrettskrets, i samarbeid med Norges idrettsforbund og særforbund, for barn og ungdom med funksjonsnedsettelse. Ansvarlig for tiltaket opplever at «leiren er et populært tilbud, og at mange deltar år etter år». Deres erfaring er at det ofte tar flere år fra deltakerne starter på leir til de finner idretten de ønsker å gjøre fast og begynner med ukentlig idrett i nærmiljøet.

Et annet tiltak for informasjonsdistribusjon er Norges Håndballforbund i samarbeid med Rema 1000 sin kampanje for å fremme forbundets arbeid med tilrettelagt håndball for barn og unge med funksjonsnedsettelse; **Hjerteligaen** (Norges Håndballforbund, u.å.1).

Forbundets parahåndballtilbud har omtrent 80 klubber med omtrent 100 aktive lag, og er landsdekkende. Hjerteligaen har produsert ulike presentasjoner og flygeblad som brukes av klubber, skoler og ulike organisasjoner. I tillegg arrangerer forbundet **rullestolhåndball**, som opprinnelig startet i Drammen, men som i dag også har lag i Bergen og Elverum.

Norges basketballforbund har **rullestolbasket** og **STAR** som paraidrettstilbud. Rullestolbasket deltar i ordinært seriespill, der lagene som består av spillere uten funksjonsnedsettelse, spiller kampene i rullestol mot rullestolbasketlagene. STAR-lagene har egne arrangementer som de deltar på nasjonalt og internasjonalt, samtidig som de trener og er en del av klubbene med ordinær basketballaktivitet.

Organisasjonen Unge funksjonshemmede har utviklet en **inkluderingsveileder** i samarbeid med en ressursgruppe bestående av Frivillighet Norge, NIF og Unge funksjonshemmedes styre (Unge funksjonshemmede, 2022). Bakgrunnen for veilederen er at mange aktivitetstilbydere har etterlyst mer veiledning og materiell som kan bidra i prosessen med å tilrettelegge og tilgjengeliggjøre sine aktiviteter for alle. Veilederen skal gi informasjon, råd og refleksjoner i dette arbeidet og skal fungere som et verktøy for inkludering.

4.3.4. Eksempler på tiltak i Danmark og andre fritidsaktiviteter

Østerby mfl. (2016) har kartlagt tiltaksarbeid i Skandinavia som omhandler inkluderingen av personer med funksjonsnedsettelse, men som omfatter fritidsaktiviteter generelt og ikke er avgrenset til idrett spesifikt.

Her nevnes blant annet brukerundersøkelsen av **Normalisering av tilrettelagt fritid for voksne brukere** (Tilrettelagt Fritid), et norsk utviklingsprosjekt med formål om å skape aktiviteter for personer med funksjonsnedsettelse innen allmenne kultur- og fritidstilbud, i samarbeid med organisasjoner, kulturinstitusjoner og lignende, i tillegg til å opprette prosjekter i kommunal regi.

Evalueringen beskriver at flere deltar i fritidsaktiviteter etter å ha blitt veiledet av informasjonsarbeidet gjennom prosjektet. Prosjektet har også et fokus på å inkludere brukerstemmene og tar utgangspunkt i de enkeltes ønsker og behov i tilretteleggingen.

I Danmark har man gjennom utviklingsprosjektet **Fritidsguider** koblet fritidsguider med innbyggere med funksjonsnedsettelse, for at de skal kunne etablere kontakt med foreninger, og med å komme i gang med den aktuelle fritidsaktiviteten. Blant annet viser en evaluering av Fritidsguider at deltakere i prosjektet føler seg mer inkludert og opplever et økende selvverd etter å ha blitt en del av fellesskapet.

4.3.5 Videre arbeid for å øke deltakelse og representasjon blant personer med funksjonsnedsettelse

Idrettsstrategien Sterkere tilbake – En mer inkluderende idrett (2021) rapporterer at stadig flere særforbund tilrettelegger for paraidrettsutøvere og at paraidrett er integrert i de fleste trenerutdanningene. Regionale fagkonsulenter rekrutterer utøvere, veileder idrettslag og arbeider sammen med særkretser og forbund. Toppidrettssatsing for parautøvere er integrert i Olympiatoppens arbeid og i landslagsarbeidet til flere av særforbundene.

Samtidig viser rapporteringen på bruk av midler til dette prioriterte området, at mange særforbund har et forbedringspotensial. 30 forbund oppnår full score på arbeidet med paraidrett, mens 15 forbund oppnår halv score. 10 forbund får 0 poeng for sitt arbeid på dette området. Det nevnes i strategien at Krafttaket for mangfold og inkludering blant annet skal brukes til å styrke paraidretten og forankre arbeidet enda sterkere i alle organisasjonsledd.

4.4 Arbeid for å motvirke rasisme, diskriminering og hets

I kapittel 3 beskrives former for rasisme, diskriminering og hets som forekommer i norsk idrett. Dette er for eksempel trakassering og utestengelse av kvinner, rasisme ovenfor personer med etnisk minoritetsbakgrunn og negative holdninger til LHBT-personer.

Rapporten Idrettsglede for alle (Kristiansen og Sonne, 2021) viser at det er få øremerkede midler som settes av til tiltak mot rasisme og diskriminering. Det er også få øremerkede midler som avsettes for å øke antall personer med synlig minoritetsbakgrunn som utøvere og i funksjoner og verv.

I denne kunnskapssammenstillingen er det likevel identifisert noen tiltak for å motvirke rasisme, diskriminering og hets. Blant annet kampanjer for å utfordre holdninger, kurs og veiledning for kompetanseheving, samt varslingssystemer og veiledere for håndtering av rasisme og diskriminering.

4.4.1. Eksempler på kampanjer

Flere av de identifiserte tiltakene innen arbeidet med å motvirke rasisme, diskriminering og hets er kampanjebasert. Kampanjene skal bidra til å endre negative holdninger mot ulike minoritetsgrupper.

#STOPP i regi av NIF er en langsiktig kampanje som skal bidra til at alle former for diskriminering i norsk idrett opphører (Norges idrettsforbund, u.å.5). Blant annet forventes det at alle organisasjonsledd i NIF følger opp idrettens vedtak om nulltoleranse for rasisme og diskriminering, og at det jobbes aktivt for at idrettslagenes medlemmer og ansvarspersoner gjenspeiler mangfoldet i lokalsamfunnet. Det var Norsk Toppfotball som startet arbeidet med **#Stopp**-kampanjen i 2020 (Kulturdepartementet, 2021). I dag er **#STOPP** en kampanje og ressurs tilgjengelig for alle organisasjonsledd i norsk idrett (Norges idrettsforbund, u.å.5). Det er laget en samleside hvor alle i norsk idrett kan laste ned **#STOPP**-materiell til sine digitale flater. NIF tilbyr også utlån av trykt materiell for arendressing på arrangementer, for å synliggjøre standpunktet idretten har mot alle former for diskriminering (Norges idrettsforbund, u.å.9).

Med idretten mot homohets er et tiltak som ble gjennomført mellom 2007 og 2009 i samarbeid bestående av NIF, Norsk Folkehjelp, FRI (tidligere LLH) og med finansering fra Barne- og familiedepartementet (tidligere Barne- og likestillingsdepartementet). Formålet med prosjektet var å gjøre idretten til en trygg og åpen arena for LHBT+ - personer, forebygge og bekjempe diskriminering og forbedre levekårene til LHBT+ -personer gjennom kampanjer og tiltaksarbeid (Norges idrettsforbund, 2009). Etter prosjektslutt har dette blitt videreført i ordinær drift i NIF sentralt. Det praktiseres nulltoleranse for homohets, og det forventes at alle med ansvar i idretten skal reagere mot slik diskriminering/trakassering på alle nivåer i idrettsorganisasjonen.

Et tiltak som har mottatt støtte gjennom storbyprogrammet er **Vålerenga mot rasisme**, etablert i 1996. Vålerenga har hatt som mål å være den ledende klubben i Norge på antirasisme og integrering i fotballen. Dette gjør de gjennom å skape flere inkluderende arenaer for barn, ungdom og voksne med landbakgrunn utenfor Norge, ved å samarbeide med skoler, fritidsklubber, bydeler, idrettskretser og offentlige instanser, og ved å jobbe med holdninger Vålerengas medlemmer og supportere, samt ved å spre informasjon om dette arbeidet (ibid.). Videre arrangerer Stiftelsen Vålerenga Fotball Samfunn cupen **Fargerik Fotball** for alle elever i 5.-7. klasse i Oslo. Vålerenga fotball og Clear Channel gjennomførte også i 2022 en kampanje **La fotball være fotball**, med fokus på at man tar avstand fra trakassering (Johansen-Desjardin, 2022). Dette ble gjort ved å dele bilder med kommentarer i bybildet i Oslo, og ved å dele bilder på sosiale medier med hashtag **#lafotballværefotball**.

Gi rasismen rødt kort av Fotballforbundet og NISO er et prosjekt som gjennom symboler tar avstand fra den klassiske rasismen som diskriminerer på bakgrunn av hudfarge (NISO, u.å.). Det praktiseres ved å holde opp røde kort i starten av seriekamper, cupfinaler og landskamper. Gi rasismen rødt kort har internasjonalt opphav, og praktiseres derfor av flere fotballklubber enn kun norske.

Sportsklubben Rabalder tilbyr aktiviteter for personer med andre seksuelle orienteringer enn heterofil innen håndball, innebandy, rugby og volleyball. Idrettslaget står også bak kampanjen **#JegStøtterRegnbuen** (Norges idrettsforbund, 2021).

4.4.2. Eksempler på andre tiltak for å motvirke rasisme, diskriminering og hets

Selv om mye av arbeidet med å motvirke rasisme, diskriminering og hets er kampanjebasert, har det i kartleggingen også blitt identifisert tiltak som er integrert i den ordinære driften i NIF.

Det er blitt utviklet en egen **veileder for håndtering av rasisme og diskriminering** av NIF (Norges idrettsforbund, 2020b). Veilederen skal gjøre det lettere å si ifra om rasisme og diskriminering. Den skal også gjøre det lettere for idrettslag å håndtere slike saker (Kulturdepartementet, 2021). Det finnes også tilsvarende **veiledere for håndtering av vold og trusler og seksuell trakassering og overgrep**.

Veilederens prinsipper for håndtering av rasisme og diskriminering

- Idretten skal alltid reagere på rasisme og diskriminering.
- Alle i idretten har et ansvar når de hører, ser eller registrerer rasisme og diskriminering. Hvis du ikke reagerer, støtter du i praksis handlingen.
- Det er konsekvensen av handlingen som avgjør om den er rasistisk eller diskriminerende. Det trenger ikke være et rasistisk motiv bak handlingen.
- Alle henvendelser om rasisme og diskriminering skal tas alvorlig.
- Rasisme og diskriminering skal alltid får en reaksjon. Denne vil variere, blant annet etter alvorlighetsgrad og om det er en gjentakelse.
- Idretten skal ta vare på alle involverte, og legge til rette for at håndteringen av saken ikke fører til unødvendig påkjenning for dem som opplever eller rapporterer om rasisme eller diskriminering.
- Idretten har et særlig ansvar for at den som har opplevd rasisme eller diskriminering opplever trygghet for å kunne fortsette med sin deltakelse i idretten.

I 2022 utarbeidet NIF et nytt system for varsling (Norges idrettsforbund, u.å.4) og det finnes en **rådgiverfunksjon** i NIF sentralt, særforbund og idrettskretser, hvor man kan snakke med en rådgiver i forbindelse med

varsling (Norges idrettsforbund, u.å.8).

I 2021 ble det vedtatt lovendringer på idrettstinget, hvor det ble lagt til ny bokstav i) om rasistiske og hatefulle ytringer under § 11-4. Straffebelagte handlinger/unnlater (Norges idrettsforbund, u.å.8) Norges fotballforbund har også innført et varslingssystem, og publiserer **årlig rapport om uønskede hendelser** (Norges fotballforbund, 2022).

4.4.3. Eksempler på tiltak for kompetanseheving

Videre har kunnskapssammenstillingen identifisert et **foredrag/workshop** på Norges idrettshøgskole for studentene på sport management utdanningen (Ronglan, 2020). NIH setter temaet rasisme på dagsordenen for å øke kunnskap og bevissthet rundt temaet. Dagens studenter blir kommende trenere og idrettsledere, og blir derfor viktige premissgivere for holdninger og praksis i framtida. Foredraget som ble holdt er lagt ut på NIF sin hjemmeside, og innleggene kan også brukes som opplæring på lag-, trener- og foreldremøter i idrettslag (Norges Idrettsforbund, 2020). NIH selv har tiltak for mer mangfold og inkludering på deres høgskole, og de jobber for å rekruttere og gjøre utdanningstilbudet mer kjent blant en mangfoldig studentgruppe, samt at de har arbeidet for å sette på dagsorden at mangfold er mer enn bare kjønn.

Et eksempel på et forbund som har en helhetlig inngang til tematikken rasisme, diskriminering og hets er basketballforbundet. De har utviklet prosjektet **Basket = Mangfold** som har som mål å skape et felles språk og bevisstgjøring rundt rasisme. Dette er et kurs som gjennomføres digitalt eller fysisk, med tydelig fakta og informasjon om temaet. I tillegg vil det være en antirasisme- kampanje som skal lanseres samtidig som kurset lanseres i januar/februar 2023. Norges basketballforbund er regnbuesertifisert og var det første særforbundet i idretten som ble tildelt merket **Regnbuefyrtårn** (Kleveland, 2021a). Administrasjonen i forbundet har deltatt på kurs og workshops gjennom FRI Oslo og Viken, og har utarbeidet en **handlingsplan** for hvordan de skal jobbe videre for å være et inkluderende og mangfoldig særforbund. Forbundet har i tillegg laget **retningslinjer/veileder** for utøvere med kjønnsinkongruens, slik at det skal bli enkelt for utøverne å delta i aktivitet (Kleveland, 2021b).

Som en del av klubb utviklingsarbeidet har forbundet **kurs og veiledning på kjønn – og seksualitetsmangfold** i samarbeid med ROSA kompetanse og FRI. De har også **kurs og veiledning** på tema som paraidrett og rasisme, mangfold og inkludering i idrettslaget, samt økonomi som barriere.

4.4.4. Videre arbeid for å forebygge og motvirke rasisme, diskriminering og hets

Rasisme, diskriminering og hets har store konsekvenser for individ, grupper og samfunn og er forbudt etter likestillings- og diskrimineringsloven. En mangfoldig og inkluderende idrett forutsetter nulltoleranse for rasisme, diskriminering og hets. Dette gjelder på alle arenaer, også på tribunen og det er nedsatt et mål om at det alltid skal reageres på slike handlinger. Alle har ansvar for å gripe inn og varsle om brudd på vedtatte retningslinjer. Styret i hvert idrettslag har ansvar for at aktuelle retningslinjer er kjent og blir fulgt (Kulturdepartementet, 2021).

Tidligere utredninger om mangfold og inkludering i norsk idrett har sett på hva som i dag gjøres av tiltak og hva det er behov for fremover. Arbeidsgruppen mot rasisme i idretten så på utfordringer med rasisme i idretten og ga anbefalinger i det videre arbeidet. Gruppen pekte på lik linje som denne kunnskapssammenstillingen på et kunnskapsbehov (Elsafadi mfl., 2020), som blant annet innebærer at det må dokumenteres hva idretten gjør og ikke gjør, for å hindre barrierer som rasisme, diskriminering og hets, samt fremme mangfold.

Kunnskap trekkes også frem i tiltakspunktet om behov for varslingskanal, hvor det pekes på at det er viktig å ha god kunnskap om rasisme for å kunne behandle varslere på en god måte. Kristiansen og Sonne (2021) viser også til behovet for bedre kunnskap om rasisme og mangfold, samt mer kunnskap om de konkrete årsakene til rasisme, diskriminering og ekskludering innenfor idretten. De fant i sin undersøkelse at opplæring i forebygging og/eller håndtering av rasisme og diskriminering er relativt begrenset i særforbundene.

Kristiansen og Sonne (2021) fremhever flere forhold idrettsforbundene i studien mener NIF kan bidra med i arbeidet med mangfold og mot rasisme, for å oppnå disse målene. Her nevnes kampanjer, maler og informasjonsmateriell. Spesielt kampanjer og informasjonsmateriell vises i denne sammenstillingen at allerede brukes aktivt av flere aktører.

Arbeidsgruppen Mot rasisme i idretten viser til behov for aktiv rekruttering av personer med minoritetsbakgrunn til alle idrettens ledd for at idretten skal kunne se, håndtere og forebygge rasisme (Elsafadi mfl., 2020). Videre peker de på viktigheten av holdningsarbeid og det å sette rasisme på dagsorden, samt at alle idretter må ha regelverk som sikrer nulltoleranse mot rasisme. I Kristiansen og Sonne (2021) viser funnene at mange særforbund påpekte manglende øremerkede midler til bekjempelse av rasisme og diskriminering.

Til slutt trekkes samarbeid med forbund, klubber og kretser fram som viktig i det videre arbeidet, samt klare retningslinjer for varslingssaker, øremerkede midler og etablering av ny stilling som en inkluderingsansvarlig fram i studiene nevnt over.

4.5 Erfaringer og behov i arbeidet med tiltak for mangfold og inkludering

Tiltakslitteraturen funnet gjennom REA og søk på internett, er som nevnt mangelfull. Særlig gjelder dette evalueringer av effekter av tiltak.

For å belyse enkelte aktørers opplevelser av utfordringer, muligheter og videre behov i arbeidet med mangfold og inkludering ble det gjennomført en kartlegging og intervjuer. Disse beskrives i dette delkapittelet. Som nevnt innledningsvis, er ikke dette en fullstendig oversikt over alle tiltak, men eksempler på erfaringer og opplevelser i arbeidet med mangfold og inkludering. Følgende aktører har bidratt med synspunkter:

- NIF og Tromsø idrettsråd: Aktivitetsguiden
- Norges Bordtennisforbund
- Norges fotballforbund
- NIF: #GNIST
- Norges Rugbyforbund
- Norges Gymnastikk – og turnforbund
- Norges idrettshøgskole
- Viken idrettskrets, NIF og særforbund: Tilrettelagt aktivitetsleir i Hurdal
- Norges Svømmeforbund
- Norges Danseforbund: Drømmefanger
- Representant fra NIF med kunnskap om tiltaket #Stopp og Med idretten mot homohets

4.5.1. Opplevde forutsetninger for å lykkes i arbeid med mangfold og inkludering

Flere av aktørene gir uttrykk for engasjement for arbeidet med mangfold og inkludering i idretten. Bakgrunnen for hvorfor tiltakene er blitt iverksatt varierer, men aktørene forteller at tiltakene hovedsakelig er startet opp på grunn av økt fokus på at idretten skal være for alle, avdekte mangler på representasjon, eller ønsker om å motvirke ulike barrierer. Den samlede innsikten tegner et bilde på utfordringer knyttet til å måle effekter og måloppnåelse av iverksatte tiltak.

Aktørene forteller likevel om erfaringer rundt hva de opplever er viktige forutsetninger for å lykkes i arbeidet med mangfold og inkludering. Samlet sett nevnes følgende forutsetninger som viktige i arbeidet: Felles språk og god kommunikasjon rundt arbeidet med mangfold og inkludering:

- Felles språk og god kommunikasjon rundt arbeidet med mangfold og inkludering
- Samarbeid og helhetlig forankring på tvers av aktører
- Kunnskap og kompetanse om mangfold og inkludering
- Ressurser til å utvikle og gjennomføre tiltak
- Gode indikatorer for hvordan vurdere måloppnåelse

Aktivitetsguiden

Bakgrunnen for oppstarten av aktivitetsguiden var opplevelsen av at ingen tok ansvaret for mellomrommet mellom hjemmet og idretten. På bakgrunn av at den norske idrettsmodellen er basert på medlemsinnsats, jobber dedert med utgangspunkt i et familieperspektiv med fokus på å myndiggjøre foresatte i hva idrettsdeltakelse betyr. Formålet er at alle barn har rett til en fritidsaktivitet, og skal kunne delta på et likeverdig grunnlag.

«Vi jobber med et familieperspektiv. Når man rekrutterer barn og ungdom inn i en medlemsbasert organisasjon, så kan man ikke se bort fra foreldrene.»

4.5.2 Felles språk og god kommunikasjon rundt arbeidet med mangfold og inkludering

Informasjon og kommunikasjon trekkes frem som en utfordring for flere av aktørene. Det fortelles om opplevde vanskeligheter med å nå fram med budskap, samt at det er vanskelig å gjøre tilbudet kjent blant målgrupper og foresatte.

Tilrettelagt idrettsleir i Hurdal i regi av Viken idrettskrets, som skal rekruttere personer med funksjonsnedsettelse til ordinært eller tilrettelagt idrett i eget nærmiljø, trekker frem at nettopp kjennskap til tilbudene kan være en utfordring. Idrettskretsen forsøker å møte utfordringen med å sende informasjon om hva deltakerne har fått testet ut av idretter, hvilke idretter som har deltatt, og hvem man kan kontakte for å fortsette idretten etter leiren. Det å nå ut med informasjon om tilbudene er også noe som tas opp som viktig i prosjektet Drømmefanger i regi av Norges danseforbund, et tilbud som skal fjerne økonomi som barriere for å delta i organisert dansetilbud. De trekker frem at god markedsføring er viktig for å nå ønsket målgruppe, og at markedsføringen også bør skje ikke-digitalt for å nå de som ikke er på sosiale medier eller følger deres kanaler på sosiale medier.

Informasjon og kommunikasjon handler også om utfordringer knyttet til språk og forståelse av den norske idrettsmodellen, slik redegjort for i kapittel 3. Norges rugbyforbund forteller at for både å delta som utøver i idretten og som leder eller trener må du forholde deg til mye informasjon på norsk. Dette opplever de kan være en barriere for personer som ikke føler seg så trygge på det norske språket. De forteller videre at det kan være utfordrende for noen som er vokst opp i et annet land med en annen idrettsmodell å forstå hvordan systemet fungerer. Rugbyforbundet etterspør derfor gode verktøy i arbeidet for å lykkes med å rekruttere flere utøvere og representanter til styrer og ledelse. Dette kan eksempelvis være verktøy for å gjennomføre styremøter, tilgang til digitale verktøy for å holde styremøter, samt gode styrekurs for nye styremedlemmer som er tilpasset særiddrettene.

Erfaringer fra Aktivitetsguiden i regi av Tromsø Idrettsråd viser at god kommunikasjon og informasjon har vært sentralt for å lykkes i arbeidet, hvor de har arbeidet med å nå ut med informasjon om den norske idrettsmodellen på ulike arenaer. De opplever også at det å ha gode aktivitetsguider som kommuniserer på ulike språk med familiene har vært viktig.

Felles språk og god kommunikasjon rundt arbeidet med mangfold og inkludering oppleves som viktig av flere av aktørene i det videre arbeidet med mangfold og inkludering i norsk idrett. Dette innebærer blant annet at ansvaret for at alle skal arbeide med mangfold og inkludering kommuniseres på en tydelig måte fra ledelsen, og at det forankres på øverste nivå slik at mangfold og inkludering blir en naturlig del av organisasjonen.

Norges rugbyforbunds arbeid med mangfold og inkludering

Rugbyforbundet opplever at det er viktig at den norske idrettsmodellen forklares på en god måte for de som vil delta i idretten.

«Det må gjøres enklere å bli medlem (for eksempel kun 1 avgift som betales en gang pr år, eller en gang i måneden) og enklere å drive klubb: Slik driver du en klubb eller gruppe i et fleridrettslag. For eksempel at styremøte bør holdes en gang i måneden. Her er sakslisten. Styrearbeidet må forenkles på alle måter. Noen av barrierene ligger i selve systemet, det er vanskelig å sette seg inn i alle oppgavene for folk som er nye og som ikke kjenner idretten fra før.»

4.5.3 Samarbeid og helhetlig forankring på tvers av aktørene

Viktigheten av å jobbe helhetlig og systematisk med inkludering over tid løftes frem av aktørene som et viktig suksesskriterium for å lykkes med mangfold og inkludering. Dette innebærer samarbeid med både nasjonale og lokale myndigheter. Det pekes blant annet på at det kan være behov for tolk eller ledsagere fra kommunen til enkelte som deltar på idrett, eksempelvis i form av en treningskontakt, støttekontakt, fritidskontakt eller BPA. Forankring i kommunen blir sett på som viktig i forbindelse med å få oversikt over muligheter for økonomiske støtteordninger, i tillegg til rekruttering og informasjon om hva som finnes av tilbud. Denne informasjonen kan eksempelvis gis gjennom skole, fysioterapeuter og ergoterapeuter, og koordinatorene i kommunen.

Behov for helhetlig forankring av arbeidet med mangfold og inkludering trekkes blant annet frem av Norges Rugbyforbund. De opplever at det er viktig å ha en helhetlig tilnærming til arbeidet i form av at det omfatter hele organisasjonen: både ledelse, styrearbeid, trenere, markedsføring, rekruttering, utdanning og informasjon/kommunikasjon. Flere av aktørene løfter også frem samarbeid på tvers med lokale og nasjonale myndigheter, med andre særforbund og idrettslag, samt andre aktører i barne- og ungdomsarbeid som en viktig faktor i arbeidet med mangfold og inkludering i idretten, og noe som også bidrar til et helhetlig fokus i arbeidet.

Et eksempel på dette er Aktivitetsguiden hvor Tromsø idrettsråd, som startet opp tiltaket, gjennom flere år har samarbeidet med kommunen, NAV, flyktningsgjengen og introduksjonsprogrammet, samt fått midler fra SpareBank 1 Nord-Norge til utstyr. Samarbeidet med introduksjonsprogrammet innebar blant annet at de gjennom flere år har gitt informasjon om idrett og aktivitetsguiden for deltakere

på introduksjonsprogrammet. De beskriver arbeidet som en idrettslig samfunnsdugnad for å få til, og at det er viktig å samarbeide tett med de som arbeider med målgruppene på dagtid for å sikre at alle jobber i samme retning og at viktig informasjon kommer frem.

Kommuner fremstår som en særlig viktig samarbeidspartner. Samtidig er det store forskjeller mellom kommuner i Norge når det gjelder ressurser og kompetanse. Enkelte av aktørene trekker frem at tiltakene og verktøyene i arbeidet med mangfold og inkludering må utvikles slik at de kan benyttes overalt, og ikke bare for de klubbene og idrettslagene som allerede lykkes i dette arbeidet. Noen opplever at man i arbeidet må ha lokal frihet i utviklingen av tiltak, siden man kjenner sitt område best. Enkelte tiltak slik som Aktivitetsguiden som tar utgangspunkt i å ha guider på ulike språk, lar seg ikke like lett gjøre i mindre kommuner hvor man ikke har muligheter til å ha aktivitetsguider på alle språkene det er behov for. Her trekkes det frem en mulighet for at den digitale versjonen av aktivitetsguiden kan utvikles videre for små kommuner, slik at de kan ha verktøy og informasjon tilgjengelig i arbeidet.

4.5.4 Kunnskap og kompetanse om mangfold og inkludering

Kunnskap og kompetanse om mangfold og inkludering er noe flere av aktørene opplever både er et behov i det videre arbeidet med mangfold og inkludering, og noe som er viktig for å lykkes. Det innebærer både at de som jobber med dette har kunnskap om tematikken, og at man ved behov også samarbeider med noen som har kompetanse på mangfold og inkludering. I tiltaket Med idretten mot homohets samarbeidet NIF blant annet med LLH (nå FRI) for å få inn deres perspektiver i arbeidet.

Videre løftes det frem betydningen av representasjon i ledelse og styrer, og at dette både er viktig i seg selv og også for å sørge for kunnskap og kompetanse om mangfold og inkludering. Representant fra NIF viser til at det er viktig at idretten på et sentralt nivå har kunnskap om de ulike mangfoldsfaktorene, kjennskap til hvordan man arbeider med disse i andre sammenhenger enn idrett, og har kontakt med interesse- og ekspertorganisasjoner som både har kunnskap om og representerer personer med levdt erfaring fra de respektive gruppene man skal jobbe med. Samtidig er det vanskelig for det enkelte idrettslag og de fleste særforbund å ha eksperter på alt. NIF har derfor roller sentralt som kan brukes som sparringspartnere i arbeidet med mangfold og inkludering.

Norges fotballforbund sitt arbeid med mangfold og inkludering

Fotballforbundet viser til at arbeidet med mangfold og inkludering i stor grad gjennomføres av de som er tettest på i klubbene, slik som trenere og foresatte. Kretsene skal bistå og gi råd til klubbene i dette arbeidet, og hjelpe dem å få gode rutiner. I dette arbeidet trenger de verktøy og kunnskap. Fotballforbundet har selv utviklet veiledere og følger opp kretsene.

«Vi ønsker tettere samarbeid med krets og klubb. Gjøre kvaliteten bedre, og deres hverdag bedre. Har du kompetanse er det enklere. Vi prøver å gi kompetanse og oppfølging i hverdagen.»

4.5.5 Ressurser til å utvikle og gjennomføre tiltak

Flere av aktørene opplever et behov for ressurser til å utvikle og gjennomføre tiltak og arbeid med mangfold og inkludering. De fleste er avhengige av midler for å opprettholde de tilbudene de har, også fordi langsiktighet og kontinuitet i arbeidet trekkes frem som viktig. Viktigheten av at også etablerte prosjekter får støtte, og ikke bare nye tiltak og pilotprosjekter blir blant annet nevnt i forbindelse med tiltaket Drømmefanger i regi av Norges Danseforbund (Norges danseforbund, u.å.).

Noen av aktørene viser til at arbeidet med mangfold og inkludering ofte gjøres på frivillig basis eller ved siden av andre oppgaver hos de ansatte, mens andre aktører har ansatte som jobber spesifikt med mangfold og inkludering i det enkelte idrettsrådet eller særforbundet. Flere trekker frem et behov for å ha dedikerte personer som arbeider med tematikken nasjonalt og lokalt siden dette er arbeid som krever tid og ressurser. Samtidig er det ofte frivillige og foresatte som gjør mye av jobben lokalt, og det pekes derfor på viktigheten av å inkludere alle i dette arbeidet og gi de frivillige den kunnskapen og de verktøyene de trenger for å bli trygge.

4.5.6 Gode indikatorer for hvordan vurdere måloppnåelse

En sentral utfordring aktørene trekker frem er å måle på en hensiktsmessig måte om man faktisk når målene man har satt seg for arbeidet med mangfold og inkludering i idretten på lokalt nivå. Dette gjelder blant annet mål knyttet til representasjon, med tanke på personvern og registrering av mangfoldsfaktorer som etnisitet, seksuell orientering, kjønnsidentitet, helseopplysninger o.l. (Sikt, u.å.).

Norges Fotballforbund forteller at dette gjør det vanskelig å måle om man faktisk har den representasjonen man ønsker og om man lykkes med rekrutteringsarbeid. De viser til at det derimot gjøres en skjønnsmessig vurdering i idrettsklubber og idrettskretser av om man opplever at deltakerne gjenspeiler samfunnet. Eksempelvis kan en idrettsklubb gjøre en vurdering av hvorvidt både spillere og tillitsvalgte gjenspeiler lokalmiljøet.

Selv om det ikke er lov å registrere enkelte av mangfoldsfaktorene har det derimot vært mulig å registrere kjønn og følge med på kjønnsbalanse i eksempelvis ledelse, styrer og trenerposisjoner.

Videre viser enkelte av aktørene til måloppnåelse med utgangspunkt i hvor mange som deltar på tiltak som er tilrettelagt for en målgruppe og antall påmeldte på arrangementer. På spørsmål om opplevd måloppnåelse peker flere av aktørene på at de opplever at arbeidet med mangfold og inkludering er et langsiktig arbeid, og at det å utfordre holdninger tar tid. Enkelte av aktørene er også i startfasen av sitt arbeid, og opplever derfor at det er for tidlig å vurdere måloppnåelse.

4.6 Drøfting

I kapittel 4 er det identifisert flere tiltak for mangfold og inkludering i norsk idrett. Samlet sett viser litteraturen og kartleggingen at det gjøres en del arbeid for mangfold og inkludering i organisert idrett, på alle nivåer i NIF, i tillegg til flere enkeltstående lokale tiltak. Samtidig vises et gap mellom iverksatte tiltak og dokumentasjon og det fremstår slik at flere initiativer er tuftet på hypoteser om behov utfra ildsjelers erfaringer fra frivillig arbeid i lokalsamfunnet. Med unntak av noen tiltak (eksempelvis #GNIST og veilederne til NFF), fremstår derfor flere tiltak som noe tilfeldig og hvilende på enkeltpersoners engasjement.

Aktørenes fortellinger indikerer at for å lykkes med dette, er det et behov for felles språk og god kommunikasjon rundt arbeidet med mangfold og inkludering i norsk idrett, og at det er viktig med samarbeid og helhetlig forankring på tvers av aktører. Videre vises det til viktigheten av kunnskap og kompetanse om mangfold og inkludering, ha nok ressurser til å utvikle og gjennomføre tiltak, i tillegg til behov for gode indikatorer for å kunne vurdere måloppnåelse.

Få tiltak er evaluert og gjør det utfordrende å vurdere i hvilken grad tiltakene møter de opplevde barrierene identifisert gjennom litteraturen. Tiltaksevalueringer vil i det videre arbeidet være nødvendig for å vurdere måloppnåelse i arbeidet og tiltakenes treffsikkerhet. Samtidig kan det være vanskelig å måle effektene av arbeidet med mangfold og inkludering, og det er derfor også et behov for bedre indikatorer for hvordan vurdere måloppnåelse.

De identifiserte tiltakene varierer både i formål og innhold. Noen av rapportens identifiserte tiltak er målgruppespesifikke, mens andre har et overordnet fokus på mangfold og inkludering. Det er også en variasjon i hvem tiltakene retter seg mot; utøvere, personer i ledelsen og styrer, foreldre eller publikum. Noen tiltak inneholder informasjon og utvikling av verktøy. Andre inneholder egne kurs og utdanninger, kampanjer, eller personer som jobber aktivt med rekruttering. De identifiserte tiltakene kan kategoriseres i tre typer av tiltak.

- Bevisstgjøring
- Rekruttering
- Kompetanseheving

Bevisstgjøring er tiltak som innebærer bevisstgjøring av holdninger, hvorfor det er viktig med mangfold og inkludering, synliggjøring og vise motstand. Dette gjøres eksempelvis gjennom kampanjer og andre informasjonstiltak. Disse tiltakene retter seg gjerne mot en større målgruppe: både deltakere, utøvere, ansvarspersoner, foreldre og publikum.

Rekruttering innebærer tiltak for å rekruttere deltakere og ansvarspersoner til idretten. Dette kan være økonomiske ordninger, tilrettelegging, dedikerte ressurser som jobber med mangfold og inkludering og informasjon, samt andre rekrutteringsverktøy.

Kompetanseheving er tiltak for å heve kompetansen innen inkludering og mangfold og er hovedsakelig rettet mot ansvarspersoner i idretten. Tiltaket kan innebære kurs, verktøy, veiledere, utdanninger, konferanser og seminarer, at idretten selv bygger opp kompetansepakker, plattformer fra NIF og styreplattformer.

En kategorisering av type tiltak kan være nyttig for å arbeide mer målrettet, med tanke på ønsket utfall av arbeidet og for å løfte blikket i tiltaksutviklingen. Samtidig er det viktig å se tiltakene i sammenheng, og at de ofte bygger på hverandre. Det er viktig å sørge for å ha iverksatte tiltak av alle kategoriene på alle nivåer i idretten for å endre strukturene som kreves.

5. OPPSUMMERING OG AVSLUTTENDE REFLEKSJONER

Kunnskapssammenstillingens formål har vært å synliggjøre litteratur om organisert idretts deltakersammensetning, og hvilke barrierer og tiltak som påvirker denne sammensetningen. I dette kapittelet oppsummeres deltakelse, identifiserte barrierer og tiltaksarbeid, etterfulgt av bakenforliggende mekanismer og målgrupper det er behov for mer kunnskap om. Basert på dette presenteres til slutt noen avsluttende refleksjoner til videre arbeid med mangfold og inkludering i idretten.

5.1 Hva vet vi om mangfold og inkludering i idretten?

De fleste bidragene i litteraturen om deltakelse omhandler barn og unge som utøvere, og i liten grad studenter og voksne. I de tilfellene hvor unge voksne er omtalt, er det gjerne som deltakere på toppidrettsnivå eller som ansvarspersoner. De fleste kildene om deltakelse og barrierer er forskningsartikler med analyser av det kvantitative datagrunnlaget fra Ungdata (Bakken, 2017). Datasettet blir ofte brukt i kombinasjon med kvalitative data fra dybdeintervju og feltstudier. Det ble derimot identifisert lite litteratur om tiltaksarbeid, særlig av typen forskningsartikler. Mange av tiltaksbeskrivelsene i denne rapporten er funnet gjennom supplerende kilder på internett og gjennom kartleggingen gjennomført blant utvalgte idrettsorganisasjoner (se kapittel 2 for mer informasjon).

2017; Eriksen, 2022; Alsarve og Tjønndal, 2020; Johansen og Green, 2019; Sisjord og Kristiansen, 2009; Lauritzen mfl., 2019; Skogvang, 2006).

Dernest foreligger det noe informasjon om deltakelse blant personer fra lavinntektsfamilier og personer med etnisk minoritetsbakgrunn (se for eksempel Kristiansen og Sonne, 2021; Straume mfl., 2019; Espedalen mfl., 2021; Solstad og Bakken, 2020), etterfulgt av personer med funksjonsnedsettelse (se for eksempel Oslo Economics, 2020a; Elnan, 2010; Farshchian og Mikalsen, 2017). Deltakelse blant personer med LHBT+ -personer er lite omtalt i litteraturen, og det som foreligger er noe utdatert (se for eksempel Skogvang og Fasting, 2013; Darj mfl., 2013).

5.1.1. Deltakelse

Litteratur de siste 20 årene viser at fler og fler nordmenn deltar i organisert idrett, særlig i barne- og ungdomsalderen og i breddeidrett (Bakken, 2017). Enkelte grupper er likevel underrepresenterte på alle nivåer i idretten. Dette gjelder personer fra lavinntektsfamilier, personer med etnisk minoritetsbakgrunn, personer med funksjonsnedsettelse og LHBT+ -personer. Videre er kvinner underrepresentert i enkelte mannsdominerte idrettsgrener og blant ansvarspersoner generelt i idretten (se for eksempel Bakken, 2017; NIF, 2022; Persson, 2022; Fasting og Sand, 2017; Oslo Economics, 2020a; Molden mfl., 2009; Kristiansen og Sonne, 2021; Anderssen m.fl., 2021).

Det foreligger mest litteratur på deltakelse og representasjon av kvinner i idretten og som ansvarspersoner (se for eksempel NIF, 2022; Bakken,

5.1.2 Barrierer

Barrierer for deltakelse kan deles inn i individuelle, familiære og strukturelle barrierer.

Med **individuelle barrierer** siktes det til deltakernes egen forståelse av nytten og interessen for idretten, eller fysiske, psykiske, følelsesmessige og sosiale funksjonsnivå (se for eksempel Farshchian og Mikalsen, 2017; Bakken, 2017).

Familiære barrierer er tilknyttet forhold i familien man er en del av og er størst grad gjeldende for barn og unge. Dette er barrierer som mangel på økonomiske ressurser og tid, mangel på informasjon og kompetanse om idrett og eventuell tilrettelegging (se for eksempel Kristiansen og Sonne, 2021; Bakken, 2017; Straume mfl., 2019; Ødegård mfl., 2016; Carlsson og Haaland, 2006; Espedalen mfl., 2021; Straume mfl., 2018; Solstad og Bakken, 2020).

De **strukturelle barrierene** er direkte tilknyttet idrettsaktiviteter og organiseringen av disse; tilgjengelige aktiviteter, idrettens kompetanse og ressurser til å formidle og tilrettelegge etter behov, ulik fordeling av økonomiske ressurser og rammebetingelser mellom kvinner og menn, reproduksjon av tradisjonelle og stereotypiske kjønnsnormer, samt økt fokus på konkurransedrevet idrett, og høye kostnader (se for eksempel Eriksen, 2022; Oslo Economics, 2020a; Solstad og Bakken, 2020).

Rasisme, diskriminering og hets forekommer på tvers av de tre barrierekategoriene (se for eksempel Kristiansen og Sonne, 2021; Massao, 2016; Tjønndal, 2019a; Darj mfl., 2013; Skogvang og Fasting, 2013).

Det er identifisert mest litteratur på det prioriterte området kjønnsbalanse og likestilling. Derneft litteratur om sosiale og kulturelle barrierer, etterfulgt av barrierer for deltakelse og representasjon for personer med funksjonsnedsettelse. Til sist er det funnet noe litteratur om forekomst av rasisme, diskriminering og hets, men lite på hvordan slike hendelser i realiteten påvirker deltakelse og representasjon. Litteratur om barrierer for deltakelse blant LHBT+ -personer framkommer det svært lite om.

5.1.3 Tiltaksarbeid

Litteratur om arbeid for mangfold og inkludering i norsk idrett funnet gjennom søket er begrenset. Datagrunnlaget om tiltak er derfor supplert med innsikt innhentet gjennom kartleggingen og intervjuer. Formålet med den supplerende kartleggingen var å innhente eksempler på tiltak for mangfold og inkludering, samt kunnskap om relevante aktørers erfaringer og behov i arbeidet. Formålet var ikke å fremskaffe en fullstendig oversikt over bredden av tiltak som er iverksatt, og det presiseres at ikke alt arbeidet med mangfold og inkludering som i dag gjøres i norsk idrett er identifisert eller presentert.

Tiltakene varierer både i formål og innhold. Noen av rapportens identifiserte tiltak er målgruppespesifikke, mens andre har et overordnet fokus på mangfold og inkludering. Det er også en variasjon i hvem tiltakene retter seg mot; utøvere,

personer i ledelsen og styrer, foreldre eller publikum. Noen tiltak inneholder informasjon og utvikling av verktøy. Andre inneholder egne kurs og utdanninger, kampanjer, eller personer som jobber aktivt med rekruttering. De identifiserte tiltakene kan kategoriseres i typer tiltak; bevisstgjøring, rekruttering og kompetanseheving. Kategoriseringen er ikke gjensidig utelukkende og flere av kategoriene overlapper. Samtidig er det viktig å se tiltakene i sammenheng, og at de ofte bygger på hverandre.

Bevisstgjøring er tiltak som innebærer bevisstgjøring av holdninger, hvorfor det er viktig med mangfold og inkludering, synliggjøring og vise motstand. Dette gjøres eksempelvis gjennom kampanjer og andre informasjonstiltak, som #GNIST og #STOP. Disse tiltakene retter seg gjerne mot en større målgruppe: både deltakere, utøvere, ansvarspersoner, foreldre og publikum.

Rekruttering innebærer tiltak for å rekruttere deltakere og ansvarspersoner til idretten. Dette kan være økonomiske ordninger, tilrettelegging, dedikerte ressurser som jobber med mangfold og inkludering og informasjon, samt andre rekrutteringsverktøy. Eksempler på dette er Powderpuff Girls med formål om å øke deltakelse blant kvinnelige snowboardere og Female Box for kvinnelige boksere med samme formål. Coop-dugnaden er også et rekrutteringstiltak for å inkludere barn fra lavinntektsfamilier i organiserte fritidsaktiviteter, og tilrettelagt idrettsleir i Hurdal er et eksempel på et rekrutteringstiltak for personer med funksjonsnedsettelse.

Kompetanseheving er tiltak for å heve kompetansen innen inkludering og mangfold og er hovedsakelig rettet mot ansvarspersoner i idretten. Tiltaket kan innebære kurs, verktøy, veiledere, utdanninger, konferanser og seminarer, at idretten selv bygger opp kompetansepakker, plattformer fra NIF og styreplattformer.

For eksempel har Unge funksjonshemmede utviklet en inkluderingsveileder for aktivitetstilbydere, slik at de bedre kan tilrettelegge og tilgjengeliggjøre sine aktiviteter for alle. Andre eksempler er seminarer og studier på Idrettshøyskolen og Norges basketballforbund i samarbeid med ROSA kompetanse og FRI.

Foto: Jens Erik Thyholdt / Norges idrettsforbund

Overordnet viser innsikten fra disse aktørene at det er viktig å forankre og prioritere arbeidet i alle områder av idretten. Det fordrer et fokus over tid, i tillegg til å styrke tversektorielle samarbeid. De peker videre på at det er behov for felles språk og god kommunikasjon rundt arbeidet med mangfold og inkludering i norsk idrett, og at det er viktig med samarbeid og helhetlig forankring på tvers av aktører. Videre vises det til viktigheten av kunnskap og kompetanse om mangfold og inkludering, tilstrekkelige ressurser til å utvikle og gjennomføre tiltak, i tillegg til behov for gode indikatorer for å vurdere tiltakenes måloppnåelse.

I søket etter litteratur var fokuset rettet mot tiltak for rekruttering til idretten og tiltak som motvirker frafall i idretten. Litteraturen viser at disse tiltakene ofte overlapper, og at aktører som gjennomfører rekrutteringstiltak, også har et fokus på å motvirke frafall blant deltakerne de har rekruttert. Det er funnet få tiltaksevalueringer og annen dokumentasjon på måloppnåelse. Det er derfor utfordrende å si noe i dybden om hvilke tiltak som er treffende og effektive.

5.2 Hva trenger vi mer kunnskap om?

Gjennomgangen av sammenstillingens litteratur om mangfold og inkludering i idretten, samt datagrunnlaget fra kartleggingen og intervjuene, gir en indikasjon på kunnskapshull innenfor de fire prioriterte områdene.

Sammenstillingen viser at det foreligger en del litteratur om barrierer for deltakelse og beskrivelser av tiltak som gjøres i arbeidet med mangfold og inkludering. Det største kunnskapshullet sammenstillingen setter søkelys på er imidlertid systematisk dokumentasjon på tiltak som fungerer godt for å øke deltakelse og motvirke barrierer. For å kunne rette blikket fremover, kan det være fruktbart å undersøke suksessfaktorer og utfordringer i arbeidet med spesifikke målgrupper i spesifikke idrettsgrener, samt på tvers. **Tiltaksevalueringer** på arbeid med alle fire områdene er derfor et tydelig behov.

Gjennom Krafttak for mangfold og inkludering får pilotprosjekter rettet mot mangfold og inkludering i idretten støtte til drift. Her kan særforbund, idrettskretser, idrettsråd og idrettslag søke om tilskudd (Kulturdepartementet, 2021). Ettersom Krafttak for mangfold og inkluderinger relativt nyetablert, foreligger det ikke en fullstendig oversikt over alle prosjekter som har fått støtte gjennom tilskuddsordningen. En evaluering av disse ved prosjektslutt vil derfor være verdifull innsikt til videre arbeid.

Det identifiseres en del litteratur om økonomiske barrierer i møte med idretten, og at barrieren forsterkes i ungdomstiden fordi ulike kostnader tilknyttet medlemskap og utstyr øker. Evalueringen av idrettssatsingen Idrett for alle i Oslo (Solstad og Bakken, 2020) som ventes i 2024 vil forhåpentligvis kunne gi en pekepinn på hvilke tiltak som fungerer bedre enn andre i dette prioriterte området. Selv om evalueringen er rettet mot tiltaksarbeid i Oslo, er det naturlig å tenke at det vil være noe overførbarhet i funn.

Forfatterne finner i prosjektets kartleggingsarbeid at det er utfordrende for ansvarspersoner å identifisere barn og unge med økonomiske barrierer i idretten for å kunne tilby eventuell **økonomisk tilrettelegging**. Stigma rundt familiens økonomi og mottak av økonomiske støtteordninger i idrett er et tema vi har lite kunnskap om. For eksempel hvordan kommunikasjon og tilrettelegging av slike

ordninger kan og bør gjøres for at ikke barn, unge og deres familier skal oppleve ytterligere stigma rundt familieøkonomien enn de potensielt sett allerede gjør.

Litteratur som omhandler personer med funksjonsnedsettelse i idretten, fokuserer i liten grad på ulike typer funksjonsvariasjoner og hvordan variasjoner kan utgjøre ulike barrierer i møte med idretten. Det er også lite forskning på hvilke tiltak som kreves utover generell tilrettelegging av idrettsanlegg, transport, og et generelt informasjonsbehov.

Det finnes noe litteratur om forekomsten av **rasisme, diskriminering og hets** i norsk idrett (se for eksempel Kristiansen og Sonne, 2021; Massao, 2016). I hvilken grad og på hvilken måte rasisme, diskriminering og hets skjer på ulike nivåer i idretten er det få undersøkelser om. Det er derfor et kunnskapsbehov om hvordan diskriminering, rasisme og hets utfolder seg på ulike nivåer i idretten er det få undersøkelser om. Det er derfor et kunnskapsbehov om omfang og forekomst av rasisme, diskriminering og hets. Det kan her være interessant å undersøke på hvilke type idrettsarenaer slike hendelser eventuelt forekommer oftere, og hvilke idrettsarenaer de ulike gruppene føler seg spesielt trygge og inkludert i, og hvorfor det er tilfelle. Dette, i kombinasjon med forskning om idrettsutøvere, ansvarspersoner og andre involvert i idrettens holdninger til gruppene undersøkt i rapporten, vil kunne bidra til mer treffsikkert forebyggende og motvirkende arbeid. Det er verdt å merke seg at verken **nasjonale minoriteter**¹ eller **urbefolkning** var nevnt i litteraturen.

Det er funnet lite litteratur om deltakelse, barrierer og tiltak for mangfoldsfaktorene **seksuell orientering** og **kjønnsidentitet**. Masteroppgaven *Transkjønn i idrett - En studie av kjønnsforståelser*, dilemmaer og tiltak undersøkte hvilke forståelser av transkjønn som finnes i den norske idretten (Lauritsen, 2021) og er den eneste identifiserte kilden på tematikken i norsk kontekst. Oppgaven er ikke tatt med i sammenstillingen, da masteroppgaver ikke er en del av sammenstillingens inkluderingskriterier for type litteratur. Likevel kan oppgaven gi en pekepinn på hva det kan være interessant å undersøke videre innenfor tematikken, i tillegg til å fremheve det store behovet for mer forskning på deltakelse og barrierer

¹ Jøder, romanifolket, rom, kvener og skogfinnere har siden 1998 hatt status som nasjonale minoriteter i Norge.

5.3 Avsluttende refleksjoner til videre arbeid

Kunnskapssammenstillingen om mangfold og inkludering i idretts-Norge viser at vi vet en del om hvem som deltar i organisert idrett, grupper som havner utenfor, samt individuelle, familiære og strukturelle årsaker til hvorfor det er slik. Likevel vet vi ikke nok om hva som skal til for å legge til rette for treffsikre tiltak. Basert på kunnskapsgrunnlaget i denne rapporten, har vi følgende refleksjoner rundt det videre arbeidet med mangfold og inkludering i idretten.

5.3.1 Systematisk dokumentasjon og forankring

Samlet sett viser litteraturen og kartleggingen at det gjøres mye arbeid for mangfold og inkludering i organisert idrett, på alle nivåer. Tiltakene er imidlertid i liten grad systematisk dokumentert og det fremstår som om få av tiltakene er tuftet på systematiske behovskartlegginger eller evalueringer. Bakenforliggende mekanismer for underrepresentasjon er komplekse problemstillinger som krever systematisk og langsiktig tilnærming. Det er derfor viktig å dokumentere barrierer og tiltak over tid. Dette vil gi oss mer dybdekunnskap om hver enkelt faktor i hvert prioriterte område er.

Samtidig er det viktig å se hvordan man kan jobbe på tvers av faktorer, og bruk av interseksjonelle perspektiver på deltakelse, barrierer og etterfulgte tiltak kan være et nyttig her. Det er identifisert noe litteratur som kombinerer mangfoldsfaktorer som etnisitet og klasse og kjønn og etnisitet (se for eksempel Bakken, 2017; Massao, 2016). Videre kan det være fruktbart å også kombinere faktorer som kjønn, funksjonsnivå og etnisitet/landbakgrunn. Ved å se på kompleksitet og sammensetning av flere mangfoldsfaktorer og eventuelle diskrimineringsgrunnlag, kan vi få en bedre og dypere forståelse av **på hvilke måter den norske idrettsmodellen må tilrettelegges for og tilpasses det økende mangfoldet i dagens samfunn**. Dette basert på det vi allerede vet og gjennom videre undersøkelser av faktorer som påvirker inkludering og ekskludering.

For å nå målet om et tilgjengelig, trygt og inkluderende idrettsmiljø for alle, er det viktig å

kontinuerlig videreutvikle, implementere og følge opp retningslinjer og tiltak. Særlig gjelder dette for mangfoldsfaktorene familiens økonomi, etnisitet/landbakgrunn, funksjonsnedsettelse, kjønn og seksuell orientering. For å få til dette, er det viktig at tiltakene som gjøres er forankret i alle ledd i idretten. Særlig blant **ansvarspersoner** som ledelse og trenere. Også markedsføring og kommunikasjon, i utdanning, og blant utøvere er dette viktig.

Datagrunnlaget i denne sammenstillingen viser liten involvering av målgrupper i tiltaksarbeid. Det vil være viktig å forankre arbeidet også hos målgruppene slik at de involveres i utforming og gjennomføring av selve arbeidet, både for å sikre representasjon og for å gjøre arbeidet mer målrettet og effektivt. Utover å sikre representasjon og riktig kompetanse, vil bedre målgruppeinvolvering kunne føre til økt tillit mellom målgrupper og idretten. Dette er viktig da organisert idretten er av de største inkluderingsarenaene i Norge.

5.3.2 Felles inkluderende språk

I arbeidet med systematisk dokumentasjon av barrierer og tiltak er det viktig å ha en inkluderende retorikk og felles språk både for å snakke *om* og *med* mennesker og grupper. Å sikre en inkluderende retorikk er en viktig del av arbeid med likestilling og inkludering. Hvilke begreper man skal bruke i videre forskning og annet arbeid i idretten bør være en prioritet for Krafttak for mangfold og inkludering.

Her vil utforskning og åpenhet være viktig. For eksempel er bruken av begrepet *melaninrik* eller *flerkulturell* heller enn *etnisk minoritetsbakgrunn* svært omdiskutert. Dette er begreper enkelte i samfunnsdebatten opplever mer likestilt og gir assosiasjoner til styrker og mangfold, heller enn mangler og hierarki. Et eksempel på et begrep som tidligere ble brukt i NIF er *homohets*. Begrepet aktualiseres i tiltaket *Med idretten mot homohets*. I samtale med representant fra NIF vises det til at dette ikke er et begrep man ville brukt i dag, også fordi det utelukker fokus på diskriminering og hets mot andre seksuelle orienteringer og kjønnsidentiteter. I dag ville man heller brukt begreper som seksuell orientering eller *LHBT+/LHBTIQ+*.

Begrepsdebatten rundt disse mangfoldsfaktorene er derimot bred og betent, samt i kontinuerlig utvikling. Det viktigste er derfor å være bevisst og åpen for oppdatering for å sikre et likestilt og inkluderende språk, særlig gjelder dette ansvarspersoner i idretten, og i markedsføring og kommunikasjon. Inkludering av målgrupper i arbeid med mangfold, vil trolig kunne bidra til å videreutvikle gode dialoger rundt hva et inkluderende språk er. Dette vil også kunne bidra til å sette ord på opplevd rasisme, diskriminering og hets, som igjen kan bidra til å fylle uttrykk som «nulltoleranse» og «idrett for alle» med gode beskrivelser av hva det betyr å ha nulltoleranse for rasisme, diskriminering og hets og hva som må til for å nå dette målet.

5.3.3. Viktigheten av mangfold blant forbilder og ansvarspersoner

Rapportens sammenstilte litteratur og intervjuede informanter beskriver at det på tvers av mangfoldsfaktorene er få representanter både i breddeidrett og på toppnivå.

Det er i denne sammenheng interessant å spørre seg om mer mangfold i idretten generelt, og blant ansvarspersoner og toppidrettsutøvere spesielt, vil bidra til å forme majoritetens syn på verdifull kapital, og dermed også underrepresenterte gruppers muligheter og ønsker om å bidra til en eventuell endring av den verdifulle kapitalens innhold.

Synliggjøring av mangfoldet som allerede finnes i idretten, ved en mer likestilt markedsføring og mediedekning kan bidra til at flere grupper får noen de kan se opp til og som kan være med på å forme deres ambisjoner innen idrett.

5.3.4. Kompetanseheving

Til slutt er det viktig å sørge for at idrettsklubber og organisasjoner har trenere, ledere og ansvarspersoner som har kompetanse på hvordan

inkludere mangfoldet vi har i samfunnet på best mulig måte. Kompetansen og det etterfulgte arbeidet bør tuftes på kunnskap om barrierene som kan oppstå mellom ulike gruppers møte med idretten, og en bevisstgjøring av hvordan menneskers holdninger og forestillinger, bevisst eller ubevisst, er grunnleggende for hvordan vi møter andre mennesker. Om hvem sine verdier og interesser som gjenspeiles eller ekskluderes i dagens idrett, samt hvilke konsekvenser dette kan ha for fellesskapet.

Kompetanseheving i denne sammenheng inkluderer for eksempel å tilby kurs og opplæring for idrettsutøvere, trenere, ledere, frivillige og andre ansvarspersoner. Det er verdt å nevne at kompetanseheving på de fire prioriterte områdene er et mål i NIFs Langtidsplan for norsk idrett *Idretten skal! 2019-2023* (Norges idrettsforbund, 2019-2023).

Videre er det viktig å kartlegge hvordan den nødvendige kompetansen kan gjøres tilgjengelig for alle i idretten. Litteraturen og informantene påpeker at tettere samarbeid på tvers av sektorer, eksempelvis med kommuner og interesseorganisasjoner, kan være et av flere gode grep i arbeidet med kompetanseheving. Samarbeid ble også vektlagt som viktig for å sikre best mulig tilrettelegging for utøveres behov.

For å kunne tilby idrettsaktiviteter for alle, samt tilpassede aktiviteter for enkelte grupper og/eller individer, vil kompetanse på de fire prioriterte områdene, i kombinasjon med tilstrekkelige ressurser og midler være et godt utgangspunkt. Mangel på kompetanse, i kombinasjon med begrensede ressurser og midler, kan imidlertid sette grenser for hvordan man prioriterer mangfolds- og inkluderingsarbeid.

Prioriteringer vil være nødvendig for å få gjennomført inkluderingsarbeid. Dette vil gjelde for flere nivåer i idretten. Det er samtidig viktig å ha en helhetlig tilnærming til inkluderende arbeid, som også retter blikket innover for å se på hvilke strukturelle endringer som må til for å oppnå målet om at alle mennesker skal ha mulighet til å utøve idrett ut fra sine ønsker og behov.

6. LITTERATURLISTE

- Alsarve, D., og Tjørndal, A. (2020). 'The Nordic female fighter': Exploring women's participation in mixed martial arts in Norway and Sweden. *International Review for the Sociology of Sport*, 55(4), 471-489.
- Andersen, P. L., og Bakken, A. (2019). Social class differences in youths' participation in organized sports: What are the mechanisms?. *International Review for the Sociology of Sport*, 54(8), 921-937.
- Anderssen, N., Eggebø, H., Stubberud, E. og Holmelid, Ø. (2021). Seksuell orientering, kjønns mangfold og levekår. Resultater fra spørreundersøkelsen 2020. Bergen: Universitetet i Bergen. Hentet fra: https://www.buudir.no/globalassets/global/nbbf/kjonn_identitet/seksuell_orientering_kjonnsmangfold_og_levekar_resultater_fra_sporreundersokelsen_2020.pdf
- Andersson, M. (2008). Flerfarget idrett. Nasjonalitet, integrasjon og minoritet. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 8(2).
- Andersson, M. (2022). Rasisme. En innføring. Bergen: Fagbokforlag
- Aspvik, N. P., og Ingebrigtsen, J. E. (2009). Fysisk aktivitet og idrett-en pilotstudie av utviklingshemmedes fysiske aktivitet. Trondheim: Senter for Idrettsforskning, NTNU Samfunnsforskning AS.
- Aure mfl. (2022) «Kapittel 13: Brobyggere i idretten? Aktivitetsguidene i Tromsø». I Retten til byen.
- Bakken, A. (2017). Sosiale forskjeller i ungdomsidretten– fattigdomsproblem eller sosial gradient? BUFDIR: Oppvekstrappen 2017, Artikkel 8.
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2016). På lik linje- åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming. NOU 2016:17
- Barstad, A., og Sandvik, L. (2015). Deltaking, støtte, tillit og tilhørighet: En analyse av ulikhet i sosiale relasjoner med utgangspunkt i levekårsundersøkelsene. SSB, Rapport 2015/51. Hentet fra: <https://ssb.brage.unit.no/ssb-xmlui/handle/11250/2445446>.
- Bourdieu, P. (1984) *Distinction. A social critique of the judgement of taste*. London: Routledge og Kegan Paul.
- Cahn, Susan. 1994. *Coming on Strong: Gender and Sexuality in Twentieth Century Women's Sport*. New York: Free Press
- Carlsson, Y og Haaland, T. (2006), Foreldredeltakelse i flerkulturelle idrettslag. En kartlegging. NIBR-Notat 2006:132. Hentet fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/2291/2006-132.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Carlsson, Y., og Haaland, T. (2004). Barn og unge som står utenfor-aktivisering gjennom idrett. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Comte Analysebyrå (2012) Foreldredeltakelse i Groruddalen. Comte Analysebyrå på oppdrag fra NFF. https://www.idrettsforbundet.no/siteassets/idrettsforbundet/tema/inkludering-i-idrettslag/foreldredeltakelse_groruddalen_2012.pdf

- Connell, R. 2008. "Masculinity Construction and Sports in Boys' Education: A Framework for Thin king about the Issue." *Sport, Education and Society* 13 (2): 131–145. Darj, F., Piehl, M., og Hjelte, F. (2013) Hbtq och idrott. FoU-rapport 2013:1 for Riksidrottsförbundet.
- Cunningham, G. B., & Regan, M. R., Jr. (2012). Political activism, racial identity and the commercial endorsement of athletes. *International Review for the Sociology of Sport*, 47(6), 657–669. <https://doi.org/10.1177/1012690211416358>
- Darj, F., Piehl, M., og Hjelte, F. (2013) Hbtq och idrott. FoU-rapport 2013:1 for Riksidrottsförbundet. Demiri og Gundersen (2016). Tjenestetilbudet til familier som har barn med funksjonsnedsettelse. NOVA Rapport 7/16
- Elnan, I. (2010). Idrett for Alle?: Studie Av Funksjonshemmedes Idrettsdeltagelse Og Fysiske Aktivitet. NTNU Samfunnsforskning AS, 2010, rapport 2010-2148.
- Elsafadi, M., Anderssen, Y., Avlesen-Østlie, S., Hatland, D., Bullen, G., Øvregård, H., Bustos, M., Brekke, M., Massaso, P. B. og Okparaebø, E. (2020). Arbeidsgruppe mot rasisme i idretten. Kulturdepartementet.
- Eriksen, I. M. (2022) Teens' dreams of becoming professional athletes: the gender gap in youths' sports ambitions, *Sport in Society*, 25:10, 1909-1923, DOI: 10.1080/17430437.2021.1891044
- Eriksen, I.-M. og Seland, I. (2019) Ungdom, kjønn og fritid. NOVA Rapport 6/19. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/1324/NOVA-Rapport-6-2019-Ungdom%2c%20kj%2c%20b%20og%20fritid-Ingunn-Marie-Eriksen.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Espedalen, L. E., Grønkjær, K. B., og Strandbu, Å. (2021). Minoritetsforeldre i idretten. NIH/ FØBU, rapport 2021.
- Farshchian, B. A., og Mikalsen, M. (2017). Digitale plattformer for deling av informasjon om tilrettelagte fritidsaktiviteter. SINTEF Rapport 2007:00093. Hentet fra: <https://sintef.brage.unit.no/sintefxmlui/bitstream/handle/11250/2444366/SINTEF%2b2017-00093.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Fasting, K., og Sand, T. S. (2017). Likestilling i idretten: et notat med vekt på kjønnsbalansen blant ansatte, trenere og ledere i særforbund. Gender equality in sports: a paper on the gender balance among staff, coaches and leaders in sport associations. Hentet fra: <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/cafe6801a7674d969fae17f593bc1438/19.10>.
- Fasting, K., Sand, T-S, Sisjord, M-K. Thoresen, T. og Broch. T. B. (2008) Likestilling og mangfold i norsk idrett: - bedre med flere på banen. Oslo: LDO og NIH (127 s).
- Fasting, K., Sisjord, M. K., og Sand, T. S. (2017). Norwegian elite-level coaches: Who are they?. *Scandinavian Sport Studies Forum*.
- FRI. Foreningen for kjønn- og seksualitetsmangfold. Begreper. <https://www.foreningenfri.no/informasjon/begreper/>
- Friberg, J. H., og Gautun, H. (2007). Inkludering av etniske minoriteter i frivillige organisasjoner og fotball lag for barn og ungdom i Oslo. Faforapport, Oslo: Fafo.

- Gjesdal, S., og Hedenborg, S. (2021). Engaging Minority Girls in Organized Youth Sport in Norway: A Case Study of a Project That Worked. *Frontiers in Sports and Active Living*, 3, 781142.
- Green, K., Thurston, M., Vaage, O., og Moen, K. (2015a). Girls, young women and sport in Norway: A case of sporting convergence amid favourable socio-economic circumstances. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 7(4), 531-550. (a)
- Green, K., Thurston, M., Vaage, O., og Roberts, K. (2015b). '[We're on the right track, baby], we were born this way!' Exploring sports participation in Norway. *Sport, Education and Society*, 20(3), 285-303. (b)
- Habermann, U., Ottesen, L. S., Skirstad, B., og Pfister, G. (2006). "Det løser sig selv". *Skandinavisk idræts lederes indstilling til ligestilling. Idrætshistorisk Årbog*, 22.
- Hargreaves, Jennifer, and Eric Anderson. 2014. *Routledge Handbook of Sport, Gender and Sexuality*. London: Routledge
- Hickey, Chris. 2008. "Physical Education, Sport and Hyper-Masculinity in Schools." *Sport, Education and Society* 13 (2): 147–161.
- Hovden, J. (2006) The Gender Order as a Policy Issue in Sport: A Study of Norwegian Sports Organizations. *Nordic Journal of Women's Studies*, 14:1, 41-53, DOI: 10.1080/08038740600727127
- Hovden, J. (2012). Discourses and strategies for the inclusion of women in sport—the case of Norway. *Sport in society*, 15(3), 287-301.
- Eriksen, I & Stefansen, K. (2022). What are youth sports for? Youth sports parenting in working-class communities, *Sport, Education and Society*, 27:5, 592-603, DOI: 10.1080/13573322.2021.1894114
- Cleland, J., Cashmore, E & Dixon, K. (2022). Why do sports fans support or oppose the inclusion of trans women in women's sports? An empirical study of fairness and gender identity, *Sport in Society*, 25:12, 2381-2396, DOI: 10.1080/17430437.2021.1942456
- Johansen, P., & Green, K. (2019). "It's Alpha Omega for Succeeding and Thriving': Parents, Children and Sporting Cultivation in Norway." *Sport, Education and Society* 24 (4): 427–440.
- Johansen-Desjardin. (2022). VIF og Clear Channel tar et oppgjør med rasisme og trakassering i fotballen. KOM24. <https://www.kom24.no/laftotballvaerefotball-dennis-hojland-nyegaard-guro-pettersen/vif-og-clear-channel-tar-et-oppgjor-med-rasisme-og-trakassering-i-fotballen/537518>
- Kissow, A. M. (2020). Aktivitet og deltakelse i habilitering og rehabilitering. Barn og unge med funksjonsnedsettelse. Aktivitet og deltakelse i fellesskap. Fagbokforlaget, 11-24.
- Kleveland, K. (2021a). Norges Basketballforbund mottar kvalitetsmerket Regnbuefyrårn. Norges basketballforbund. Hentet fra <https://www.basket.no/nyheter/2021/norges-basketballforbund-mottar-kvalitetsmerket-regnbuefyrar/>
- Kleveland, K. (2021b). NBBF lager retningslinjer/veileder for utøvere med kjønnsinkongruens. Norges Basketballforbund. Hentet fra <https://www.basket.no/nyheter/2021/nbbf-lager-retningslinjer-for-utovere-med-kjonnsinkongurens/>
- Koch, K. B. og Skenteris, K. (2020). Nå kan jeg også bli best i verden! Erfaringsrapport om Coop-Dugna den 2018-2020. Norges Røde Kors.

- Kristiansen, E., og Sonne, L. (2021). Idrettsglede for alle: Arbeid for mangfold og mot rasisme. Kulturdepartementet (2021). Sterkere tilbake - En mer inkluderende idrett. Regjeringen idrettsstrategi 2021. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-idrettsstrategi--sterkere-tilbake--en-mer-inkluderende-idrett/id2870227/>
- Kulturdepartementet. (2014). Kom igjen, jenter! Jenter med minoritetsbakgrunn og deltakelse i organisert idrett. Oslo: Kulturdepartementet. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kud/idrett/rapporter_utredninger/rapport_minoritetsutvalg_kom-igjen-jenter-01april2014.pdf
- Lauritsen, I.K. (2021). Transkjønn i idrett - En studie av kjønnsforståelser, dilemmaer og tiltak (Master oppgave). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.
- Lauritzen, T., Medgard, M., og Kårstein, A. (2019). Kunnskapsgrunnlag om likestilling i idretten i Innlandet. Høgskolen i Innlandet. Skriftserien 30-2019. https://brage.inn.no/inn-xmlui/bitstream/handle/11250/2628753/Skriftserien30_19_online.pdf?sequence=1&logisAllowed=y
- Lenz, C., Lid, S., Lorentzen, G., Nilsen, A. B., Nustad, P., og Rise, E. (2018). Tiltak mot hatefulle ytringer: Kunnskaps- og tiltaksoversikt. Senter for studier av holocaust og livssynsminoriteter. Oslo.
- Massao, P. B (2016). Sport, race and gender: The experiences of black Norwegian athletes. *International Review for the Sociology of Sport*, 45 (2), 147-162. <https://doi.org/10.1177/1012690210368233>.
- Meld. St. 26 (2011–2012). Den norske idrettsmodellen. Kultur- og likestillingsdepartementet.
- Midtbøen, A. & Lidén, H. (2015). Diskriminering av samer, nasjonale minoriteter og innvandrere i Norge. En kunnskapsoppgjennomgang. Institutt for samfunnsforskning.
- Molden, T. H., Wendelborg, C., og Tøssebro, J. (2009). Levekår blant personer med nedsatt funksjonsevne. Analyse av levekårsundersøkelsen blant personer med nedsatt funksjonsevne 2007. NTNU Samfunnsforskning, rapport.
- NISO (u.å) Gi rasismen rødt kort. Hentet fra: GI RASISME RØDT KORT | NISO
- Nødeland, S. I. og Vassenden, A. (2011) Inkludering i idrettslag: Gjennomgang av en tilskudsordning (Rapport IRIS, 2011/066) IRIS. https://norceresearch.brage.unit.no/norceresearch-xmlui/bitstream/handle/11250/2632285/Rapport_IRIS_2011_066.pdf?sequence=1&logisAllowed=y
- Norges Basketballforbund (u.å.1) InklusBasket. Hentet fra <https://www.basket.no/om-nbbf/prosjekter/inklusbasket/>
- Norges Basketballforbund (u.å.2) Alle Med! Hentet fra <https://www.basket.no/klubbutvikling/alle-med/> Norges Danseforbund (u.å.) Drømmefanger prosjektet – danseforbundet. Hentet fra: Drømmefanger prosjektet - danseforbundet
- Norges Fotballforbund (2022). NFF-rapport om uønskede hendelser i 2021. Hentet fra <https://www.fotball.no/tema/nff-nyheter/2022/nff-rapport-om-uonskede-hendelser-i-2021/>
- Norges Fotballforbund (u.å.1). Fair Play i klubb. Hentet fra <https://www.fotball.no/fotballens-verdier/fair-play/fair-play-tiltak-i-klubb/#183719>
- Norges Fotballforbund (u.å.2) Personer med funksjonsnedsettelse. Hentet fra: Personer med funksjonsnedsettelse - Norges Fotballforbund

- Norges Håndballforbund (u.å.1) REMA 1000 Hjerteligaen. Hentet fra: REMA 1000 Hjerteligaen (handball.no)
- Norges Håndballsforbund (u.å.2) Inkludering av barn og unge med innvandrerbakgrunn i håndballklubbene.
Hentet fra: fargerik-handball_brosjyre_web.pdf
- Norges Idrettsforbund (2020a) Innspill til idrettsmeldingen. Hentet fra: nifs-innspill-til-idrettsmeldingen-til-web.pdf (idrettsforbundet.no)
- Norges idrettsforbund (2020b) Veileder for håndtering av rasisme og diskriminering. Hentet fra: nor-
ges-idrettsforbund_veileder-for-handtering-av-rasisme-og-diskriminering_sist-oppdatert-200930.pdf
(idrettsforbundet.no).
- Norges Idrettsforbund (2022) Én idrett - like muligheter: Parastrategi for norsk idrett 2022- 2027. NIF Rap-
port. Hentet fra: [https://olympiatoppen.no/contentassets/4b199903b1c64493bd6da578a3c522a8/pa-
rastrategi---en-idrett-like-muligheter.pdf](https://olympiatoppen.no/contentassets/4b199903b1c64493bd6da578a3c522a8/pa-
rastrategi---en-idrett-like-muligheter.pdf)
- Norges idrettsforbund (Publisert 23. Juni 2021). Det er viktig at idretten er trygg for alle, uansett hvem man
elsker. Hentet fra: [https://www.idrettsforbundet.no/nyheter/2021/-det-er-viktig-at-idretten-er-trygg-for-
alle-uansett-hvem-man-elsker/](https://www.idrettsforbundet.no/nyheter/2021/-det-er-viktig-at-idretten-er-trygg-for-
alle-uansett-hvem-man-elsker/)
- Norges idrettsforbund (2019-2023). Idretten skal! 2019-2023. Strategiske satsningsområder. Hentet fra https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/ed1d788edca540e682b5a296836b22f8/130_19_nif_130_19_nif_130_19_nif_strategiske-satsingsomrader-2019-2023.pdf
- Norges Idrettsforbund (u.å.1.) Langtidsplan for norsk idrett. Hentet fra: Langtidsplan for norsk idrett (idretts-
forbundet.no)
- Norges idrettsforbund (u.å.10). Funksjonsnedsettelse. Hentet fra [https://www.idrettsforbundet.no/tema/kraft-
taket/kunnskap/funksjonsnedsettelse/](https://www.idrettsforbundet.no/tema/kraft-
taket/kunnskap/funksjonsnedsettelse/)
- Norges Idrettsforbund (u.å.5) #STOPP. Hentet fra: #STOPP (idrettsforbundet.no)
- Norges idrettsforbund (u.å.6) Varsling. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/tema/varsling/>
- Norges idrettsforbund (u.å.8) Informasjon om lovendringer vedtatt på Idrettstinget 2021. hentet fra [https://
www.idrettsforbundet.no/idrettsrad/informasjon/nyhet--endringer-i-nifs-regelverk/](https://www.idrettsforbundet.no/idrettsrad/informasjon/nyhet--endringer-i-nifs-regelverk/)
- Norges idrettsforbund (u.å.9). Norsk idrett sier #STOPP til alle former for diskriminering. Hentet fra [https://
www.idrettsforbundet.no/tema/stopp/nyheter/norsk-idrett-sier-stopp/](https://www.idrettsforbundet.no/tema/stopp/nyheter/norsk-idrett-sier-stopp/)
- Norges idrettsforbund (u.å.11). Kjønnsbalanse og likestilling. Hentet fra [https://www.idrettsforbundet.no/
tema/krafttaket/kunnskap/kjonnsbalanse-og-likestilling/](https://www.idrettsforbundet.no/tema/krafttaket/kunnskap/kjonnsbalanse-og-likestilling/)
- Norges idrettsforbund. (2022). Nøkkeltall. Rapport 2021.
- Norges Idrettshøgskole (u.å.1) Fysisk aktivitet og funksjonshemming. Hentet fra: Fysisk aktivitet og funk-
sjonshemming | Norges idrettshøgskole (nih.no)
- Norges Idrettshøgskole (u.å.2) Seminar: Fysisk aktivitet og funksjonshemming. Hentet fra: Seminar: Fysisk
aktivitet og funksjonshemming | Norges idrettshøgskole (nih.no)
- Norges Rugbyforbund (u.å.) Rullestolrugby. Hentet fra: Rullestolrugby - Rugby

- Norman, L. (2014). "A Crisis of Confidence: Women Coaches' Responses to Their Engagement in Resistance." *Sport, Education and Society* 19 (5): 532–551
- Ødegård, G., Bakken, A., og Strandbu, Å. (2016). Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo: Barrierer, frafall og endringer over tid. Rapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2016-7.
- Oslo Economics (2020a) Idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse. Oslo Economics-rapport 2020-57. rapport-2020--idrett-for-mennesker-med-funksjonsnedsettelse.pdf (idrettsforbundet.no)
- Oslo idrettskrets. (2021) Aktivitetsguiden – Sluttrapport 01.07.2018-30.06.2021. Hentet fra: <https://damnett.no/internal/rest/public/attachments/101427189>
- Østerby, A. S. F., Holm, J., Olesen, B. R., og Sørensen, H. (2016). Bæredygtig inklusion: Review af praksiserfaringer fra Skandinavien. Danske Professionshøjskoler.
- Ottesen, L., Skirstad, B., Pfister, G., og Habermann, U. (2010). Gender relations in Scandinavian sport organizations - a comparison of the situation and the policies in Denmark, Norway and Sweden. *Sport in Society*, 13(4), 657-675.
- Persson, M. F. (2022). Stang ut! Jenters idrettsdeltagelse i tenårene. Doktorgradsavhandling. Oslo Met Avhandling 2022 nr. 19.
- Persson, M., Espedalen, Stefansen, K., Strandbu, Å. (2019). Opting out of youth sports: how can we understand the social processes involved?. *Sport, Education and Society*. Hentet fra: <https://dx.doi.org/10.1080/13573322.2019.1663811>.
- Pilgaard, M. (2018). Idræt for Socialt Udsatte-et Blik På Aktørerne. Idrættens analyseinstitut, mars 2018, delrapport 2.
- Reitlo, L. S. (2012). Deltagelse og frafall i ungdomsidretten. NTNU Samfunnsforskning AS, rapport 2012-2400.
- Ronglan, L. T. (2020) Rasisme i idretten – hva kan vi gjøre? Hentet fra: Rasisme i idretten – hva kan vi gjøre? | Norges idrettshøgskole (nih.no)
- Seland, I., Persson, M og Eriksen, I. M. (2019). Barn og unges fritid i et kjønns- og likestillingsperspektiv: Litteraturgjennomgang. NOVA Rapport 5/19. Hentet fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/1323/NOVA-Rapport-5-2019-Barn-og-unges-fritid-Idunn-Seland.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Sikt (u.å.) Hva er en personopplysning? Hentet fra: <https://sikt.no/hva-er-personopplysninger>
- Sisjord, M. K. (2013). Women battling for a space in snowboarding. *Gender and Sport: Changes and Challenges*; Pfister, G., Sisjord, MK, Eds, 123-139.
- Sisjord, M. K., og Kristiansen, E. (2009). Elite women wrestlers' muscles: physical strength and a social burden. *International Review for the Sociology of Sport*, 44(2-3), 231-246. *Sport Policy and Politics*, 9:3, 505-519, DOI: 10.1080/19406940.2017.1287761

- Sisjord, M. K., Fasting, K., og Sand, T. S. (2021). Gendered pathways to elite coaching reflecting the accumulation of capitals. *Sport, Education and Society*, 26(5), 554-566.
- Skauge, M., og Hjelseth, A. (2021). Organisert idrett og skole som komplementære og konkurrerende arenaer: ulike mønstre for minoritets- og majoritetsungdom? En analyse av hvordan lekselesing, skoleprestasjoner og utdanningsaspirasjoner henger sammen med frafall fra idrettslag. *Nordisk tidskrift for ungdomsforskning*, 2(1), 23-43.
- Skille, E. og Waddington, I. (2006). Alternative sport programs and social inclusion in Norway. *European Physical Education Review*. 12(3), 251-270.
- Skogvang, B. O. (2006). Toppfotball-et felt i forandring. Norges idrettshøgskole.
- Skogvang, B. O., og Fasting, K. (2013). Football and sexualities in Norway. *Soccer og Society*, 14(6), 872-886.
- Skutlaberg, L. S., Ekhaugen, T., Åsheim, K., og Sætrang, S. (2020). Evaluering av tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag. Ideas2Evidence, Rapport 9: 2020. Hentet fra: https://www.ideas2evidence.com/sites/default/files/Evaluering%20av%20Inkludering%20i%20idrettslag_sluttrapport.pdf.
- Strand, V. (2018). Strukturell diskriminering i Store norske leksikon snl.no.
- Solstad, G. M., og Bakken, A. (2020). Evaluering av «Idrett for alle i Oslo». Kartleggingsrapport 2020.
- Solstad, G. M., Sandvik, M. R., og Sletten, M. A. (2022). Deltakelse, trivsel og inkludering i barne- og ungdomsidretten. Delrapport fra forskningen om Idrett for alle i Oslo. NOVA Rapport nr. 1/22.
- Sørensen, M. og Kahrs, N. (2006). Integration of Disability Sport in The Norwegian Sport Organizations: Lessons Learned. *Human Kinetics*, 23(2), 184-202.
- Strandbu, og., Bakken, A., og Stefansen, K. (2020). The continued importance of family sport culture for sport participation during the teenage years. , 25(8), 931-945.
- Strandbu, Å. (2004). Idrettsdeltagelse blant unge jenter med innvandrerbakgrunn. Publisert på www.idrottsforum.org (2004-06-20).
- Strandbu, Å., Bakken, A., og Sletten, M. A. (2019). Exploring the minority–majority gap in sport participation: different patterns for boys and girls?. *Sport in society*, 22(4), 606-624. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17430437.2017.1389056>.
- Strandbu, Å., og Bakken, A. (2007). Aktiv Oslo-ungdom: en studie av idrett, minoritetsbakgrunn og kjønn. Oslo Metropolitan University-OsloMet: NOVA.
- Straume, S., Bachmann, K., Skrove, G. K., Nærbøvik, S., og Røvik, K. (2018). Inkludering av flyktninger i norske fotballklubber. Høyskolen i Molde. Arbeidsnotat 2018:3.
- Straume, S., Bachmann, K., Skrove, G. K., Nærbøvik, S., og Røvik, K. (2019). Forebygging av økonomisk eksklusjon i norsk fotball. Høyskolen i Molde og Møreforskning, Molde, Arbeidsnotat 2019:1.
- Sundvoll H. og Tjønndal A. (2015). Idrett som en arena for inkludering av innvandrere og etniske minoriteter i samfunnet. Idrettsforum.org. Hentet fra: <https://idrottsforum.org/sundvoll-tjonndal151006/>.
- Svender, J., og Nordensky, J. (2017). Vem bestämmer?. Jämställdhetsmål, kvotering och könssammansättning idrottens beslutande organ. FoU-rapport, 2.

- Tjørndal, A. (2016). Innovation for social inclusion in sport. In Sport entrepreneurship and innovation (pp. 62-78). Routledge.
- Tjørndal, A. (2019a). "Girls are not made of glass!": Barriers experienced by women in Norwegian olympic boxing. *Sociology of Sport Journal*, 36(1), 87-96.
- Unge funksjonshemmede. (2022). Inkluderingsveileder. Hentet fra <https://ungefunksjonshemmede.no/resurser/publikasjoner/barrierefri-fritid-2021/inkluderingsveileder/>
- Waagard, M. S. (2021) I full gang med UEFA Playmakers. Hentet fra: I full gang med UEFA Playmakers - Norges Fotballforbund
- Walseth, K. (2006). Young Muslim women and sport: The impact of identity work. *Leisure studies*, 25(1), 75-94.

7. VEDLEGG

Fullstendig litteraturliste fra litteratursøket

Tabell 3: Fullstendig litteraturliste

DELTAKELSE 40	- Alsarve, D., & Tjønnndal, A. (2020). 'The Nordic female fighter': Exploring women's participation in mixed martial arts in Norway and Sweden. <i>International Review for the Sociology of Sport</i>, 55(4), 471-489. - Anderssen, N., Eggebø, H., Stubberud, E. og Holmelid, Ø. (2021). Seksuell orientering, kjønns mangfold og levekår. Resultater fra spørreundersøkelsen 2020. Bergen: Universitetet i Bergen. Hentet fra: https://www.buudir.no/globalassets/global/nbbf/kjonn_identitet/seksuell_orientering_kjonnsmangfold_og_levekar_resultater_fra_sporreundersokelsen_2020.pdf - Andersen, P. L., & Bakken, A. (2019). Social class differences in youths' participation in organized sports: What are the mechanisms?. <i>International Review for the Sociology of Sport</i>, 54(8), 921-937. - Bakken, A. (2019). Idrettens posisjon i ungdomstida. Hvem deltar, og hvem slutter i ungdomsidretten?. Oslo Met / NOVA, 2/19. - Bakken, A. A. (2017). Sosiale forskjeller i ungdomsidretten– fattigdomsproblem eller sosial gradient?. BUFDIR: Oppvekstrappporten 2017, Artikkel 8. - Carlsson, Yngve og Thomas Haaland (2006), Foreldredeltakelse i flerkulturelle idrettslag. En kartlegging. NIBR-Notat 2006:132. greHentet fra: https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/2291/2006-132.pdf?sequence=1&isAllowed=y - Elan, I. (2010). Idrett for Alle?: Studie Av Funksjonshemmedes Idrettsdeltagelse Og Fysiske Aktivitet. NTNU Samfunnsforskning AS, 2010, rapport 2010-2148. - Engh, M. H. (2020). «Gjennomsnittskvinnen», kjønns testing og det hvite blikket: rasialiserte forestillinger av kjønn i eliteidrett. <i>Tidsskrift for kjønnsforskning</i>, 44(3), 187-201. - Espedalen, L. E., Grønkjær, K. B., & Strandbu, Å. (2021). Minoritetsforeldre i idretten. NIH/ FOBU, rapport 2021. - Fasting, K., Sand, T-S, Sisjord, M-K. Thoresen, T. & Broch. T. B. (2008) Likestilling og mangfold i norsk idrett: - bedre med flere på banen. Oslo: LDO og NIH (127 s), - Fasting, K., & Sand, T. S. (2017). Likestilling i idretten: et notat med vekt på kjønnsbalansen blant ansatte, trenere og ledere i særforbund. Gender equality in sports: a paper on the gender balance among staff, coaches and leaders in sport associations. Hentet fra: https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/cafe6801a7674d969fae17f593bc1438/19.10. - Fasting, K., Sisjord, M. K., & Sand, T. S. (2017). Norwegian elite-level coaches: Who are they?. <i>Scandinavian Sport Studies Forum</i>. - Gjesdal, S., & Hedenborg, S. (2021). Engaging Minority Girls in Organized Youth Sport in Norway: A Case Study of a Project That Worked. <i>Frontiers in Sports and Active Living</i>, 3, 781142. - Green, K., Thurston, M., Vaage, O., & Moen, K. (2015). Girls, young women and sport in Norway: A case of sporting convergence amid favourable socio-economic circumstances. <i>International Journal of Sport Policy and Politics</i>, 7(4), 531-550. (a) - Green, K., Thurston, M., Vaage, O., & Roberts, K. (2015). '[We're on the right track, baby], we were born this way'! Exploring sports participation in Norway. <i>Sport, Education and Society</i>, 20(3), 285-303. (b) - Massao, P. B (2016). Sport, race and gender: The experiences of black Norwegian athletes. <i>International Review for the Sociology of Sport</i>, 45 (2), 147-162. https://doi.org/10.1177/1012690210368233
--------------------------------	--

- Massao, P. B., & Fasting, K. (2010). Race and racism: Experiences of black Norwegian athletes. *International Review for the Sociology of Sport*, 45(2), 147–162. <https://doi.org/10.1177/1012690210368233>.
- Molden, T. H., Wendelborg, C., & Tøssebro, J. (2009). Levekår blant personer med nedsatt funksjonsevne. Analyse av levekårsundersøkelsen blant personer med nedsatt funksjonsevne 2007. NTNU Samfunnsforskning, rapport.
- Nodeland, S. I. & Vassenden, A. (2011) Inkludering i idrettslag: Gjennomgang av en tilskuddsordning (Rapport IRIS, 2011/066) IRIS.
- Ottesen, L., Skirstad, B., Pfister, G., & Habermann, U. (2010). Gender relations in Scandinavian sport organizations - a comparison of the situation and the policies in Denmark, Norway and Sweden. *Sport in Society*, 13(4), 657-675.
- Oslo Economics (2020) Idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse. Oslo Economics- rapport 2020-57.
- Oslo Economics (2020) Økonomi som barriere for idrettsdeltakelse- kostnader og kostnadsdrivere i barne-og ungdomsidretten. Oslo Economics-rapport 2020-12. <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/a4744409156046f9b-d0ee569a7f8965a/2020-okonomi-som-barriere---kostnader-og-kostnadsdrivere-i-barne--og-ungdomsidretten-ende-lig-rapport-04.03..pdf>.
- Reitlo, L. S. (2012). Deltakelse og frafall i ungdomsidretten. NTNU Samfunnsforskning AS, rapport 2012-2400.
- Sisjord, M. K., & Kristiansen, E. (2009). Elite women wrestlers' muscles: physical strength and a social burden. *International Review for the Sociology of Sport*, 44(2-3), 231-246.
- Skar, A. M. S. (2013) Samspillsveiledning basert på International Child Development Programme innenfor idretten: Et pilotprosjekt i samarbeid med Vålerenga Fotball. Hentet fra: <https://wp.icdp.info/wp-content/uploads/2020/12/2013-ICDP-IN-SPORTS-NORWAY.pdf>.
- Skille, E.Å. & Waddington, I. (2006). Alternative sport programs and social inclusion in Norway. *European Physical Education Review*. 12(3), 251-270.
- Skille, E. (2008). Biggest but smallest: Female football and the case of Norway. *Soccer and Society*, 9(4), 520-531.
- Skille, E. (2009). State Sport Policy and Voluntary Sport Clubs: The Case of the Norwegian Sports City Program as Social Policy. *European Sport Management Quarterly*, 9(1), 63-79.
- Skogvang, B. O. (2006). Toppfotball-et felt i forandring. Norges idrettshøgskole.
- Skogvang, B. O., & Fasting, K. (2013). Football and sexualities in Norway. *Soccer & Society*, 14(6), 872-886.
- Solstad, G. M., Sandvik, M. R., & Sletten, M. A. (2022). Deltakelse, trivsel og inkludering i barne- og ungdomsidretten. Delrapport fra forskningen om Idrett for alle i Oslo. NOVA Rapport nr. 1/22.
- Strandbu, Å. (2004). Idrettsdeltakelse blant unge jenter med innvandrerbakgrunn. Publisert på www.idrottsforum.org (2004-06-20).
- Strandbu, Å. (2005). "Identity, Embodied Culture and Physical Exercise – Stories from Muslim Girls in Oslo with Immigrant Background." *Young. Nordic Journal of Youth Research* 13 (1): 27–45. doi: 10.1177/1103308805048751.
- Strandbu, Å., & Bakken, A. (2007). Aktiv Oslo-ungdom: en studie av idrett, minoritetsbakgrunn og kjønn. Oslo Metropolitan University- OsloMet: NOVA.
- Strandbu, Å., Bakken, A., & Sletten, M. A. (2019). Exploring the minority–majority gap in sport participation: different patterns for boys and girls?. *Sport in society*, 22(4), 606-624. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17430437.2017.1389056>.
- Strandbu, Å., Bakken, A., & Stefansen, K. (2020). The continued importance of family sport culture for sport participation during the teenage years. , 25(8), 931-945. net. [Idrottsforum.org](http://idrottsforum.org). Hentet fra: <https://idrottsforum.org/sund-voll-tjonndal151006/>

	• Strandbu, &., Bakken, A., & Stefansen, K. (2020). The continued importance of family sport culture for sport participation during the teenage years. , 25(8), 931-945. net. Idrettsforum.org. Hentet fra: https://idrottsforum.org/sundvoll-tjonndal151006/ • Straume, S., Bachmann, K., Skrove, G. K., Nerbøvik, S., & Røvik, K. (2019). Forebygging av økonomisk eksklusjon i norsk fotball. Høyskolen i Molde og Møreforskning, Molde, Arbeidsnotat 2019:1. • Sundvoll H. & Tjønndal A. (2015). Idrett som en arena for inkludering av innvandrere og etniske minoriteter i samfunnet. Idrettsforum.org. Hentet fra: https://idrottsforum.org/sundvoll-tjonndal151006/ • Walseth, K. (2016). Sport within Muslim organizations in Norway: Ethnic segregated activities as arena for integration. Leisure Studies, 35(1), 78-99. • Walseth, K. (2006). Young Muslim women and sport: The impact of identity work. Leisure studies, 25(1), 75-94. • Walseth, K., & Strandbu, Å. (2014). Young Norwegian-Pakistani women and sport: How does culture and religiosity matter?. European physical education review, 20(4), 489-507. • Ødegård, G., Bakken, A., & Strandbu, Å. (2016). Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo: Barrierer, frafall og endringer over tid. Rapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2016-7.
BARRIERER 19	• Barstad, A., & Sandvik, L. (2015). Deltaking, støtte, tillit og tilhørighet: En analyse av ulikhet i sosiale relasjoner med utgangspunkt i levekårsundersøkelsene. SSB, Rapport 2015/51. Hentet fra: https://ssb.brage.unit.no/ssb-xmlui/handle/11250/2445446 • Comte Analysebyrå (2012) Foreldredeltakelse i Groruddalen. Comte Analysebyrå på oppdrag fra NFF. https://www.idrettsforbundet.no/siteassets/idrettsforbundet/tema/inkludering-i-idrettslag/foreldredeltakelse_groruddalen_2012.pdf • Farshchian, B. A., & Mikalsen, M. (2017). Digitale plattformer for deling av informasjon om tilrettelagte fritidsaktiviteter. SINTEF Rapport 2007:00093. Hentet fra: https://sintef.brage.unit.no/sintefxmlui/bitstream/handle/11250/2444366/SINTEF%2b2017-00093.pdf?sequence=2&isAllowed=y • Fasting, K., Sand, T. S., Nordstrand, H. R., (2019). One of the few: the experiences of female elite-level coaches in Norwegian football. Soccer & Society, 20(3), 454-470. • Hovden, J. (2006) The Gender Order as a Policy Issue in Sport: A Study of Norwegian Sports Organizations. Nordic Journal of Women's Studies, 14:1, 41-53, DOI: 10.1080/08038740600727127 • Ingebrigtsen, J. E. & Aspvik, N. P. (2009). Fysisk aktivitet og idrett-en pilotstudie av utviklingshemmedes fysiske aktivitet. Trondheim: Senter for Idrettsforskning, NTNU Samfunnsforskning AS. • Kissow, A. M. (2020). Aktivitet og deltakelse i habilitering og rehabilitering. Barn og unge med funksjonsnedsettelse. Aktivitet og deltakelse i fellesskap. Fagbokforlaget, 11-24. • Lauritzen, T., Medgard, M., & Kårstein, A. (2019). Kunnskapsgrunnlag om likestilling i idretten i Innlandet. Høyskolen i Innlandet. Skriftserien 30-2019. • Kulturdepartementet. (2014). Kom igjen, jenter! Jenter med minoritetsbakgrunn og deltakelse i organisert idrett. Oslo: Kulturdepartementet. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kud/idrett/rapporter_utredninger/rapport_minoritetsutvalg_kom-igjen-jenter-01april2014.pdf • Persson, M. F. (2022). Stang ut! Jenters idrettsdeltakelse i tenårene. Doktorgradsavhandling. Oslo Met Avhandling 2022 nr. 19. • Persson, M., Espedalen, Stefansen, K., Strandbu, Å. (2019). Opting out of youth sports: how can we understand the social processes involved?. Sport, Education and Society. Hentet fra: https://dx.doi.org/10.1080/13573322.2019.1663811. • Seland, I., Persson, M & Eriksen, I. M. (2019). Barn og unges fritid i et kjønns- og likestillingsperspektiv: Litteraturgjennomgang. NOVA Rapport 5/19. Hentet fra: https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/1323/NOVA-Rapport-5-2019-Barn-og-unges-fritid-Idunn-Seland.pdf?sequence=1&isAllowed=y

	• Sisjord M. K., Fasting, K & Sand T. S. (2017) The impact of gender quotas in leadership in Norwegian organised sport. International Journal of Sport Policy and Politics, 9:3, 505-519, DOI: 10.1080/19406940.2017.1287761 • Skauge, M., & Hjelseth, A. (2021). Organisert idrett og skole som komplementære og konkurrerende arenaer: ulike mønstre for minoritets- og majoritetsungdom? En analyse av hvordan lekselesing, skoleprestasjoner og utdanningsaspirasjoner henger sammen med frafall fra idrettslag. Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning, 2(1), 23-43. • Skutlaberg, L. S., Ekhaugen, T., Åsheim, K., & Sætrang, S. (2020). Evaluering av tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag. Ideas2Evidence, Rapport 9: 2020. Hentet fra: https://www.ideas2evidence.com/sites/default/files/Evaluering%20av%20Inkludering%20i%20idrettslag_sluttrapport.pdf • Straume, S., Bachmann, K., Skrove, G. K., Nærbøvik, S., & Røvik, K. (2018). Inkludering av flyktninger i norske fotballklubber. Høyskolen i Molde. Arbeidsnotat 2018:3. • Solstad, G. M., Bakken, A. (2020). Evaluering av "Idrett for alle i Oslo": Kartleggingsrapport 2020. NOVA Rapport 8/2020. Hentet fra: https://oda.oslomet.no/odaxmlui/bitstream/handle/20.500.12199/2994/NOVA%20Rapport%208-2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y • Tjønndal, A. (2019). "Girls are not made of glass!": Barriers experienced by women in Norwegian olympic boxing. Sociology of Sport Journal, 36(1), 87-96. • Tjønndal, A. (2016). Innovation for social inclusion in sport. In Sport entrepreneurship and innovation (pp. 62-78). Routledge.
TILTAK 16	• Andersson, M. (2008). Flerfarget idrett. Nasjonalitet, integrasjon og minoritet. Bokmelding. Tidsskrift for Ungdomsforskning, 8(2). Hentet fra https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1084 • Carlsson, Y., & Haaland, T. (2004). Barn og unge som står utenfor-aktivisering gjennom idrett. Oslo: Norsk institutt for by-og regionforskning. • Friberg, J. H., & Gautun, H. (2007). Inkludering av etniske minoriteter i frivillige organisasjoner og fotballag for barn og ungdom i Oslo. Faforapport, Oslo: Fafo. • Hovden, J. (2012). Discourses and strategies for the inclusion of women in sport—the case of Norway. Sport in society, 15(3), 287-301. • Klungland, K (2021). Aktivitetsguide: sluttrapport. NIF Oslo Idrettskrets, rapport 2018/HE2-233425. Handler om erfaringer fra tiltaket. • Koch, K. B. & Skenteris, K. Nå kan jeg også bli best i verden! Erfaringsrapport om Coop-Dugnaden 2018-2020. Norges Røde Kors. https://www.rodekors.no/contentassets/803e39b6886f4c76a949be374af06499/erfaringsrapport-coop-dugnaden-2018-2020.pdf. • Kristiansen, E., & Sonne, L. (2021). Idrettsglede for alle: Arbeid for mangfold og mot rasisme. • Kulturdepartementet (2021). Sterkere tilbake - En mer inkluderende idrett. Regjeringen idrettsstrategi 2021. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-idrettsstrategi--sterkere-tilbake--en-mer-inkluderende-idrett/id2870227/ • Lenz, C., Lid, S., Lorentzen, G., Nilsen, A. B., Nustad, P., & Rise, E. (2018). Tiltak mot hatefulle ytringer: Kunnskaps- og tiltaksversikt. Senter for studier av holocaust og livssynsminoriteter. Oslo. • Norges Idrettsforbund (2021?). Én idrett - like muligheter: Parastrategi for norsk idrett 2022- 2027. NIF Rapport. https://olympiatoppen.no/contentassets/4b199903b1c64493bd6da578a3c522a8/parastrategi---en-idrett-like-muligheter.pdf • Pfister, G. (2011). Pfister G. (2011). "Gender equality and (elite) sport". A report compiled for the Council of Europe's Enlarged Partial Agreement on Sport. Hentet fra: http://www.coe.int/t/dg4/epas/resources/texts/INF25%20Gender%20equality%20and%20elite,20

	- Sisjord, M. K. (2013). Women battling for a space in snowboarding. Gender and Sport: Changes and Challenges; Pfister, G., Sisjord, MK, Eds, 123-139. - Sisjord, M. K., Fasting, K., & Sand, T. S. (2021). Gendered pathways to elite coaching reflecting the accumulation of capitals. Sport, Education and Society, 26(5), 554-566. - Sisjord, M. K., Fasting, K., & Sand, T. S. (2011). Inkludering av ungdom med minoritetsbakgrunn i NIF-organisert idrett. - Sørensen, M., Kahrs, N. (2006). Integration of Disability Sport in The Norwegian Sport Organizations: Lessons Learned. Human Kinetics, 23(2), 184-202. - Tjønndal, A. (2019). Jenter på brett: Jenteskate som endringsprosess og alternativ til organisert ungdomsidrett. Tidsskrift for ungdomsforskning, 18(2), 76–106. Hentet fra: https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/3152. - Walseth, K. (2004). En problematisering av idretten som arena for integrasjon av etniske minoriteter. Oslo: www.idrettsforum. Org.
--	--

Tabell 4: Fullstendig litteraturliste for supplerende nordisk søk

SVERIGE 5	- Darj, F., Piehl, M., & Hjelte, F. (2013) Hbtq och idrott. FoU-rapport 2013:1 for Riksidrottsförbundet. S. U. E. (2020). Varför vi behöver strukturer för att förändra: En analys av hindren för kvinnor inom idrottsledarskap i Europa. SUE: Step Up Equality v/ Erasmus+ Program. - Wickman, A. K. (2013). Unika och lika: erfarenheter hos unga vuxna med rörsnedsättning. Spela vidare, s. 85-107. - Svender, J., & Nordensky, J. (2017). Vem bestämmer?. Jämställdhetsmål, kvotering och könssammansättning idrottens beslutande organ. FoU-rapport, 2.
DANMARK 4	- Habermann, U., Ottesen, L. S., Skirstad, B., & Pfister, G. (2006). "Det løser sig selv". Skandinavisk idrætsleders indstilling til ligestilling. Idræthistorisk Årbog, 22. - Pilgaard, M. (2018). Idræt for Socialt Udsatte-et Blik På Aktørerne. Idrættens analyseinstitut, mars 2018, delrapport 2. - Ottesen, L., & Jensen, M. (2007). Trænere i den frivillige idræt. Institut for Idræt. Det Naturvitenskapelige Fakultet Københavns Universitet. Rapport 2007. - Østerby, A. S. F., Holm, J., Olesen, B. R., & Sørensen, H. (2016). Bæredygtig inklusion: Review af praksiserfaringer fra Skandinavien. Danske Professionshøjskoler.

Resultater fra søk på deltakelse

Tabell 5: Resultat fra søk på deltakelse på norsk

Norsk	Google Scholar	ORIA	ODA	SPORTDiscus/ EBSCO
Norge + idrett + deltakelse	12 800	35	753	31
Norge + idrett + deltakelse + religion	4320	1	190	5
Norge + idrett + deltakelse + kjønn	7680	7	596	6
Norge + idrett + deltakelse + kjønnsidentitet	376	0	29	0
Norge + idrett + deltakelse + familiens økonomi	7800	0	370	0
Norge + idrett + deltakelse + etnisitet	3520	2	212	3
Norge + idrett + deltakelse + landbakgrunn	421	0	104	0
Norge + idrett + deltakelse + funksjonsnedsettelse	992	0	107	1
Norge + idrett + deltakelse + paraidrett	39	0	1	0
Norge + idrett + deltakelse + lgbtq+	30	0	2	0
Norge + idrett + deltakelse + seksuell legning/ orientering	1340/1380	0/0	22/22	0/0
Norge + idrett + deltakelse + alder	9680	5	640	11

Tabell 6: Resultat fra søk på deltakelse på engelsk

English	Google Scholar	ORIA	ODA	SPORTDiscus/ EBSCO
Norway + sport + participation	186 000	737	1272	34 766
Norway + sport + participation + religion	41 900	11	244	7033
Norway + sport + participation + gender	78 500	154	770	17 745
Norway + sport + participation + gender	49 200	23	425	8615
Norway + sport + participation + ethnicity	32 700	17	441	7207

Norway + sport + participation + immigrant/immigrant background	26 300/25 500	4/4	275/275	28/28
Norway + sport + participation + functional impairment/disability	25 600/32 700	0/0	249/249	101/101
Norway + sport + participation + para sport	31 700	73	91	3579
Norway + sport + participation + sexual orientation	28 400	2	159	3457
Norway + sport + participation + sexual identity	32 300	5	175	4619
Norway + sport + participation + age	9680	285	1083	27 582
Norway + sport + participation + students	97 000	269	786	17 537
Norway + sport + participation + SiO	2000	0	436	184

Tabell 7: Supplerende søk på deltakelse

Norsk	Google Scholar	ORIA	ODA	SPORTDiscus/ EBSCO
Norge + idrett + studenter	13 900	17	587	17
Norge + idrett + SiO	64	0	862	0
Norge + idrett + deltakelse + rase	1140	0	51	0
Norge + idrett + deltakelse + kjønn + utøvere breddeidrett	225	0	25	0
Norge + idrett + deltakelse + kjønn + utøvere toppidrett	592	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + kjønn + ansvarspersoner toppidrett	9	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + kjønn + ansvarspersoner breddeidrett	4	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + religion + utøvere breddeidrett	96	0	3	0
Norge + idrett + deltakelse + religion + utøvere toppidrett	223	0	8	0

Norge + idrett + deltakelse + religion + ansvarspersoner breddeidrett	1	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + religion + ansvarspersoner toppidrett	6	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + etnisitet + utøvere breddeidrett	81	0	6	0
Norge + idrett + deltakelse + etnisitet + utøvere toppidrett	185	0	13	0
Norge + idrett + deltakelse + etnisitet + ansvarspersoner toppidrett	3	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + etnisitet + ansvarspersoner breddeidrett	1	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + funksjonsnedsettelse + utøvere breddeidrett	0	0	1	0
Norge + idrett + deltakelse + funksjonsnedsettelse + utøvere toppidrett	0	0	4	0
Norge + idrett + deltakelse + funksjonsnedsettelse + ansvarspersoner toppidrett	0	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + funksjonsnedsettelse + ansvarspersoner breddeidrett	0	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + familiens økonomi + utøvere breddeidrett	152	0	6	0
Norge + idrett + deltakelse + familiens økonomi + utøvere toppidrett	388	0	16	0
Norge + idrett + deltakelse + familiens økonomi + ansvarspersoner toppidrett	9	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + familiens økonomi + ansvarspersoner breddeidrett	3	0	0	0

Norge + idrett + deltakelse + seksuell orientering + utøvere breddeidrett	29	0	1	0
Norge + idrett + deltakelse + seksuell orientering + utøvere toppidrett	77	0	3	0
Norge + idrett + deltakelse + seksuell orientering + an- svarspersoner toppidrett	0	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + seksuell orientering + an- svarspersoner breddeidrett	0	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + alder + utøvere bred- deidrett	294	0	10	0
Norge + idrett + deltakelse + alder + utøvere toppidrett	792	0	23	0
Norge + idrett + deltakelse + alder + ansvarspersoner toppidrett	10	0	0	0
Norge + idrett + deltakelse + alder + ansvarspersoner breddeidrett	4	0	0	0

Resultater fra søk på barrierer

Tabell 8: Resultat fra søk på barrierer

Norsk	Google Scholar	ORIA	ODA	SPORTDiscus/ EBSCO
Norge + idrett + barrierer	3610	11	355	8
Norge + idrett + barrierer + religion	1300	1	97	1
Norge + idrett + barrierer + kjønn	2230	2	282	3
Norge + idrett + barrierer + kjønnsidentitet	136	0	14	0
Norge + idrett + barrierer + familiens økonomi	2760	0	192	0
Norge + idrett + barrierer + etnisitet	1290	0	119	2
Norge + idrett + barrierer + landbakgrunn	290	0	64	0
Norge + idrett + barrierer + funksjonsnedsettelse	514	0	80	0
Norge + idrett + barrierer + paraidrett	27	0	1	0

Norge + idrett + barrierer + lgbtq+	23	0	2	0
Norge + idrett + barrierer + seksuell legning/ orientering	457/466	0/0	7/7	0/0
Norge + idrett + barrierer + alder	2750	1	305	0

Tabell 9: Resultat fra søk på barrierer på engelsk

English	Google Scholar	ORIA	ODA	SPORTDiscus/ EBSCO
Norway + sport + barriers	74 900	186	634	25 376
Norway + sport + barriers + religion	27 800	2	171	4276
Norway + sport + barriers + gender	39 400	26	382	9431
Norway + sport + barriers + gender identity	31 100	6	244	5146
Norway + sport + barriers + ethnicity	25 800	3	258	4420
Norway + sport + barriers + country of origin/background	33 100/48 300	0	309	6
Norway + sport + barriers + immigrant/immigrant background	21 800/22 100	1/1	177/168	18/18
Norway + sport + barriers + functional impairment/ disability	21 300/21 500	1/1	132/130	75/75
Norway + sport + barriers + para sportparaidrett	25 200	22	53	2520
Norway + sport + barriers + sexual orientation	23 400	0	106	2401
Norway + sport + barriers + sexual identity	25 100	0	113	3013
Norway + sport + barriers + age	60 300	48	530	16 929
Norway + sport + barriers + students	44 100	55	426	10 227
Norway + sport + barriers + SiO	1180	0	307	168

Tabell 10: Supplerende søk på barrierer

Norsk	Google Scholar	ORIA	ODA	SPORTDiscus/ EBSCO
Norge + idrett + barrierer + rase	381	0	29	0
Norge + idrett + barrierer + kjønn + utøvere breddeidrett	72	0	6	0
Norge + idrett + barrierer + kjønn + utøvere toppidrett	149	0	13	0
Norge + idrett + barrierer + kjønn + ansvarspersoner toppidrett	5	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + kjønn + ansvarspersoner toppidrett	3	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + religion + utøvere breddeidrett	30	0	2	0
Norge + idrett + barrierer + religion + utøvere toppidrett	60	0	7	0
Norge + idrett + barrierer + religion + ansvarspersoner breddeidrett	1	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + religion + ansvarspersoner toppidrett	3	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + etnisitet + utøvere breddeidrett	38	0	4	0
Norge + idrett + barrierer + etnisitet + utøvere toppidrett	65	0	7	0
Norge + idrett + barrierer + etnisitet + ansvarspersoner toppidrett	3	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + etnisitet + ansvarspersoner breddeidrett	1	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + funksjonsnedsettelse + utøvere breddeidrett	25	0	1	0
Norge + idrett + barrierer + funksjonsnedsettelse + utøvere toppidrett	38	0	4	0

Norge + idrett + barrierer + funksjonsnedsettelse + ansvarspersoner toppidrett	0	0	0	00
Norge + idrett + barrierer + funksjonsnedsettelse + ansvarspersoner breddeidrett	0	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + familiens økonomi + utøvere breddeidrett	67	0	5	0
Norge + idrett + barrierer + familiens økonomi + utøvere toppidrett	134	0	11	0
Norge + idrett + barrierer + familiens økonomi + ansvarspersoner toppidrett	5	0	1	0
Norge + idrett + barrierer + familiens økonomi + ansvarspersoner breddeidrett	3	0	2	0
Norge + idrett + barrierer + seksuell orientering + utøvere breddeidrett	14	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + seksuell orientering + utøvere toppidrett	27	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + seksuell orientering + ansvarspersoner toppidrett	0	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + seksuell orientering + ansvarspersoner breddeidrett	0	0	6	0
Norge + idrett + barrierer + alder + utøvere breddeidrett	83	0	13	0
Norge + idrett + barrierer + alder + utøvere toppidrett	182	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + alder + ansvarspersoner toppidrett	5	0	0	0
Norge + idrett + barrierer + alder + ansvarspersoner breddeidrett	3	0	0	0

Resultater fra søk på tiltak

Tabell 11: Resultat fra søk på tiltak

Norsk	Google Scholar	ORIA	ODA	SPORTDiscus/ EBSCO
Norge + Idrett + Tiltak + arbeid mot sosiale og kulturelle barrierer for deltakelse	3010	1	230	1
Norge + Idrett + Tiltak + arbeid mot sosiale og kulturelle barrierer for deltakelse + rekruttering	1850	1	144	1
Norge + Idrett + Tiltak + sosial ulikhet	6350	1	482	2
Norge + Idrett + Tiltak + sosioøkonomisk status	2120	1	283	2
Norge + Idrett + Tiltak + innvandrerbakgrunn	974	1	234	1
Norge + Idrett + Tiltak + barnefattigdom	237	1	55	0
Norge + Idrett + Tiltak + arbeid for deltakelse blant personer med funksjonsnedsettelse	1090	2	102	1
Norge + Idrett + Tiltak + arbeid for deltakelse blant personer med funksjonsnedsettelse + rekruttering	614	2	56	0
Norge + Idrett + Tiltak + Paraidrett/funksjonsnedsettelse + Rekruttering	22/654	0	1/1	0
Norge + Idrett + Tiltak + arbeid for kjønnsbalanse og likestilling	215	0	12	0
Norge + Idrett + Tiltak + arbeid for kjønnsbalanse og likestilling + rekruttering	182	0	4	0
Norge + Idrett + Tiltak + Gnist	217	0	19	0
Norge + Idrett + Tiltak + arbeid mot rasisme, diskriminering og hets	132	1	33	0

Norge + Idrett + Tiltak + arbeid mot rasisme, diskriminering og hets + rekruttering	75	1	20	0
Norge + Idrett + Tiltak + hatytringer	31	0	2	0
Norge + Idrett + Tiltak + rase	916	0	51	0

Tabell 12: Resultat fra søk på tiltak på engelsk

English	Google Scholar	ORIA	ODA	SPORTDiscus/ EBSCO
Norway + sport + initiative	90 700	163	1034	26 352
Norway + sport + measure	212 000	1279	1186	55 922
Norway + sport + inclusive work	52 000	14	748	8323
Norway + Sport + Initiative + against social and cultural barriers for participation	30 800	1	249	4794
Norway + Sport + Measure + against social and cultural barriers for participation + recruitment	24 500	0	148	2248
Norway + Sport + Measure + social inequality	32 200	15	316	9205
Norway + Sport + Measure + socioeconomic status	33 800	26	347	8691
Norway + Sport + Measure + immigrant background	25 000	6	233	4660
Norway + Sport + Initiative + for participation for people with disabilities/physical impairment	21 300/19 500	14/14	199/253	40/40
Norway + Sport + Initiative + for participation for people with disabilities/physical impairment + recruitment	19 700/17 600	1/1	0	0
Norway + Sport + Initiative + for participation + paralympics	3860	1	14	379

Norway + Sport + Initiative + work for gender balance and equality + recruitment	17 500	1	154	1369
Norway + Sport + Initiative + Gnist	22	1	233	0
Norway + Sport + Initiative + work against racism, dis- crimination and incitement	4500	0	4	123
Norway + Sport + Initiative + work against racism, dis- crimination and incitement + recruitment	4290	0	2	73
Norge + Sport + Initiative + hate speech	16 300	0	24	65

